

Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği: Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Yükseköğrenim için Türkiye’yi Tercih Sebeplerinin Modellemesi

Program Kodu: 1001

Proje No: 114K721

Proje Yürütücüsü:
Doç. Dr. Yaşar KONDAKÇI

Araştırmacı(lar):
Doç. Dr. Yeşim ÇAPA AYDIN

Bursiyer(ler):
Hasan Yücel ERTEM
Yusuf İkbâl OLDAÇ

NİSAN 2017
ANKARA

ÖNSÖZ

Yükseköğretimde uluslararasılaşma olgusu birkaç boyutu olan oldukça kapsamlı bir olgudur. Bu olgunun en önemli boyutu Uluslararası Öğrenci (UAÖ) hareketliliği olarak ortaya çıkmıştır. UNESCO (2017) verilerine göre 2014 yılı itibariyle dünyada 3,822,720 öğrenci, vatandaşı oldukları ülkelerden farklı bir ülkede öğrenim görmektedir. Dünyadaki ülkelere, yükseköğretim kurumlarına ve bireylere önemli ekonomik, sosyal, politik ve akademik getirileri olduğu düşünülen öğrenci hareketliliğinden pay almaya çalışmaktadır. UAÖ hareketliliğinin merkezinde uzun bir süredir dünyadaki gelişmiş ülkeler bulunmaktaydı. Ancak son yıllarda özellikle Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri de kendilerine yönelen UAÖ sayısını arttırmak için kapsamlı politikalar üretip uygulamaktadırlar.

Türkiye oldukça köklü bir yükseköğretim deneyimine sahip bir ülkedir. Cumhuriyet tarihinde de bulunduğu coğrafyada iki önemli yükseköğretim sistemi (Anglosakson ve Kıta Avrupası) ile de uzun süre deneyimi olan nadir ülkelerden biridir. Dünyadaki bütün ülkelerle karşılaştırıldığında deneyimi, kapasitesi, coğrafi konumu ve bölgesindeki ülkelerle tarihi ve kültürel bağları bakımından oldukça önemli avantajlara sahip olan Türkiye'nin UAÖ hareketliliğinden gerektiği ölçüde yararlandığı söylenemez. Bu sebeple, Türkiye'nin UAÖ hareketliliğinden ekonomik, akademik, sosyal ve politik yönden yararlanabilmesi için ivedilikle ulusal düzeyde politikalara ve kurum düzeyinde stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Ancak bu politika ve stratejilerin mutlak surette veri temelli olması gerekmektedir.

TÜBİTAK tarafından desteklenen bu projenin çıktıları Türkiye'nin UAÖ hareketliliğine yönelik bilgi temelli politika ve stratejilerine hizmet etmesi bakımından bu alanda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Bu projede Türkiye'nin gelen-öğrenci hareketliliğine yönelik iki genel amacı bulunmaktadır. Proje ilk genel amacı öncelikle UAÖ'lerin yurtdışı eğitim için neden Türkiye'yi tercih ettikleri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda farklı ülkelerden gelen öğrencilerin tercihlerinde geldikleri ülkeler bakımından bir fark olup olmadığı da incelenmiştir. Yine bu ilk genel amaç çerçevesinde Türkiye'ye gelen öğrencilerin Türkiye'deki akademik, sosyal ve kültürel deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda farklı ülkelerden gelen öğrencilerin deneyimlerinde geldikleri ülkeler bakımından bir fark olup olmadığı da incelenmiştir. Projenin ikinci genel amacı UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri ve Türkiye'deki yaşam doyumları bakımından ortaklıkları ve farklılıkları geldikleri ülkeler bakımından gösterecek bir araç geliştirilmesidir. Söz konusu görsel kaynak

geliştirilmiş ve bir dünya haritası üzerinde web ortamında bu konuyla ilgilenen kurum ve kişilerin kullanımına açılmıştır.

Bu projenin yürütülmesinde emeği geçen TÜBİTAK SOBAG yetkilileri, grup uzmanı sayın Başak DURUKAN GÜLTEKİN'e ve mali kısım izleyicisi sayın Fatma Gökçe EMİL'e, ODTÜ BAP görevlilerinden sayın Şaban DİŞBUDAK'a, ve projenin anonim hakemlerine teşekkür ederim. Ayrıca verilen toplanmasında ve UNESCO web sayfasından verilerin indirilmesinde katkı sağlayan Araş. Gör. Hasan Yücel ERTEM'e, Araş. Gör. Yusuf İkbâl OLDAÇ'a ve projenin birinci döneminde projeye katkı sağlayan Araş.Gör. Ceren DEMİR'e de teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
SONUÇ RAPORU ANA METNİ.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Literatür Özeti.....	1
1.1.1. UAÖ Hareketliliğinin Dinamikleri.....	4
1.1.2. UAÖ'lerin Yaşam Doyumları.....	9
1.2. Gereç ve Yöntem.....	11
1.2.1. Desen.....	11
1.2.2. Nicel Evren ve Örneklem.....	12
1.2.3. Nitel Örneklem.....	13
1.2.4. Nicel Veri Toplama Aracı.....	14
1.2.5. Nitel Veri Toplama Aracı.....	18
1.2.6. Nicel Veri Toplama Süreci.....	18
1.2.7. Nitel Veri Toplama Süreci.....	19
1.2.8. Nicel Veri Analizi.....	19
1.2.9. Nitel Veri Analizi.....	19
1.3. Bulgular.....	19
1.3.1. Nicel Bulgular.....	19
1.3.2. Nitel Bulgular.....	41
1.4. Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Haritası.....	55
1.5. Proje Bitirme Konferansı.....	56
1.6. Tartışma/Sonuç.....	58
1.6.1. Türkiye'ye Yönelen UAÖ Hareketliliği İle İlgili Sonuçlar.....	58
1.6.2. UAÖ'lerin Türkiye'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Tartışma.....	60
1.2.1. UAÖ'lerin Türkiye'deki Memnuniyetlerine İlişkin Tartışma.....	64
1.7. Öneriler.....	69
EK 1. KAYNAKÇA.....	74
EK 2. NİCEL VERİ TOPLAMA ARACI (TÜRKÇE FORMU).....	82

EK 3. NİCEL VERİ TOPLAMA ARACI (İNGİLİZCE FORMU).....	88
EK 4. NİTEL VERİ TOPLAMA ARACI (TÜRKÇE FORMU).....	92
EK 4. NİTEL VERİ TOPLAMA ARACI (İNGİLİZCE FORMU).....	94
EK 6. BÖLGELERE GÖRE GELEN UAÖ'LERİN TÜRKİYE SEÇME NEDENLERİ.....	96
Afrika sonuçları.....	96
Orta Doğu sonuçları.....	96
Eski Sovyet sonuçları.....	97
Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler Sonuçları.....	98
Güney Doğu Asya sonuçlar.....	98
Latin Amerika sonuçları.....	99
Kuzey Amerika sonuçları.....	100
Avrupa sonuçları.....	100
Balkanlar sonuçları.....	101

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Nitel çalışmaya katılan öğrencilerin özellikleri.....	14
Tablo 2. Yabancı öğrencilerin memnuniyeti ölçeği maddeleri ve maddelerin alt boyutlara göre dağılımı.....	17
Tablo 3. Katılımcıların ülke bilgileri (alfabetik olarak sıralanmıştır.).....	20
Tablo 4. Katılımcıların dil becerileri.....	24
Tablo 5. Uluslararası öğrencilerin yurtdışı eğitim için Türkiye'yi seçme nedenlerine dair ortalama ve standart sapma değerleri (Ortalama değerine göre sıralanmıştır).....	26
Tablo 6. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin frekans ve yüzde değerleri.....	27
Tablo 7. Her bir bölge için Türkiye'yi seçmede ilk beş neden.....	30
Tablo 8. Memnuniyete dair ortalama ve standart sapma değerleri (Maddelerin anketteki sıralanmasına göre verilmiştir).....	31
Tablo 9. Öğrenci memnuniyetlerinin frekans ve yüzde değerleri.....	33
Tablo 10. Memnuniyet alt boyutları için ANOVA sonuçları.....	37
Tablo 11. Memnuniyet alt boyutlarına göre bölgesel sıralamalar ve post-hoc manidar bulgular.....	38

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Yıllar içinde Türkiye'nin gelen ve giden UAÖ hareketliliği (Kaynak: UNESCO İstatistik Enstitüsü verilerine dayanarak üretilmiştir. www.data.uis.unesco.org .).....	7
Şekil 2. Konferans davetiyesi.....	58

ÖZET

Bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. İlk amaç, yurtdışı eğitim için Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin (UAÖ) Türkiye'yi tercih sebeplerini ve Türkiye'deki yaşam deneyimlerinde duydukları memnuniyeti ortaya çıkarmaktır. Buna bağlı olarak ayrıca UAÖ'lerin geldikleri bölgelere göre Türkiye'yi tercih nedenlerinde ve Türkiye'deki deneyimlerinden duydukları memnuniyette ortaklıklar ve farklılıklar olup olmadığı da incelenmiştir. Projenin ikinci amacı ise UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri ve Türkiye'deki yaşam doyumları bakımından ortaklıkları ve farklılıkları geldikleri ülkeler bakımından gösterecek web tabanlı çalışan görsel bir araç geliştirilmesidir. Bu amaçlara yönelik olarak proje nicel ve nitel yöntemleri içeren karma yöntem çalışması olarak desenlenmiştir. Nicel yöntem için Türkiye'de öğrenim görmekte olan 3037 UAÖ'den veri toplanmıştır. Bunun akabinde elde edilen nicel bulguları anlamak, açıklamak ve anlamlandırmak için farklı 30 UAÖ ile görüşmeler yapılmıştır. Nicel bulgular UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin farklı kültürel, ekonomik, politik ve akademik nedenlere bağlı olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu nedenlerin önem sırasının UAÖ'lerin geldikleri bölgelere değişkenlik gösterdiği anlaşılmıştır. Benzer şekilde UAÖ'lerin Türkiye'deki deneyimlerinde akademik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin rol oynadığını ve bu faktörlerin ağırlığının UAÖ'lerin geldikleri bölgelere göre değişiklik gösterdiği anlaşılmıştır. Nitel çalışmada elde edilen bulgular öğrencilerin ülke tercihinde akademik kaliteyi oturttuğu ancak akademik ve kültürel nedenlerin tercihlerini sağlama (veya zayıflatan) bir etki yaptığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Türkiye'yi tercih nedenlerinin coğrafi bölgelere göre farklılık gösterdiğini, benzer şekilde Türkiye'deki deneyimlerinden memnuniyetlerinin de yine bölgelere göre birbirinden farklılaştığını göstermiştir. Bu bakımdan Türkiye'nin uluslararasılaşma politikasının da bölgelere göre özelleşmiş ve sıklıkla güncellenen bir politika olması gerekmektedir. Türkiye'nin uluslararasılaşma politikası farklı bölgeleri dengeleyebilen katmanlı bir politika olmalıdır. Diğer bir ifade ile Türkiye dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin farklı beklentilerine cevap verebilen yine bölgelere göre özelleşmiş stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Proje kapsamında geliştirilen aracın bu konudaki politikaların bilgi temelli olmasına katkı yapması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Uluslararasılaşma, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

ABSTRACT

This study has two basic purposes. The first purpose was to reveal drivers behind international students' choice of Turkey for study abroad and to examine their satisfaction from various experiences in Turkey. Besides, the study aimed at revealing the similarities and differences among international students with regards to the drivers pulling them to Turkey and their satisfaction in Turkey. The second purpose of the study was to develop a web-based visual tool depicting the commonalities and deviations of international students both in the reasons of choice of Turkey and satisfaction with their experiences in Turkey. In order to realize these purposes a mixed method study with quantitative and qualitative parts was designed. For the quantitative part a sample of 3037 international students studying in Turkey was selected. Afterwards, in order to comprehend, explain, and develop insights from the quantitative findings interviews with 30 international students studying at various universities in Turkey were conducted. Quantitative findings suggested that choice of Turkey for study abroad results from various cultural, political, economic and academic reasons operating at individual and social levels. The relative importance of each reason changes according to country region of the students. Similarly, satisfaction of international students in Turkey depends on various academic, social, cultural and economic factors which again change according to the country region of the students. Qualitative findings suggest that there is a hierarchy between the factors pulling students into Turkey, which indicate that academic factors are located at the center and the other factors play a strengthening or weakening role. These results evidenced that international students' choice of Turkey for study abroad and their satisfaction from their experiences in Turkey deviates according the country region. Therefore, in order to attract more and more international students from different parts of the World, Turkey's internationalization policy must adapt specific strategies which responds to different needs and expectation of students coming from different country regions. The tool which was developed in this project is expected to provide the data for developing data based internationalization policy.

Key words: Higher Education, Internationalization, International Student Mobility

SONUÇ RAPORU ANA METNİ

1. GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Yükseköğretimde uluslararasılaşma konusu eğitim araştırmacılarının son yıllarda en fazla üzerinde durdukları konulardan biri olmuştur. Ortak programlar, araştırma işbirlikleri, şube kampüs kurma, öğretim üyesi hareketliliği gibi uygulamaları olmasına karşın UAÖ hareketliliği üzerinde en fazla durulan uluslararasılaşma konulardan biri olmuştur. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın farklı uygulamaları olmasına karşın en fazla öğrenci hareketliliği boyutu üzerinde durulmasının nedeni “gelen” öğrencilerin geldikleri ülkeye politik, ekonomik, akademik ve kültürel katkı yapmasında kaynaklanmaktadır.

Öğrenci hareketliliği yükseköğretimin doğasında olan bir olgudur. Enders (2004) öğrenci hareketliliğini modern üniversitesinin kuruluşuna kadar geri götürür ve öğrenci hareketliliğinin Avrupa’da kurulan ilk üniversitelerin işleyişinin bir parçası olduğunu savunur. Bununla birlikte doğuda da durumun farklı olduğu söylenemez. Onuncu yüzyıldan itibaren Semerkant, İsfahan, Bağdat gibi zamanın gelişmiş şehirlerinde kurulan medreselerde öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini farklı formlarda bulunmaktaydı. Ancak özellikle küreselleşme olgusunun ortaya çıkması ve 1980’den sonra etkisini arttıran neo-liberal politikaların genişlemesi ile UAÖ hareketliliği olgusu farklı bir boyut kazanmıştır.

Uluslararasılaşma kavramının nasıl tanımlandığı, bu konuya yönelik yaklaşımları, uygulamaları ve nihayetinde bu konudaki politikaları şekillendiren bir etki yapar. Bu kavram üzerine çalışan eğitim araştırmacıları, uluslararasılaşmayı yakın anlamlar taşıyan küreselleşme, bölgeselleşme ve Avrupalılaşma gibi kavramlardan ayırarak tanımlamışlardır (Knight, 1999; Room, 2000; Enders, 2004). Uluslararasılaşma kavramı küreselleşme kavramına eş anlamlı tutulmuştur. Ancak bu yaklaşım yükseköğretimde uluslararasılaşmayı gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkeler üzerinde hakimiyet kurmasının bir aracı olarak anlaşılmasına neden olabilir. Bu yaklaşımın uluslararasılaşmanın eksik tanımlanmasına neden olmaktadır. Küreselleşmenin aksine, uluslararasılaşma ulus devletler arasında üst düzeydeki işbirliğini ve ulusal öğelerin uluslararası alanda giderek artan etkileşimini ifade eder. Bu tanımlama uluslararasılaşmayı ulus devleti zayıflatan küreselleşmenin aksine ulus devletin rolünü arttıran bir etken yapmaktadır (Edwards vd., 2003; Enders, 2004). Uluslararasılaşma küreselleşmede olduğu gibi hegemonya ile değil, devletlerin karşılıklı anlaşmalarına bağlı olarak işler. Literatürde yer alan bu ifadeler uluslararasılaşmanın

küreselleşmeye göre çok daha eski bir tarihi olduğunu da işaret etmektedir (Shapper ve Mayson, 2004). Literatürde küreselleşme ve uluslararasılaşma ayrıntılarıyla tartışılmasına karşın bu iki kavramın yükseköğretimle ilişkisi üzerine tartışmalar sınırlı düzeyde kalmaktadır. Edwards ve diğerlerine (2003) göre küreselleşme iş alanlarını yeniden şekillendirmiştir. Sosyal ve kültürel olarak giderek karmaşıklaşan iş ortamlarında mezunların çalışma beceri ve yetkelerini buna göre geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Edwards ve diğerleri (2003) bunun uluslararasılaşan bir eğitimle mümkün olabileceğini ileri sürmektedir. Alan yazındaki tartışmalardan yola çıkarak küreselleşme, uluslararasılaşma ve yükseköğretim arasındaki ilişki hakkında şu sonuca varmak mümkündür: Küreselleşme ulus devletin yükseköğretim politikaları üzerindeki egemenliğini sınırlayan bir etki yapmaktadır. Bu noktada ise uluslararasılaşma birçok alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında küreselleşmenin olumsuz etkilerine cevap vermenin bir aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma literatürde değişik boyutlarıyla ele alınmıştır. Konu üzerinde yapılan çalışmalar konunun değişik boyutlarını ülkelerin yükseköğretim sistemleri, yükseköğretim kurumları (üniversiteler) ve yükseköğretimdeki kişiler (örn., öğrenciler, akademisyenler) düzeyinde ele almışlardır. Ülkelerin yükseköğretim sistemleri düzeyindeki incelemeler, uluslararasılaşmanın genel olarak ülkelerin yükseköğretim sistemlerine (örn., van der Wende, 2001; Enders, 2004; Teichler, 2004), ülkelerin yükseköğretim stratejilerine yansımalarını ve hükümetlerin konuyu ele alış biçimlerini tartışmıştır (örn., Welch, 2002; Aupetit, 2006; Carrington vd., 2007). Bu alandaki çalışmaların uluslararasılaşmayı yükseköğretim politikalarına ilişkin bir değişim konusu olarak kabul ettiği söylenebilir. Bu kapsamda uluslararası alanda yapılan işbirliği anlaşmaları (örn., Bologna süreci) da konunun bu düzeyine denk düşmektedir. Konuyla ilgili diğer çalışmalar ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin uluslararasılaşma kapasitelerini ve bu ülkelerde yükseköğretimin uluslararasılaşmasının hangi temellere dayandığını ortaya koymuşlardır (örn., Horie, 2002; Huang, 2006; Köksal, 2014). Öte yandan, kurum düzeyindeki incelemeler üniversitelerin veya yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma olgusundan nasıl etkilendiklerini ve uluslararasılaşmaya bağlı olarak ne gibi yapısal ve işlevsel özellikleri değiştirmek zorunda kaldıklarını ortaya koymuştur (örn., Parsons ve Fidler, 2005; Stromquist, 2007; Kondakci ve Van den Broeck, 2009).

Yukarıda da ifade edildiği gibi UAÖ çekmeyi hem yükseköğretim kurumları hem de hükümetler için zorunlu kılan gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle yükseköğretim kurumlarının niteliğinin değerlendirilmesinde uluslararası sıralama kuruluşları gelen öğrenciyi bir değerlendirme ölçütü olarak kullanmaktadırlar. Ancak, öğrenci hareketliliğini kurumlar için

zorunlu kılan diğer etken gelen UAÖ'ler kurum ve ülkelere yaptıkları katkılardır. Knight (1999; 2004) bu katkıları kapsamlı bir şekilde irdelemiştir. Knight'ın (1999; 2004) değerlendirmelerine göre gelen öğrenciler geldikleri kurum ve ülkeye akademik, politik, sosyal ve kültürel katkıları olmaktadır. Bu katkılar birbiriyle ilişkili ve çok katmanlıdır. Diğer bir ifade ile bu katkıları birey, kuruma ve ülkeye hitap etmektedir. *Politik nedenler* en genel anlamda ülkelerin diğer ülkelerle ilişkilerini güçlendirmek için yükseköğretimi bir alt araç olarak kullanmasını ifade edebildiği gibi yine farklı ülkelere giden öğrencilerin gittikleri ülkelerdeki siyasi rejimlere karşı olumlu tutumlar geliştirmesini de ifade eder. Örneğin ABD'nin özellikle soğuk savaş döneminde gelişmekte olan çeper ülkelerden öğrenci kabul ederek yükseköğretimi bir ideoloji ve siyasi rejim ihraç aracı olarak kullandığı bilinmektedir. *Ekonomik nedenler* ise UAÖlerin gittikleri kurumlara katkı payı ödemesini, öğrenimleri süresince gittikleri ülkelerde yaptıkları harcamaları, özellikle lisansüstü eğitim gören öğrencilerin ürettikleri bilgi ve teknolojiyi ifade etmektedir. 1980'lerde ortaya çıkan neo-liberal akımların etkisiyle ortaya çıkan "Girişimci Üniversite" kavramı yükseköğretim kurumlarını kendi kaynaklarını bulmaya itmiştir. Dolayısıyla UAÖler yükseköğretim kurumlarının önemli bir gelir kalemini oluşturmuştur. Öte yandan gidilen ülkelerdeki harcamaları ve lisansüstü öğrencilerin ürettikleri bilgi ve teknolojileri ülkeler için önemli bir ekonomik değeri ifade etmektedir. Yükseköğretim özellikle A.B.D., Birleşik Krallık, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkeler için bir ihracat kalemi olarak kabul edilmiş ve bu ülkelerde yükseköğretim kurumlarının giderlerini karşılayabildikleri bir gelir olarak ortaya çıkmıştır. *Kültürel nedenler* ise, farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini, farklı kültürlerin tanınmasını ve farklı kültürler hakkındaki önyargıların ortadan kalkmasına katkı sağlamasını ifade eder. Bunun yanında kültürel etkileşim bir müfredat konusu olması bakımından da önemlidir. Özellikle son yıllarda bazı eğitim alanlarında (örn., psikoloji, işletme) öğrencilerin kültürel farklılıklar hakkında bilgi sahibi olması, bu konudaki becerilerini ilerletmeleri özellikle arzu edilen bir durum olmuştur. Bu amaca yönelik olarak müfredata ders ve faaliyet koyma eğilimi de giderek artmaktadır. *Akademik nedenler* ise yurtdışı eğitim için diğer farklı ülkelere giden öğrencilerin genellikle en başarılı öğrenciler olduğu varsayımından yola çıkarak, bu öğrencilerin sınıf ortamında öğretimi zenginleştirdiği görüşüne dayanmaktadır. Knight (1999) kısaca özetlenen bu nedenler arasında giderek artan bir bütünleşme olduğunu, bu nedenlerin birbirinden ayrılmasının daha da zorlaştığını beyan etmiştir. Ayrıca her bir neden grubunda değişiklikler olduğunu da ifade etmiştir. Son olarak Knight (1999) farklı nedenlerin yükseköğretimin farklı düzeylerinde (bütün yükseköğretim kurumlarını içeren yükseköğretim sektörü, kurum düzeyi ve kurumlarda yer alan kişi düzeyi) farklı anlamlar kazandığını vurgulamıştır.

Türkiye’de hem ulusal düzeyde hem de kurum düzeyinde uluslararası yeterince değerlendirilmemiştir. Bu durum büyük ölçüde bu konuda politika yapıcılara yön gösterecek kapsamlı bilimsel çalışmaların yapılmamış olması ile ilgilidir. Ancak dünyadaki gelişmelere paralel olarak, uluslararasılaşma konusunda hem akademik çalışma hem de uygulama anlamında giderek artan bir ilgi gözlenmektedir. Dolayısıyla Türkiye’nin de uluslararasılaşmanın getirilerinden faydalanma imkanı bulunmaktadır. UAÖ hareketliliğinin dinamiklerinin incelenmesi ve UAÖ’lerin Türkiye’de deneyimlerinin anlaşılması Türkiye’nin uluslararasılaşma konusundaki politikalarına rehberlik edecektir. Aşağıda bu projenin kapsamına paralel olarak, UAÖ hareketliliğini şekillendiren dinamikler ve UAÖ’lerin gittikleri ülkelerdeki deneyimleri inceleyen literatür kısaca özetlenmiştir.

1.1.1. UAÖ Hareketliliğinin Dinamikleri

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin incelenmesinde uluslararası siyaset bilimi ve sosyoloji biliminden alınan iki farklı kuramsal çerçeve yön vermektedir. İlk kuramsal çerçeve Dünya Sistemi Yaklaşımıdır. Bu yaklaşım mal ve hizmetlerin dünyadaki hareketliliğinin merkezden (ekonomik olarak gelişmiş ülkeler) çepere (ekonomik olarak az gelişmiş ülkeler) doğru hareket ettiğini vurgulamıştır (Chase-Dunn 1989). Bu düşünceye paralel olarak, dünyada öğrenci hareketliliğinin genellikle ekonomik olarak az gelişmiş ülkelerden (çeper ülkeleri) ekonomik olarak gelişmiş ülkelere doğru hareket ettiğini vurgulanmıştır. Diğer bir ifade ile yükseköğretim bir ürün olarak ifade edilmiş ve diğer ekonomik ürünler gibi yükseköğretimin de merkezden çepere doğru hareket eder (Slaughter ve Leslie 1997; Sutton 1993). Dolayısıyla, UAÖ’ler yükseköğretim için merkeze doğru hareket etmesi merkezde üretilen bir hizmeti aldıkları anlamına gelmektedir. Bu düşünce yükseköğretim için uyarlanmıştır. Altbach (1985, 2007, 2009) değişik çalışmalarında bu konuyu ele almış ve merkezin çeper üzerine hakimiyetinin hem bilgi üretimi hem de öğretimi kapsayacak şekilde genişlediğini vurgulamıştır. Özellikle ekonomik olarak gelişmiş, popüler dilleri (İngilizce, Almanca, Fransızca gibi) konuşan ve akademik olarak gelişmiş ülkeler UAÖ hareketliliğinin merkezi haline gelmiştir. Bu anlamda Dünya Sistemi Yaklaşımı, dünyada UAÖ hareketliliği şekillendiren faktörler hakkında da önemli ipuçları vermektedir.

Öte yandan, uluslararası göç kuramları da UAÖ’lerin ülke tercihlerinin incelenmesinde sıklıkla kullanılmıştır (Kondakçı, 2011; Li ve Bray, 2007; Mazzarol ve Soutar 2002; McMahan 1992). Uluslararası göç kuramları UAÖ’lerin ülke tercihlerinde sadece gidilen ilke özelliklerini değil, buldukları ülke (anavatan) özelliklerini de göz önüne alması bakımından önemlidir. Göç kuramlarından hareketle, UAÖ hareketliliği inceleyen çalışmalar bulunulan ülke bakımından “iten” ve gidilen ülke bakımından “çeken” faktörler üzerine durmuşlardır (Li

ve Bray, 2007). Buna göre bir ülkenin akademik kurumlarının niteliğinin yüksek olması, o ülke için çeken bir faktördür. Öte yandan bir ülkede savaş gibi politik çatışma olması o ülke için iten bir faktör olarak çalışmaktadır.

Dünya Sistemi Yaklaşımı ve Uluslararası göç kuramları UAÖ hareketliliğini açıklamada kullanılan etkili iki kuramsal çerçeve olmuştur (Altbach 2003; Barnett ve Wu 1995; Chen ve Barnett 2000; Knight 2004; Marginson 2006). Bu bakımdan ülkedeki akademik programların çeşitliliği ve niteliği, mezuniyetten sonra gidilen ülkede iş bulma imkanı ve eğitim süresinde finansal destek (örnek, burs) bir ülkenin tercih edilmesinde rol oynamaktadır (Li ve Bray 2007). Öte yandan bir ülkedeki politik istikrar, ekonomik gelişmişlik ve sosyal refah, iş olanakları ve uluslararası göçe yönelik olumlu tutum UAÖ'leri çeken bir rol oynadığı ortaya konmuştur (Wolfeil 2009; Barnett vd. 2016). Buna karşın bulunulan ülkedeki ekonomik krizler, politik çatışma, sosyal sorunlar gibi olumsuz gelişmeler de UAÖleri iten bir rol oynar (Kondakci vd. 2016).

1.1.1.1. Türkiye'de Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Öğrenci Hareketliliği

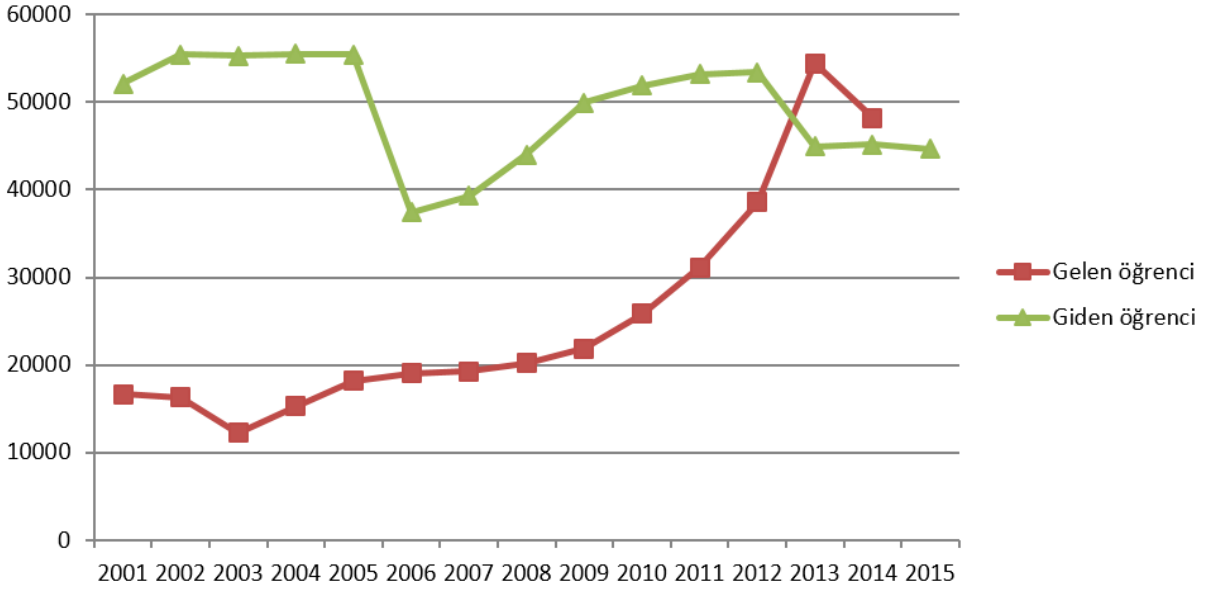
Türkiye bulunduğu bölgede coğrafi, politik, kültürel ve tarihsel olarak özgün bir konuma sahip bir ülkedir. Doğu ile Batı arasında doğal bir köprü olması Türkiye'yi uluslararası göçün doğal bir güzergâhı yapmaktadır. Politik olarak, bölgede batılı anlamda katılımcı demokrasi ile en uzun deneyime sahip ülkedir. Kültürel bakımdan, tarihsel bağların da etkisiyle bölgesindeki birçok ülke veya toplulukla kültürel yakınlığı bulunmaktadır. Bu özellikler Türkiye'yi bölgesinde doğal bir çekim merkezi yapmaktadır. Bu sebeple, Türkiye batılı anlamda bir uluslararasılaşma deneyiminden geçmese de, öğrenci hareketliliği Türkiye'nin gündemine yer almış bir konu olarak kalmıştır. Bu deneyim de Türkiye'ye özgü bir deneyim olmuştur. Örneğin, Batılı ülkelerin aksine Türkiye'nin uluslararasılaşmasının ekonomik motivasyonu her zaman düşük olmuştur. Öte yandan Türkiye'ye gelen UAÖ'ler genellikle Türkiye ile kültürel ve tarihsel olarak akrabalığı olan ülkelere gelmiştir. Türkiye'nin uluslararasılaşmasına bölgesel bir karakter veren bir diğer olgu da Türkiye'nin bölgesindeki ülkelerde yaşanan siyasi krizlerde hep bir sığınak olarak kullanılmasıdır. Örneğin, Türkiye Balkanlar'daki politik sorunlarında her zaman bir göç merkezi olarak görülmüş, söz konusu insan akımında yükseköğretim de bir araç olarak kullanılmıştır (Köksal, 2014). Bütün bu nedenler Türkiye'yi uluslararasılaşma konusunda özgün bir ülke yapmaktadır.

Türkiye kısa bir süre öncesine kadar küresel öğrenci hareketliliğinde genellikle gönderen ülke olarak sınıflanmaktaydı. Ancak bu konumun değişmekte olduğu anlaşılmaktadır. Tarihinden ilk kez olmak üzere, 2013 yılında gelen UAÖ sayısı giden öğrenci sayısını

geçmiştir (bakınız şekil 1). Bununla birlikte Türkiye'deki toplam yükseköğretim nüfusuyla kıyaslandığında gelen öğrencilerin oranı düşük kalmaktadır. Özellikle uluslararasılaşma konusunda öncü ülkelerde bu oranlar %10'u geçmektedir.

Güncellenmiş olarak sunulan 2013 verilerine bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler en çok sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri (9962), Almanya (5440 kişi), Bulgaristan (3310 kişi), Birleşik Krallık (3310 kişi), Avusturya (2536 kişi), Azerbaycan (2402 kişi), Bosna-Hersek (2038 kişi), Fransa (1884 kişi), Ukrayna (1400 kişi) ve İtalya'yı (1013 kişi) tercih etmektedirler. Buna karşın, Türkiye'yi en fazla tercih eden ülkeler sırasıyla Türkmenistan (6941 kişi), Azerbaycan (6901 kişi), İran (4343 kişi), Afganistan (2332 kişi), Suriye (1785 kişi), Irak (1585 kişi), Yunanistan (1500 kişi), Kırgızistan (1410 kişi), Kazakistan (1306 kişi) ve Rusya Federasyonu (931 kişi) olmuştur (UNESCO, 2017). Tercih edilen bu ülkelerin ekonomik, politik, kültürel, sosyal ve akademik özellikleri ele alındığında birçok faktörün Türk öğrencilerin ülke tercihlerinde rol oynadığı söylenebilir. Amerika, Almanya, Fransa ve Kanada gibi tercihler ekonomik gelişmişlik ve buna bağlı olan akademik kalite ile geniş araştırma kapasitesinin Türk öğrencilerinin ülke tercihleriyle ilgili olduğunu gösterirken; Azerbaycan, Kırgızistan ve Kazakistan gibi tercihler Türk öğrencilerinin bir kısmının tercihlerinin kültürel ve tarihsel bağlarla ilgili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte 2013 verisinde en fazla tercih edilen üçüncü ülkenin Bulgaristan olması kültürel ve tarihsel yakınlık kadar istenen yükseköğretim programına giriş kolaylığı ve yükseköğretim ücretlerinin düşük olmasıyla ilgili olabilir. Yukarıda verilen ülkelerle ilgili bir diğer nokta ise Fransa ve İtalya gibi UAÖ hareketliliğinde öncü ülkelerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için geçmiş yıllara göre cazibesini nispeten yitirmiş olmasıdır. Proje önerisinde Fransa üçüncü sıradayken, güncel verilere bakıldığında bu ülkelerin sıralaması ilk on ülke içinde oldukça düşmüştür.

Şekil 1. Yıllar içinde Türkiye'nin gelen ve giden UAÖ hareketliliği (Kaynak: UNESCO İstatistik Enstitüsü verilerine dayanarak üretilmiştir. www.data.uis.unesco.org.)

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'ye doğru olan öğrenci hareketliliği yakından incelendiğinde, gelen ve giden öğrenci eğilimlerinde bazı değişikliklerin olduğunu göstermektedir. Şekil 1'de de gösterildiği gibi 1999 yılından beri Türkiye'den giden öğrenci sayısında bir düşüş gözlenirken (ki 2006 yılında bu düşüş daha keskin bir hal almaktadır) gelen öğrenci sayısında hafif bir artış eğilimi göstermektedir. 2009'dan sonra ise UAÖ sayısındaki artış nispeten daha dikey bir seyir izlerken giden öğrencilerin sayısı yatay bir seyir izlemektedir. Proje önerisinde sunulan grafikte Türkiye'nin UAÖ hareketliliğinde gelen öğrenci sayısı ile giden öğrenci sayısının birbirine oldukça yaklaşabileceğini ifade edilmişti. Bu tahmin 2013 yılında gelen UAÖ sayısının giden UAÖ sayısını geçmesiyle gerçekleşmiş oldu. Bu durum Türkiye'nin yükseköğretiminde bir ilk niteliğindedir.

UNESCO (2017) ve OECD (2009) verileri karşılaştırmalı olarak ele alındığında da Türkiye'nin gönderen ülke sıfatını haklı çıkaracak sonuçlara ulaşmak mümkündür. OECD ve UNESCO verilerine göre Türkiye'de öğrenim gören UAÖ'lerin sayısı ülkedeki toplam yükseköğretim öğrenci nüfusunun yaklaşık 0.8%'inin oluşturmaktadır. Bu oran yıllar içinde %1 civarında seyretmiştir. Türkiye'deki UAÖ sayısı, UAÖlerin geleneksel tercihleri olan ve daha çok İngilizce konuşan, Anglo-Sakson yükseköğretim sistemlerine sahip, dünya çapındaki araştırma kapasitesinin önemli bir kısmını ellerinde bulunduran ve ekonomik olarak gelişmiş A.B.D., Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada ile İngilizce konuşulmayan fakat ekonomik olarak gelişmiş Almanya ve Fransa gibi ülkelerdeki yabancı öğrenci sayıları ile karşılaştırıldığında oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Bu sebeple literatürde öğrenci hareketliliğinin bu ülkelere özgü bir olgu olarak ele almak ve açıklamak eğilimi hakimdir. Bir

önceki kısımda verilen iki kuramsal çerçeve bağlamında da anlatıldığı gibi Altbach (2004) bu ülkeleri “merkez” (core) ülkeler olarak tanımlamış ve bu ülkelerin genel bir ifadeyle yükseköğretimin gündemini belirleyen ülkeler olduğunu iddia etmiştir. Diğer yazarlar ise, bu durumun küresel sistemin bir sonucu olduğunu ima etmişlerdir. Buna göre donanımlı, sermaye yoğun, teknolojik olarak ilerde olan merkez donanımsız ve işgücü yoğun çeperi sömürmektedir (Wallerstein, 1974). Uluslararasılaşma ile ilgilenen bazı yazarlar ise global ekonominin kurallarının UAÖ hareketliliği için de geçerli olduğunu belirtmişlerdir (örn., McMohan, 1992; Chen ve Barnett, 2000).

Son yıllardaki ekonomik, politik, akademik, teknolojik, gelişmeler özellikle Dünya Sistemi Yaklaşımının UAÖ hareketliliğini açıklayabilme gücünü sınırlamıştır. Bu durum bölgesel bir çekim merkezi olan Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Bu bakımdan bu gelişmeler yükseköğretimde uluslararasılaşmayı sadece ekonomik olarak gelişmiş, İngilizce konuşan ve Anglo-Saxon sistemlere sahip merkez ülkeleri için değil aynı zamanda gelişmekte olan ve İngilizce konuşulmayan bazı çeper ülkeleri (örn., Çin, Hindistan, Brezilya gibi) için de önem arz eden bir konu haline getirmiştir. Ülkeler arasında ikili ve/veya bölgesel ortaklıklar kurulması ve bu ortaklıkların yükseköğretimi de kapsayacak şekilde genişletilmesi (Denman, 2001), sınırlı sayıda da olsa bu ülkelerdeki bazı yükseköğretim kurumlarının kalite ve araştırma kapasitesi anlamında gelişmiş olması, bu ülkelerin yükseköğretim kapasitelerini genişletebilmeleri, yine sınırlı sayıda da olsa yabancı dille öğretim yapan kurumların sayısının artması ve bu ülkelerde genellikle yükseköğretim için yabancı öğrencilerden alınan katkı paylarının yerel öğrencilerle aynı miktarda veya bazı durumlarda daha da az olması bu ülkeleri önemli miktardaki UAÖ için bir cazibe merkezi haline getirmiştir (OECD, 2009). Bu etkenlere ek olarak, komşu ülkeler arasındaki kültürel, tarihsel ve dilsel ortaklıklar da gelişmekte olan ülkeler arasındaki öğrenci hareketliliğine katkı yapan bir etken olmuştur. Bütün bu konular değerlendirildiğinde Türkiye'nin de UAÖ'ler için bölgesel bir çekim merkezi potansiyelinin yüksek olduğu söylenebilir.

Bu yargıyla uyumlu olarak Türkiye'deki gelen öğrenci sayısının 1999'dan beri bir artış içinde olduğu görülmektedir. Türkiye, yaklaşık 20 yıl önce tipik bir gönderen ülke 2013 itibarıyla Türkiye'de ilk defa olarak gelen öğrenci giden öğrenci sayısını aşmıştır. Her ne kadar gelen öğrenci sayısının toplan öğrenciye oranı dramatik bir şekilde artmasa da nicel artış anlamlıdır.

Türkiye'ye gelen öğrencilerin geldikleri ülkeler düşünüldüğünde Türkiye'ye “gelen” öğrenci hareketliliğinde bazı genel eğilimler gözlenebilir. UNESCO (2017) verilerine göre

Türkiye'deki 20,219 UAÖ'nin en çok sırasıyla Azerbaycan (1586; %8,3), Türkmenistan (1209; %6.3), Bulgaristan (1163; %6.0), Yunanistan (994; % 5.2), İran (796; % 4.1), Kazakistan (738; %3.8), Kırgızistan (698; % 3.6), Arnavutluk (620; % 3.2); Rusya Federasyonu (604; % 3.1), ve Bosna Hersek'ten (555; % 2.9) geldiği görülmektedir. OECD (2009) verileri de Türkiye'ye "gelen" öğrenci eğilimini doğrulamış ve UAÖ'lerin genellikle Asya (%55.2) (özellikle Türki Cumhuriyetler) ve Avrupa'dan (%27.6) (özellikle Balkan ülkeleri) geldiğini göstermiştir. Çetinsaya da (2014) bu eğilimleri doğrulayan tespitler yapmıştır. Gelen öğrencilerin geldikleri ülkeler göz önüne alındığında, Türkiye'de gelen UAÖ hareketliliği bütünsel bir stratejinin ürünü değil, daha çok öğrencilerin geldikleri ülkeler ile Türkiye arasındaki kültürel ve tarihi bağlara ve bunun uzantısı olan devletlerarasındaki ikili anlaşmalara dayanmaktadır. Bu durum Türkiye'nin bu aşamada yükseköğretimin uluslararasılaşması ile ilgili faydaların gerçekleştirilmesinden uzak olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın çıktılarının Türkiye'ye yönelen UAÖ'lerin sayılarını artırmaya ve geleneksel olarak Türkiye'ye gönderen ülkelerin yanında dünyanın değişik ülkelerinden de öğrenci çekmeye yönelik öneriler geliştirilmesine yardımcı olması beklenmektedir. Böylece, Türkiye'nin uluslararasılaşmanın politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve akademik faydalarından azami ölçüde yararlanması yönünde önerilerde bulunabilecektir.

1.1.2. UAÖ'lerin Yaşam Doyumları

Literatürde araştırmacılar uluslararasılaşmanın öğretim boyutu (Haigh, 2002; Kerr, 1990; Ultsch ve Rust, 2001), kültürel boyutu (Callan, 2000; Volet ve Ang, 1998; Yelland, 2000), öğrenme çevresi ile ilgili boyutu (van der Wende, 1996), dil boyutu (Collingridge, 1999; Droogleever Fortuijn, 2002; Paseka, 2000), öğrenci deneyimleri ile ilgili boyutu (Grey, 2002; Irandoust ve Sjöberg, 2001), akademisyen (öğreten) deneyimleri ile ilgili boyutu (McBurnie, 2000) ve öğretim programları ile ilgili boyutu (Edwards ve diğerleri, 2003; Haigh, 2002; Knight ve De Wit, 1999) üzerinde durmuşlardır. Bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere UAÖ'lerin yurtdışı eğitim sırasında doyumlarını etkileyebilecek çeşitli yaşam alanları bulunmaktadır. Bu yaşam alanlarını ana başlık altında toplamak mümkündür.

İlk olarak, bir öğrencinin kurumla ilk temasından başlayıp eğitimini tamamlayıncaya kadar içinden geçmek zorunda olduğu ve akademik faaliyetlerin sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlayan *idari* faaliyetlerdir. Bu faaliyetler kabul sırasındaki uygulamaları kapsadığı gibi, kayıt sonrasındaki temel öğrenci hizmetleri (örn., barınma, yemek, ulaşım vs.) de kapsar (Tamaoka, Ninomiya ve Nakaya, 2003; Kondakci, Van den Broeck ve Yıldırım, 2008). Tamaoka ve diğerleri (2003) bu hizmetlerin kalitesinin öğrencilerin doyumunu büyük ölçüde belirleyen uyum ile yakından ilgili olduğunu göstermiştir. İkinci bir yaşam alanı *sosyal*

etkileşimdir. Sosyal etkileşim öğrencilerin yurtdışı eğitimden doyumlarında belirleyici olan bir diğer konu olarak ortaya çıkmıştır. Irandoust ve Sjöberg (2001) uluslararası ortamda sosyal etkileşimin hem yerel hem de UAÖ'lere önemli katkılar yaptığını, ayrıca sosyal etkileşimin UAÖ'lerin uyumuna birebir katkı yaptığını savunmuştur. Aynı şekilde Grey (2002) UAÖ'lerin uyumunun sırf bu öğrenci grubuna bağlı bir olgu olamayacağını, yerel öğrencilerin ve ilgili kurumdaki akademik ve idari personelin tutumlarının da sosyal etkileşime ve UAÖ'lerin uyumuna etkisi olduğunu savunmuştur. Bu sebeple UAÖ'lerin buldukları ortamlardaki insanlarla sosyal etkileşimlerinin incelenmesi yaşam doyumlarının anlaşılması bakımından önemlidir. Yurtdışı eğitim sırasında üçüncü bir yaşam alanı olarak *akademik etkileşim* olarak ortaya çıkmıştır. UAÖ'lerin varlığının akademik anlamda karşılıklı bir etkileşimi ifade ettiği söylenebilir. Bir yandan yabancı öğrenciler gittikleri kurumların akademik olanaklarından yararlanırken kendileri de eğitim-öğretim ortamına yorumları, soruları ve kendi ülkelerindeki gözlem ve deneyimleri sınıf ortamına aktarmaktadırlar. Bir çok yazar yabancı öğrencilerin sınıf ortamına kattıkları çeşitliliğin uluslararasılaşmanın en önemli boyutu olarak görmüştür (örn., Healey, 1998; Hay, Foote, Healey, 2000; Droogleever Fortuijn, 2002; Shepherd, Monk, ve Droogleever Fortuijn, 2000). Fakat bu akademik faydalar birçok sorun yüzünden tamamen gerçekleşmemektedir. Birbirlerinden farklı kültürel özelliklere sahip, farklı eğitim sistemlerinde ve akademik geleneklerde yetişmiş veya deneyim sahibi olmuş, birbirlerinden farklı dilleri konuşan ve ortak dili aynı seviyede konuşamayan bir grup insanın bir araya getirilmesi ve aynı düzeyde başarı göstermeleri mümkün olmamaktadır. Bu zorluk sadece öğrenciler arasındaki bu farklılıktan kaynaklanmamaktadır. Kurum düzeyinde yöneticilerin ve akademisyenlerin UAÖ'lerin varlığı konusundaki hassasiyetleri ve farkındalıkları düşük olabilmekte ve bunun sonucunda sınıf ve kurum düzeyinde UAÖ'lere azami düzeyde akademik katkı yapacakları bir ortam sunulmamaktadır. Hatta bazı durumlarda yerel öğrenciler UAÖ'leri grup çalışmalarında başarıyı düşüren, birlikte çalışılmaması gereken ve uyum gösteremeyen kişiler olarak görmektedir (Devos, 2003). Bunun yanında yükseköğretim kurumları uluslararası bir öğrenci grubuna hitap eden bir müfredat geliştirip sunmak yerine, yerel öğrenciler için desenlenmiş programların içine UAÖ'lerin konması suretiyle uluslararasılaşma eğilimi bulunmaktadır. Bu ve bunun gibi sorunlar yabancı öğrencilerin akademik başarılarına da olumsuz yansımaktadır. Bu ortamda öğrencilerin yaşam doyumlarının anlaşılması için akademik etkileşimlerinin niteliğinin incelenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Son olarak *kültürel etkileşim* de yabancı öğrencilerin yurt dışı deneyimleriyle yakında ilgili bir diğer yaşam alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal ve akademik etkileşimde olduğu gibi kültürel etkileşimin de ülkelere, kurumlara ve kişilere faydası olduğu söylenebilir. Kültürel etkileşim en geniş bir ifadeyle farklı kültürlerin bir araya gelmesini, farklı kültürlerin tanınmasını ve yine farklı kültürler hakkındaki önyargıların

ortadan kalkmasına yardımcı olur. Hatta Knight (1999) daha da ileri giderek uluslararasılaşma sayesinde meydana gelen kültürel etkileşimin yerel kültürü küresel kültürün hegemonyasından koruduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, uluslararasılaşma sayesinde yerel öğrenciler başka ülkelere gitmek durumunda kalmadan kültürler arası bir anlayış geliştirebiliyorlar (Haigh, 2002). Fakat birçok durumda kültürlerarası etkileşimin tamamen gerçekleştirildiğini söylemek mümkün olmamaktadır. Bunda yerel öğrencilerin bu farklılıkları akademik performans için bir tehdit olarak algılamaları (Rodwell, 1998; Bodycott ve Walker, 2000; Droogleever Fortuijn, 2002; Grey, 2002), farklı kültürlerle negatif anlamlar yüklemeye eğilimi (Kondakci vd., 2008) ve genel olarak farklı kültürler hakkında önyargıların hakimiyeti kültürel etkileşimin geniş ölçüde gerçekleştirilmesinin önündeki engeller olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kültürel etkileşimin UAÖ'lerin uyuma etki eden bir faktör olması ve buna bağlı olarak yabancı UAÖ'lerin doyumlarının kültürel etkileşim ile ilişkili olması beklenebilir.

Burada kısaca özetlenen literatür öğrenci hareketliliği olgusunun gelişmekte olan ülkelerde geniş bir şekilde çalışılmadığını ortaya koymaktadır. UAÖ'lerin neden gelişmekte olan ülkeleri tercih ettikleri ve yurt dışı eğitim deneyimlerinden duydukları doyumlarının incelenmesi uluslararası alan yazınına katkıda bulunacaktır. Şu ana kadar yapılan çalışmalarda olguyu İngilizce konuşan, ekonomik olarak gelişmiş ve Anglo-Sakson yükseköğretim sistemlerine sahip ülkelere has bir olgu olarak kavramsallaştırma eğilimi vardır. Bu eğilim küresel öğrenci hareketliliğinin dinamiklerinin tam olarak anlaşılmasına veya konu hakkında kısmi bir fikir sahibi olunması yol açmaktadır. Bu çalışma yukarıda belirtilen amaç kapsamında Türkiye'de yapılacaktır. Sonuçların hem ulusal hem de uluslararası literatüre hem kuramsal hem de uygulama anlamında katkı sağlaması beklenmektedir.

1.2. Gereç ve Yöntem

1.2.1. Desen

Bu projede hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerine dayanarak veri toplanması amaçlanmıştır. Bu sebeple çalışmanın deseni karışık desen tercihi olarak tanımlanabilir. Çalışmanın nicel kısmında nedensel-karşılaştırmalı (causal-comperative) desen tercihi kullanılmıştır. Bu desen tercihi, dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin farklılık göstereceği, buna paralel olarak yine UAÖ'lerin Türkiye'deki kültürel, sosyal, akademik ve idari (öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesi ve sunulması) yaşam deneyimleri konusunda yine geldikleri bölgeler itibariyle farklılık gösterecekleri varsayımına dayanmaktadır. Çalışmanın nicel kısmı tamamlandıktan sonra, nicel bulgulara destek

sağlayacak, nicel bulguları anlamlandıracak ve daha geniş ölçüde açıklanmasına yardımcı olacak nitel bulgular toplanması için 30 öğrenci ile görüşmeler yoluyla veri toplanmıştır. Nicel ve nitel yöntemlerin bu şekilde kullanılması Creswell'in (2007) önerdiği karışık desen tercihlerinden hakim-daha az hakim (dominant-less dominant) desen tanımlaması ile uyumludur.

1.2.2. Nicel Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evren ve örnekleme belirlenirken UNESCO (2017) İstatistik Enstitüsü verileri göz önünde tutulmuştur. Bunun sebebi dünyada UAÖ hareketliliği ile ilgili en önde gelen çalışmaların da UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün verilerine dayanmasıdır (örn. Barnett vd. 2016, Chen ve Barnett, 2000). Bu çalışma 2014 yılında önerilmiş ve 2015 yılında kabul edilip yürürlüğe girmiştir. Projenin öneri aşamasında UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün sunduğu en son veri seti 2012 yılına ait veri seti idi. Buna göre 2012 yılı için Türkiye'deki UAÖ sayısının 38,590 olduğu göstermektedir (bkz. Şekil1). Ancak daha sonra güncellenen 2013 yılına ait veri seti Türkiye'deki UAÖ sayısının 54387 olduğunu göstermektedir. Bu sebeple, projenin evren ve örneklem kararları verilirken 2013 yılına ait veri seti kullanılmıştır. Buna bağlı olarak proje önerisinde örneklem büyüklüğü için hedef sayı olarak Türkiye'deki toplam UAÖ sayısının yaklaşık %10'nuna denk gelen 5000 UAÖ sayısı belirlenmiştir. Ancak veri seti 2015-2016 dönemlerinde toplanmıştır. UNESCO henüz bu yıllara ait UAÖ sayısını açıklamamıştır. Ancak 2014 verilerine bakıldığında Türkiye'deki UAÖ sayısının 48183'e düştüğü görülmektedir. Son iki yıldaki gelişmeler göz önüne alındığında bu düşüşün devam etmiş olması beklenmektedir. Dolayısıyla bu çalışma ile ulaşılan öğrenci sayısı evreni temsil edecek büyüklükte olduğu söylenebilir.

Projede evren belirlendikten sonra Türkiye'de nicel veri toplanacak üniversitelerin belirlenmesine girilmiştir. Türkiye'de üniversitelerin şehirlere göre dağılımı, üniversitelerdeki program çeşitliliği, araştırma kapasiteleri, büyüklükleri, altyapıları göz önüne alındığında, UAÖ'lerin İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir, Erzurum, Samsun ve Trabzon'daki üniversitelerde yoğunlaşmış oldukları görülmüştür (YÖK, 2017). Bu sebeple, ilk etapta bu şehirlerdeki üniversitelerin tamamından veri toplamak için yasal izinlere başvurulmuştur. Bu kapsamda Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Zirve Üniversitesi'nden veri

toplamak üzere yasal izinler alınmıştır. Ancak ilgili üniversitelerden rektörlük düzeyinde yasal izinler alınmış olmasına rağmen, süreçte çoğunlukla üniversitelerin ilgili idari birimlerin keyfi tutumları sebebiyle istenen düzeyde öğrenciye ulaşılamamıştır. Projenin hedef kitlesi olan UAÖ'lerin toplu olarak aldıkları dersler belirlenmiş ve ilgili birimlerden uygulama için izin ve randevu talep edilmiş ancak bu talepler birçok defa gerekçesiz olarak reddedilmiştir. Bu sebeple, projenin ilk döneminde örneklemin genişletilmesi için girişimlerde bulunulmuştur. İlk etapta UAÖ sayısı yüksek olan Bülent Ecevit Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi'nden yasal izinler alınmış ve veri toplamak için bu üniversiteler ziyaret edilmiştir. Aynı zamanda veri toplama aracı, altyapısı ODTÜ tarafından sunulan METUSURVEY'e (<https://survey.metu.edu.tr/82363/lang-en>) aktarılmıştır. Böylece veri toplama aracının yasal izin sağlanan bütün üniversitelerin UAÖ'lere ulaşması sağlanmıştır. Örneklemin genişletilmesi için alınan en son önlem Ulusal Ajans ile yazışmalar yapılmış ve gerekli yasal izin alınarak Ulusal Ajans üzerinden Türkiye'ye gelen bütün UAÖ'lere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda projenin birinci ve ikinci gelişme raporu dönemlerinde Türkiye'deki UAÖ evreninin %80'inden fazlasını barındıran üniversitelerin ilgili birimlerine ulaşılmış ve bu şekilde yaklaşık 43216 UAÖ projeye katkı vermek için davet edilmiştir. Yüzyüze ve çevrimiçi anket uygulamaları sonucunda toplam 5561 anket dönüşü sağlanmıştır. Proje kapsamında temel hedef olan web tabanlı aracın geliştirmesinde temelde betimsel analizler kullanılacak olmasına rağmen elde edilen veri seti yapılacak bilimsel çalışmalar için gerekli olan ileri düzeydeki çıkarımsal analizleri (MANOVA) yapılmasına imkan verecek şekilde çeşitlendirilmiştir. Bunun yanında toplanan veri seti proje kapsamında hazırlanan yayınların alanın önde gelen dergilerinde yayınlanabilmesi için ileri düzeydeki bütün çıkarımsal analizlerin yapılmasına imkan verecek niteliktedir. Elde edilen örneklem büyüklüğünün hem çıkarımsal analiz yapmak hem de hazırlanacak yayınların saygın dergilere gönderilmesine imkan verecek büyüklüktedir. Ayrıca örnek büyüklüğü literatürde UAÖ'lerle yapılan çalışmalar arasında en büyük örneklem büyüklüğüne sahip çalışmalardan biridir.

1.2.3. Nitel Örneklem

Projenin nitel kısmında Türkiye'nin farklı üniversitelerinin farklı alanlarında öğrenim görmekte olan ve farklı öğretim düzeylerinde bulunan toplam 30 öğrenci ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Nitel kısmın amacı genel olarak nicel bulguların açıklanması ve anlamlandırılmasıdır. Bu sebeple, nitel kısım daha önce belirlenmiş olan karma yöntem

yaklaşımı olan *hakim-daha az hakim* (dominant-less dominant) yaklaşımına uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Bu kapsamda 30 UAÖ ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde nicel veri toplarken kurulan iletişim kanalları kullanılarak, nicel verinin toplanmasından sonra iletişim kurulmuş ve görüşmeler talep edilmiştir. Görüşmeler yüz yüze yapılmış yapılmıştır. Görüşmelerde yer alan katılımcıların özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Nitel çalışmaya katılan öğrencilerin özellikleri

Geldiği Ülke	Öğrenim Gördüğü Üniversite	Öğrenim Gördüğü Fakülte	Öğrenim Düzeyi	Cinsiyet
Kırgızistan	ODTÜ	Eğitim Fakültesi	Lisans	Kadın
Türkmenistan	ODTÜ	Eğitim Fakültesi	Lisans	Erkek
Azerbaycan	ODTÜ	Eğitim Fakültesi	Lisans	Kadın
Uganda	ODTÜ	Eğitim Fakültesi	Lisans	Erkek
İran	ODTÜ	Eğitim Fakültesi	Yüksek Lisans	Kadın
Türkmenistan	Gazi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Yüksek Lisans	Erkek
Arnavutluk	Gazi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Lisans	Kadın
Arnavutluk	Gazi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Lisans	Kadın
Romanya	Boğaziçi Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Lisans	Erkek
Fas	Boğaziçi Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Lisans	Kadın
Arnavutluk	Ankara Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler	Doktora	Erkek
Sudan	ODTÜ	Mühendislik	Lisans	Erkek
Filistin	ODTÜ	Mühendislik	Lisans	Erkek
Ruanda	Gazi Üniversitesi	Mühendislik	Lisans	Erkek
Pakistan	Gazi Üniversitesi	Mühendislik	Lisans	Erkek
Çin	Boğaziçi Üniversitesi	IIBF	Yüksek Lisans	Kadın
ABD	ODTU	Mühendislik	Yüksek Lisans	Erkek
Endonezya	İstanbul Üniversitesi	Fen Edebiyat Fakültesi	Yüksek Lisans	Erkek
Fas	İstanbul Üniversitesi	Mimarlık	Dil hazırlık	Erkek
Pakistan	Marmara Üniversitesi	Mühendislik	Doktora	Erkek
Türkmenistan	Boğaziçi Üniversitesi	IIBF	Yüksek Lisans	Erkek
Avustralya	ODTU	IIBF	Yüksek Lisans	Erkek
İran	Marmara Üniversitesi	Fen Edebiyat Fakültesi	Doktora	Kadın
İran	ODTU	Mühendislik	Lisans	Erkek
Suriye	Boğaziçi Üniversitesi	Mühendislik	Lisans	Erkek
Afganistan	Boğaziçi Üniversitesi	Mühendislik	Lisans	Erkek
Endonezya	Boğaziçi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Doktora	Erkek
Ukrayna (Kırım)	Gazi Üniversitesi	Fen Edebiyat Fakültesi	Yüksek Lisans	Kadın
Pakistan	ODTU	Mimarlık	Yüksek Lisans	Erkek
Kenya	Boğaziçi Üniversitesi	Mühendislik	Yüksek Lisans	Erkek

1.2.4. Nicel Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verilerinin toplanmasında kullanılacak araçların ilk taslakları proje öneri sürecinde geliştirilmişti. Hedef katılımcı kitlesi göz önüne bulundurulduğunda ölçme araçlarının hem Türkçe hem de İngilizce olarak geliştirilmesi gerekmiştir.

Projenin birinci rapor döneminde nicel veri toplama araçlarının ilk halleri geliştirilmiş ve pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ancak pilot çalışmadan önce veri toplama araçlarının

geçerliklerine katkı sağlamak amacıyla ek çalışmalar yapılmıştır. Proje başvurusunda nicel veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktaydı. İlk kısım genel bilgileri ve Türkiye'yi tercih nedenlerini içeren toplam 57 maddeden oluşmaktaydı. İkinci kısım ise, Türkiye'deki yaşam sosyal, akademik, kültürel ve idari hizmetlere ilişkin yaşam doyumlarına yönelik toplam 55 maddeden oluşmaktaydı.

Pilot uygulamadan önce literatür tekrar taranmış ve özellikle ikinci ve üçüncü kısımlardaki maddelerin ölçmek istenen UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri ve UAÖ'lerin Türkiye'deki memnuniyetlerine ilişkin bütün boyutların kapsandığına dikkat edilmiştir. Daha sonra veri toplama aracı Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalında Görevli üç öğretim üyesi ve bir Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı öğretim üyesinin ölçeğin hem içeriğine hem de görünüşü (uzunluğu, kullanılan dil, ölçek yaklaşımı) dair görüşleri alınmıştır. Elde edilen görüşler üzerine nicel veri toplama aracında oldukça kapsamlı değişikliğe gidilmiştir.

Literatür taraması ve uzman görüşü sonucunda veri toplama aracı kapsamlı bir şekilde yeniden ele alınmış ve üç kısım altında yeniden düzenlenmiştir. Birinci kısım genel bilgileri kapsayan 20 sorudan oluşmuştur. İkinci kısım Türkiye'yi tercih sebeplerini irdeleyen toplam 35 maddeden oluşmuştur. Bu aşamada bu kısma madde eklenmesinin yanında, ölçme yöntemi sıralama yapma yerine 6'lı Likert tipi ölçme yaklaşımına çevrilmiştir. Üçüncü kısım UAÖ'lerin Türkiye'deki deneyimlerini irdeleyen 50 maddeden oluşmuştur. Bu kısımda uzman görüşünden sonra kısaltmaya gidilmiş ve madde sayısı 55'ten 50'ye düşürülmüştür. Sonuç olarak, nicel veri toplama aracı üzerine yapılan çalışmalar sonucunda üç kısımdan oluşan bir veri toplama aracı hazır hale getirilmiştir. İlk kısımda 20, ikinci kısımda 35 ve üçüncü kısımda 50 madde olmak üzere toplam 105 maddeyi içeren bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Pilot çalışmadan önce veri toplama aracı daha sonra beş UAÖ'ye verilmiş ve veri toplama aracını dil kullanımı, ölçek yaklaşımı, ölçek uzunluğu bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda ortaya çıkan veri toplama aracı pilot uygulamaya hazır hale gelmiştir.

1.2.4.1. Pilot Çalışma

Pilot çalışmanın amacı nicel veri toplama araçlarına son halinin verilmesidir. Pilot çalışma Ankara'da öğrenim gören UAÖ'lerle yapılmıştır. Pilot çalışmanın yapılması 2015-2016 öğretim yılı güz dönemine gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yapılmıştır. Ankara'da bulunan Hacettepe Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversiteleri uygulama talebine olumlu yanıt

vermemişlerdir. Ankara'daki diğer vakıf üniversiteleri UAÖ'lerinin toplu halde aldıkları bir ders olmamasını gerekçe göstererek uygulama izni vermemişlerdir. Pilot çalışmaya katılan katılımcıların özellikle lisans eğitimlerine devam eden (dil veya bilimsel hazırlık olmayan) ve belli bir süredir Türkiye'de yaşayan öğrencilerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Verilerin toplanmasında ilgili üniversitelerle iletişime geçilmiş, ortak dersler belirlenmiş ve yüz yüze uygulamalarla veri toplanmıştır.

Pilot çalışmada, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören toplam 300 uluslararası öğrenciden veri toplanmıştır. Veri setindeki kayıp veri oranı %5'ten düşüktür. Ancak 14 katılımcının ölçme aracının tamamını sonucu etkileyecek bir şekilde işaretlediği (maddelerin tamamında tek seçenek işaretleme veya yanıtlarda desen yapma) görülmüş, bazılarında da sadece ilk sayfadaki sorular yanıtlanmıştır. Bu sebeple, toplam 14 katılımcıdan toplanan veri analizlere dahil edilmemiştir. Pilot çalışma veri analizi 286 katılımcıdan sağlanan veri seti ile yapılmıştır.

Yukarıda ifade edildiği gibi pilot çalışmanın temel amacı nicel veri toplama aracına son halinin verilmesiydi. Bu sebeple, pilot çalışmanın betimsel sonuçları bu raporda tekrarlanmamıştır. UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri bir psikolojik yapıyı ifade etmediğin, sadece Türkiye'yi tercih davranışlarındaki nedeni incelemeyi amaçladığından açıklayıcı ve daha sonra doğrulayıcı faktör analizine tabii tutulmamıştır. Ayrıca tercih nedenlerinde birden fazla yazılamayan nedenler olduğundan (örn., ailenin Türkiye'de yaşaması) açıklayıcı faktör analizi teknik olarak mümkün olsa da bu tür tercih nedenlerinin ortadan kalkmasıyla sonuçlanabileceğinden tercih nedenlerini yönelik 35 maddelik veri toplama aracı üzerine açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmamıştır.

Veri toplama aracının son kısmını oluşturan, UAÖ'lerin Türkiye'deki yaşam doyumları üzerine yapılan açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonuçları 11 boyutlu yapıyı doğrulamıştır. AFA sonuçlarına göre ortaya çıkan alt boyutlar kültürel yakınlık (4 madde), öğrenci hizmetleri (6 madde), yönetime ulaşılabilirlik (3 madde), Türk öğrencilerle iletişim (3), İngilizce dil becerileri (4 madde), Uluslararası görünüm (3 madde), uluslararası müfredat (4 madde), öğretim elemanlarının uluslararası tutumu (4 madde), sistemlerin dönüştürülebilirliği (3 madde), Akademik dil becerileri (3 madde), derse katılım (3 madde) şeklinde olmuştur.

Pilot çalışma sonucunda son hali verilen nicel veri toplama aracının Türkçe formu EK 1'de, İngilizce formu EK 2'de verilmiştir. Tablo 1'de ise her iki boyut (tercih nedenleri ve memnuniyet) altında yer alan boyutlar verilmiştir.

Tablo 2. Yabancı öğrencilerin memnuniyeti ölçeği maddeleri ve maddelerin alt boyutlara göre dağılımı

Türkiye tercih nedenleri	Türkiye'deki memnuniyet
<ul style="list-style-type: none">• Ailevi nedenler (Familial reasons)• Coğrafi yakınlık (Geographical proximity)• İklim (Climate)• Kültürü deneyimleme isteği (Experiencing culture)• Türkçe öğrenme isteği (Desire for learning English)• Akademik kalite (Academic quality)• Üniversitenin bilinirliği (University reputation)• Kabul alma kolaylığı (Ease of getting acceptance)• Diploma aldıktan sonra Türkiye'de iş imkanı (Opportunity of finding a job after graduation)• Profesyonel iş ortamı (Profesional work environment)• Burs sağlayıcının talebi (Scholarship provider)• Vize alma kolaylığı (Ease of getting visa)• Türkiye'de yaşama isteği (Desire for living in Turkey)• Öğrenim ücretinin düşük olması (Affordable tuition fee)• Üniversitenin bulunduğu şehir (The city of the university)• Türkiye ile politik ilişkiler (Political relationships with Turkey)• Kültürel ve tarihsel yakınlık (Cultural and historical proximity)• Kendi ülkesindeki politik çatışmalar (Political conflicts at home country)• Kendi ülkesindeki ekonomik krizler (Economic crises at home country)	<ul style="list-style-type: none">• Kültürel yakınlık (Cultural proximity)• Öğrenci hizmetleri (Student services)• Yönetime ulaşılabilirlik (Access to management)• Türk öğrencilerle iletişim (Communication with Turkish students)• İngilizce dil kullanımı (English language use)• Uluslararası görünüm (International outlook)• Uluslararası müfredat (International curriculum)• Öğretim elemanlarının uluslararası tutumu (Academics' international attitude)• Sistemlerin dönüştürülebilirliği (Systems' convertibility)• Akademik dil becerileri (Academic language skills)• Derse katılım (Classroom participation)

- Hayatındaki anlamlı kişilerin önerileri
(Recommendations of significant others)
 - Reklam ve uluslararası eğitim fuarları
(Adds and international education fairs)
-

1.2.5. Nitel Veri Toplama Aracı

Proje başvurusunda projenin nitel kısmına yönelik veri toplama aracının ilk hali geliştirilmişti. Söz konusu nitel veri toplama aracının amacı nicel bulguları pekiştirecek ve derinlemesine irdelenmesine yardımcı olacak nitel veri toplamaktır. Dolayısıyla çalışmanın amacının ana eksenini nicel verilerin etrafında oluşturulmuşken, nitel verinin nicel bulguları açıklamak, anlamlandırmak ve yorumlamak için katkı yapması beklenmektedir.

Projenin kabulü ve yürürlüğe girmesinden sonra nicel veri toplama aracında olduğu gibi nitel veri toplama aracı da benzer bir süreçten geçirilmiştir. Nicel veri toplama aracını inceleyen üç alan öğretim üyesinden nitel veri toplama aracındaki soruların içerik ve şekil açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen geri bildirim göz önüne alınarak görüşme sorularının sayısı aynen korunmuş; bununla birlikte, yazım konusundaki öneri ve düzeltmeler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, nitel veri aracı dört başlık altında toplam 20 ana sorudan oluşmuştur. Nitel kısımdaki soruların çalışıp çalışmadığının anlaşılması iki UAÖ ile görüşme yapılmıştır. Bu çalışmalar sonunda son hali verilen nitel veri toplama aracının Türkçe formu EK 3'te, İngilizce formu EK 4'te verilmiştir.

1.2.6. Nicel Veri Toplama Süreci

Projenin nicel kısmının pilot çalışmaları Aralık 2015 döneminde tamamlanmıştır. Nicel kısma yönelik olarak, maddelerin içeriği değişmemesine rağmen, madde sayısında önemli ölçüde değişiklik olması sebebiyle ana çalışma için etik kurul izninin yenilenmesi gerekmiştir. Etik kurul izninin sağlanmasından sonra ilk etapta proje başvuru aşamasında yasal izin sağlanan üniversitelerde veri toplama sürecine başlanmıştır. Ocak 2016 döneminde veri toplamak üzere yasal izin sağlanan üniversiteler ziyaret edilmiştir. Bu kapsamda Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi veri toplamak üzere ziyaret edilmiştir.

Bu dönemde ziyaret edilen üniversitelerden önemli sayıda veri toplanmış olsa da elde edilen geri dönüşler istenen düzeyde olmamıştır. Bu sebeplerden dolayı projenin takviminin aksamasını engellemek için proje önerisinde öngörülen B planı devreye sokulmuştur. B planında belirtilen üç önleme başvurulmuştur. Bu kapsamda yeni üniversitelerden (Bülent

Ecevit Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Düzce Üniversitesi) yasal izinler alınmış ve ardından bu üniversitelerde de uygulamaya gidilmiştir; hazırlanan veri toplama aracı çevrimiçi uygulama için internet ortamına aktarılmış ve çevrimiçi veri toplama başlanmıştır; Ulusal Ajans ile yazışmalar yapılmış ve gerekli yasal izin alınarak Ulusal Ajans üzerinden Türkiye'ye gelen bütün uluslararası öğrencilere ulaşılmıştır.

1.2.7. Nitel Veri Toplama Süreci

Bu çalışmanın ana deseni nicel desen olduğundan nitel veri toplama sürecine nicel veri analizinden sonra başlanmıştır. Bu kapsamda nicel veri toplama süreci sırasında alınan iletişim bilgileri kullanılarak UAÖ'lerden görüşme için randevular alınmıştır. Böylece toplam 30 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmış yapılmıştır. Görüşmelerde yer alan katılımcıların özellikleri aşağıda verilmiştir.

1.2.8. Nicel Veri Analizi

Projenin pilot ve ana çalışmasında elde edilen veriler üzerine betimsel analizler ile açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Projenin ana çalışmasının verileri üzerinde ise betimsel analizlerin (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) yanı sıra çıkarımsal istatistiksel yöntemlerden biri olan MANOVA yapılmıştır.

1.2.9. Nitel Veri Analizi

Uluslararası öğrencilerle yapılan görüşmeler, katılımcıların izinleri alınarak kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtların yazı dökümü yapılmıştır. Elde edilen metinler MAXQDA Plus 12 nitel veri analizi paket programı kullanılarak içerik analizine tabii tutulmuştur. MAXQDA paket programı kullanılarak veri set kodlanmış ve yakın kodlar birleştirilerek temalara ulaşılmıştır.

1.3. Bulgular

Proje kapsamında ulaşılan betimsel bulgular ile nitel bulgular projenin ikinci gelişme raporlarında verilmişti. Bununla birlikte bu raporda verilen tartışma/sonuç ile öneriler kısımları bulgulara dayanarak verildiğinden ulaşılan betimsel istatistiklere dayalı bulgular ana hatlarıyla tekrar verilmiştir. Bununla birlikte Türkiye'yi tercih nedenlerine yönelik yeni ve ayrıntılı tablolar da eklenmiştir. Son olarak, çıkarımsal istatistikler daha önce verilmediğinden söz konusu istatistikler bu çalışmada ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

1.3.1. Nicel Bulgular

1.3.1.1. Betimsel Analizler: Demografik Bilgiler

Projenin ana çalışmasındaki betimsel analizler 3037 katılımcıdan sağlanan veri seti ile yapılmıştır. Ancak bazı katılımcılar farklı demografik değişkenlerin doldurmadığından, her bir demografik değişkene ilişkin sonuçlarda 3037 sayısı ile ilgili değişkene ait toplama sayı arasında farklar ortaya çıkmıştır.

Betimsel analizde ilk olarak katılımcıların geldikleri ülkelerin frekans analizi yapılmıştır. Beklendiği üzere örnekleme en fazla uluslararası öğrenci, Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen Suriye, Afganistan, Almanya, Azerbaycan, Irak, İran, Pakistan ve Türkmenistan gibi ülkeler olmuştur. Ancak Suriye'den gelen öğrencilerdeki artış kayda değerdir. Söz konusu artış Türkiye'nin politik olaylardan dolayı kaybedebileceği muhtemel olan yabancı öğrenci sayısını nicel bakımdan telafi etme işlevi görebilecektir.

Tablo 3'de görüleceği gibi elde edilen veri setinin ülkelere göre dağılımının Türkiye'de bulunan uluslararası öğrenci profilini yansıttığını söylemek mümkündür. Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen ülkelerin veri setinde yüksek düzeyde temsiliyeti önem taşımaktadır. UNESCO (2017) verilerine göre Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen 10 ülke sırasıyla Azerbaycan (4412), Türkmenistan (4167), KKTC (3800), İran (1488), Almanya (1417), Yunanistan (1340), Bulgaristan (1231), Moğolistan (1000) ve Rusya (800) olmuştur. Bu ülkelerin tamamı örnekleme dahil edilirken, yine geleneksel olarak Türkiye'ye çok fazla öğrenci gönderen Afganistan, Pakistan, Kırgızistan ve Kazakistan gibi ülkeler de yüksek seviyede temsil edilmiştir. Ancak Suriye'den gelen öğrencilere ait sayısal veriler UNESCO (2017) verilerinden ayrıldığını anlaşılmaktadır. UNESCO 2015 ve 2016 yıllarına ait verilerinde Suriye'nin Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen ilk 10 ülke arasına girmesi muhtemeldir.

Tablo 3. Katılımcıların ülke bilgileri (alfabetik olarak sıralanmıştır.)

Ülke	Türkiye'deki toplam UAÖ (2014)	Bu projedeki toplam UAÖ	Bu UAÖ %
Afganistan	1310	115	3.8
Almanya	1606	105	3.5
Amerika Birleşik Devletleri	255	26	.9
Arnavutluk	471	32	1.1
Avustralya	89	2	.1
Avusturya	186	11	.4
Azerbaycan	6989	87	2.9
Bangladeş	75	33	1.1
Belarus	12	7	.2
Belçika	103	14	.5
Benin	≤5	8	.3
Birleşik Arap Emirlikleri	15	1	.0

Bosna-Hersek	405	30	1.0
Botsvana	≤5	3	.1
Brunei	≤5	2	.1
Bulgaristan	1150	11	.4
Burkina Faso	25	8	.3
Burundi	7	5	.2
Büyük Britanya	126	5	.2
Cezayir	36	26	.9
Cibuti	32	11	.4
Çad	23	14	.5
Çek Cumhuriyeti	12	15	.5
Çin Halk Cumhuriyeti	300	35	1.2
Danimarka	37	4	.1
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	28	8	.3
Dominik Cumhuriyeti	≤5	2	.1
Ekvador	≤5	1	.0
Endonezya	1155	22	.7
Eritre	≤5	10	.3
Etiyopya	64	29	1.0
Fas	180	32	1.1
Fildişi Sahili	18	10	.3
Filipinler	221	22	.7
Filistin	285	62	2.0
Fransa	234	21	.7
Gabon	8	6	.2
Gambiya	27	10	.3
Gana	49	25	.8
Gine	67	4	.1
Gine-Bissau	49	2	.1
Guyana	≤5	1	.0
Güney Afrika	26	4	.1
Güney Kore	465	15	.5
Güney Sudan	≤5	14	.5
Gürcistan	45	25	.8
Haiti	29	2	.1
Hindistan	337	15	.5
Hollanda	≤5	17	.6
Hong Kong	≤5	1	.0
Irak	13	184	6.0
İran	438	104	3.4
İrlanda	11	1	.0
İspanya	≤5	14	.5
İsrail	34	1	.0
İsveç	29	5	.2
İsviçre	48	4	.1
İtalya	56	21	.7
Japonya	123	3	.1
Kamboçya	9	3	.1
Kamerun	≤5	22	.7
Kanada	26	6	.2
Karadağ	236	22	.7
Katar	24	1	.0
Kazakistan	10	71	2.3
Kenya	151	26	.9

Kırgızistan	≤5	42	1.4
KKTC		24	.8
Kolombiya	≤5	14	.5
Komorlar	15	5	.2
Kongo Cumhuriyeti	28	6	.2
Kosova		42	1.4
Kuveyt	61	1	.0
Lesotho	5	2	.1
Letonya	≤5	5	.2
Liberya	10	4	.1
Libya	26	12	.4
Litvanya	16	11	.4
Lübnan	≤5	12	.4
Macaristan	14	1	.0
Madagaskar	31	6	.2
Makedonya	121	22	.7
Malavi	36	1	.0
Maldivler	16	1	.3
Malezya	61	18	.6
Mali	91	10	.3
Mauritius	≤5	3	.1
Meksika	≤5	1	.0
Mısır	32	34	1.1
Moğolistan	11	25	.8
Moldovya	28	3	.1
Moritanya	29	5	.2
Myanmar	864	1	.0
Namibya	≤5	1	.0
Nepal	31	3	.1
Nijer	59	14	.5
Nijerya	483	29	1.0
Norveç	133	2	.1
Orta Afrika Cumhuriyeti	30	4	.1
Özbekistan	251	11	.4
Pakistan	84	70	2.3
Panama	≤5	1	.0
Peru	≤5	1	.0
Polonya	241	23	.8
Portekiz	14	3	.1
Romanya	12	18	.6
Ruanda	14	7	.2
Rusya Federasyonu	60	30	1.0
Senegal	77	9	.3
Sierra Leone	8	6	.2
Singapur	7	4	.1
Slovakya	176	5	.2
Slovenya	12	5	.2
Somali	420	37	1.2
Sri Lanka	7	7	.2
Sırbistan	≤5	14	.5
Sudan		39	1.3
Suudi Arabistan	59	5	.2
Suriye	719	490	16.1
Svaziland	≤5	5	.2

Tacikistan	364	17	.6
Tanzanya	129	9	.3
Tayland	28	12	.4
Tayvan		8	.3
Togo	19	3	.1
Tunus	43	26	.9
Türkmenistan	5887	74	2.4
Uganda	63	14	.5
Ukrayna	266	42	1.4
Ürdün	904	27	.9
Vanuatu	≤5	1	.0
Venezuela	5	1	.0
Vietnam	13	7	.2
Yemen	123	45	1.5
Yeni Zelanda	≤5	1	.0
Yunanistan	1386	18	.6
Zambiya	17	11	.4
Zimbabve	5	10	.3
TOPLAM	48183*	2960**	100

* UNESCO İstatistik Enstitüsü ülkelere göre gelen öğrencileri net olarak vermediğinden (örn. ≤5 şeklinde değerler ile verdiğinden), tablodaki sayıların toplamı sütunun sonundaki toplam değerden farklı çıkabilir. Bu sebeple, yine UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün 2014 için ilan ettiği toplam değer verilmiştir.

** UNESCO verilerinin ait olduğu yıl (2014) ile bu projede verinin toplandığı yıllar (2015-2016) farklı olduğunda sayılar arasında farklılarla bulunabilir.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında, katılımcıların %39.1 (1188) kadın, %60.8 (1848) erkek olmuştur. Bununla birlikte, katılımcıların çoğunluğu (2754; %90.7) bekarıdır. Öğrencilerin üniversitelerine bakıldığında, öğrencilerin genel olarak Anadolu Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ODTÜ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi öğrencileri oldukları anlaşılmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara bakıldığında sırasıyla mühendislik (739 kişi, %24.3), idari bilimler (591 kişi, %19.5), temel bilimler edebiyat ve sosyal alanı (245 kişi, %8.1), temel bilimler fen alanı (229 kişi, %7.5), eğitim (140 kişi, %4.6), tıp ve sağlık bilimleri (218 kişi, %7.2), mimarlık (124 kişi, %4.1), medya, iletişim ve halkla ilişkiler (101 kişi, %3.3) ve ilahiyat (161 kişi, %5.3), hukuk (46 kişi, %1.5), turizm (13 kişi, %0.4) şeklinde dağıldığı görülmüştür.

Katılımcıların yaş grubu 14-50 arasında dağılım göstermiş ancak katılımcıların büyük çoğunluğu lisans öğrencilerini kapsayan 19-22 yaş aralığında toplanmıştır. Katılımcılar

arasında yaş ortalaması 22.96 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların öğrenim düzeylerine bakıldığında büyük bir çoğunluğun (1907 kişi; %62.8) lisans öğrencisi olduğu, evrendeki dağılıma paralel olarak yüksek lisans (719; %23.7) ve doktora (315 kişi; %10.4) daha düşük sayıda temsil edildiği görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 428'i (%14.1) birinci yıl, 249'u (%8.2) ikinci yıl, 364'ü (%12.0) üçüncü yıl, 220'si (%7.2) dördüncü sınıf, 88'i (%2.9) beşinci yıl, 50'si (%1.6) altıncı yıl, 207'si (%6.8) İngilizce hazırlık, 26'sı (%1.2) bilimsel hazırlık ve 1324'ü (%43.6) Türkçe hazırlık öğrencisidir.

Çalışmadaki katılımcıların sosyal yaşamlarıyla ilgili genel bilgiler kısmında kaldıkları yer, dil kullanım becerileri sosyal etkileşim düzeyleri sorulmuştur. Kaldıkları yerler bakımından öğrencilerinin 1705'inin yurtlarda kaldığı (%56.1), 1257'sinin (%41.4) ise kiralık evde kaldığı görülmüştür. Geri kalan 75 öğrenci bu soruyu boş bırakmıştır. Türkçe dil becerilerine bakıldığında (Tablo 4) ise katılımcıların genellikle konuşma ve okumada daha iyi olduklarına dair seçeneği işaretledikleri, İngilizce dil becerileri konusunda ise okuma becerilerinin yüksek olduğuna dair seçeneği işaretledikleri görülmüştür. Türkçe ve İngilizce becerileri karşılaştırıldığında ise, grubun büyük bir çoğunluğunun İngilizce dil becerilerini daha yüksek değerlendirdiği gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların dil becerileri

	Türkçe						İngilizce					
	Okuma		Yazma		Konuşma		Okuma		Yazma		Konuşma	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi	997	32.8	752	24.8	871	28.7	182	60.2	1569	51.7	156	51.4
Orta	129	42.4	142	47.0	1280	42.1	837	27.6	1032	34.0	983	32.4
Düşük	708	23.3	819	27.0	847	27.9	322	10.6	387	12.7	440	14.5

Uluslararası öğrencilerin sosyal yaşamlarına ilişkin bir diğer soru grubu da, Türk ve yabancı öğrencilerle ve Türk vatandaşlarla etkileşim sıklıklarına ilişkin olmuştur. Buna göre katılımcılar, Türk öğrencilerle etkileşimlerini 708'i (%23.3) "her zaman," 648'i (%21.3) "genellikle," 814'ü (%26.8) "bazen," 658'i (%21.7) "nadiren," ve 170'i (%5.6) "hiçbir zaman" olarak ifade etmişlerdir. Bu durumda öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun Türk öğrencilerle oldukça fazla etkileşim içinde oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların yabancı öğrencilerle etkileşim sıklıklarına bakıldığında ise, Türk öğrencilerle etkileşimde olduğu gibi oldukça fazla etkileşim içinde oldukları görülmüştür. Buna göre katılımcı gruptaki öğrenciler yabancı öğrencilerle etkileşimlerini 1249'si (%41.1) "her zaman," 822'si (%27.1) "genellikle," 580'i (%19.1) "bazen," 257'si (%8.5) "nadiren," ve 90'ı (%3.0) "hiçbir zaman" olarak ifade etmişlerdir. Bu durumda öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun yabancı öğrencilerle de

etkileşim içinde oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların diğer uluslararası öğrencilerle sosyal etkileşimleri az da olsa daha fazla yer aldığı görülmüştür. Son olarak, Türk vatandaşlarla etkileşimleri sorulduğunda katılımcıların kampüs dışında Türk vatandaşlarla etkileşimlerinin sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre katılımcı gruptaki öğrenciler Türk vatandaşlarla etkileşim sıklıklarını 526'sı (%17.3) "her zaman," 591'i (%19.5) "genellikle," 843'ü (%27.8) "bazen," 726'sı (%23.9) "nadiren" ve 269'u (%8.9) "hiçbir zaman" olarak ifade etmişlerdir. Bu durumda öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun Türk vatandaşlarla oldukça sınırlı düzeyde etkileşim halinde olduğu görülmüştür.

Genel bilgiler kısmında öğrencilere sorulan bir diğer konu da ekonomik durumları ve maddi gelir kaynakları olmuştur. Katılımcılara Türkiye'deki öğrenim ve yaşam masraflarını kimin karşıladığı sorulduğunda, 1220'si (%40.2) burs aldıklarını, 1220'si (%40.2) ailelerinin karşıladığını, 223'ü (%7.3) yarı-zamanlı iş yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yasal kısıtlamalara rağmen yarı-zamanlı iş yapabilen öğrenci sayısının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Aldıkları burs veya maddi kaynağın yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise öğrencilerin 1596'sı (%52.6) parasal kaynaklarının yeterli olduğunu belirtmiştir. Öte yandan katılımcı gruptaki 1272 öğrenci (%46.2) parasal kaynaklarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Genel bilgiler kısmında sorulan son iki soru, Türkiye tercihlerinin ne ölçüde güçlü olduğu hakkında bir fikir verebilecek bir soru olan "Öğreniminiz için başka bir ülkeye gitmeyi düşündünüz mü?" sorusu ile Türkiye'deki memnuniyetleri hakkında genel bir fikir verebilecek olan "Tekrar Türkiye'yi seçer miydiniz?" sorusu olmuştur. "Öğreniminiz için başka bir ülkeye gitmeyi düşündünüz mü?" sorusuna katılımcıların 1502'si (%49.5) "evet" cevabını vermiştir. Geri kalan 1484 (%48.9) kişi "hayır" cevabını vermiştir. Bu sonuç, katılımcı gruptaki öğrencilerin Türkiye tercihlerinin çok güçlü olmadığı fikrini uyandırmaktadır. Alternatif ülkelerin isimleri sorulduğunda ise, öğrencilerin oldukça büyük bir kısmı ABD, Birleşik Krallık, Avustralya ve Almanya gibi uluslararası öğrencilerin geleneksel hedef noktaları olan ülkeleri belirtmişlerdir. Bununla birlikte Rusya, Suudi Arabistan, Çin Halk Cumhuriyeti ve Mısır seçenekleri de belirtilmiştir. Bu sonuçlarla bu öğrenci grubu için Türkiye'nin rakibinin uluslararası öğrencilerin geleneksel hedef noktaları olan ve uluslararasılaşmayı daha çok bir gelir kaynağı olarak gören ülkelerin olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak, Türkiye'deki memnuniyetleri hakkında genel bir fikir verebilecek olan "Tekrar Türkiye'yi seçer miydiniz?" sorusuna, 2283 (%75.2) öğrenci "evet," 703 öğrenci (%23.1) "hayır" cevabını vermiştir. Bu cevaplarda her ne kadar ağırlıklı olarak öğrenciler Türkiye'yi tekrar seçebileceklerini belirtmiş olsalar da, seçmeyeceklerini belirten öğrencilerinin sayısının yüksek olması dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gereken bir bulgu

olarak ortaya çıkmaktadır. Bu öğrencilerin memnuniyetsizliklerinin sebeplerinin anlaşılması ve giderilmesi bu konudaki yetkililerin üzerinde dikkatle durması gereken bir konu olarak durmaktadır. Bu bulgu bu projenin gerekliliğini ve sağlayacağı katkıyı bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu projenin sonuçları, bu konuyla ilgili politika yapıcılara (örneğin YÖK, Dış İşleri Bakanlığı ve bağlı birimler) ve uygulayıcılara (örneğin üniversiteler) önemli fikirler verebilecektir.

1.3.1.2. Betimsel Analizler: UAÖ'lerin Türkiye'yi Tercih Nedenleri

Bir önceki rapor döneminde veri toplama aracına son hali verilmişti. Veri toplama aracının ikinci kısmında, katılımcıların Türkiye'yi tercih nedenlerini anlamak amacıyla 35 maddelik bir anket yöneltilmiştir. Betimsel analizler sonucu ankette yer alan her bir maddeye yönelik olarak hesaplanan ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5'te, Türkiye tercih nedenleri üzerine yapılan frekans analizi sonuçları ise Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Uluslararası öğrencilerin yurtdışı eğitim için Türkiye'yi seçme nedenlerine dair ortalama ve standart sapma değerleri (Ortalama değerine göre sıralanmıştır)

	N	Ort	SS
Türkçe öğrenmek istiyorum	284	4,62	1,76
	8		9
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	284	4,56	1,51
	2		5
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	283	4,39	1,68
	5		4
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	281	4,37	1,55
	9		2
Türkler misafirperverdir	281	4,33	1,60
	9		2
Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	282	4,30	1,69
	4		0
Akademik kalite yüksektir	283	4,20	1,52
	6		3
Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	283	4,16	1,60
	0		3
Türkiye'nin iklimini seviyorum	283	4,12	1,67
	5		9
Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	283	4,11	1,63
	8		2
Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	282	4,09	1,73
	6		9

Türkiye’de kamu hizmetlerinin (ör. sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	283	4,08	1,57
	3		6
Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye’de kariyer gelişimi imkanları geniştir	283	4,04	1,55
	1		9
Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	281	4,02	1,51
	7		2
Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	281	4,00	1,55
	3		4
Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	283	3,97	1,61
	0		7
Türkiye güvenli bir yerdir	284	3,97	1,68
	0		2
Türkiye’de yaşam kalitesinin yüksektir	284	3,97	1,45
	1		0
Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda (ranking) üst yerlerde yer almaktadır	280	3,95	1,55
	7		0
Türkiye’de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	281	3,95	1,67
	8		1
Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye’de iş bulma imkanım var	283	3,87	1,67
	3		8
Türkiye’de yaşamak istiyorum	285	3,85	1,75
	0		7
Türkiye’den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	281	3,79	1,67
	9		4
Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	281	3,79	1,80
	9		4
Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	283	3,69	1,69
	4		0
Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	279	3,67	1,67
	3		5
Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	282	3,55	1,89
	8		5
Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	283	3,54	1,65
	5		2
Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	282	3,47	1,75
	2		6
Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	282	3,33	1,89
	1		5
Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	282	3,29	1,94
	0		0
Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye’de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	279	3,20	1,99
	4		5

Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	284	2,99	2,17
	0		0
Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye’de bulunmaktadır	282	2,55	1,84
	2		4
Ailem Türkiye’de yaşıyor/çalışıyor	284	1,95	1,81
	7		4

Tablo 6. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih nedenlerinin frekans ve yüzde değerleri

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)
Ailem Türkiye’de yaşıyor/çalışıyor	2145 (74.7)	81 (2.8)	86 (3.0)	70 (2.4)	82 (2.9)	383 (13.3)
Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	1340 (46.7)	185 (6.4)	191 (6.7)	176 (6.2)	177 (6.2)	771 (26.9)
Türkiye’nin iklimini seviyorum	328 (11.4)	202 (7.0)	450 (15.7)	516 (18.0)	513 (17.9)	826 (28.8)
Türkler misafirperverdir	226 (7.9)	218 (7.6)	391 (13.6)	463 (16.1)	615 (21.4)	906 (31.6)
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	176 (6.1)	145 (5.1)	355 (12.4)	465 (16.2)	638 (22.2)	1063 (37.0)
Türkçe öğrenmek istiyorum	304 (10.6)	187 (6.5)	252 (8.8)	271 (9.4)	350 (12.2)	1484 (51.7)
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	285 (9.9)	191 (6.7)	327 (11.4)	433 (15.1)	529 (18.4)	1069 (37.2)
Türkiye’deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	268 (9.3)	215 (7.5)	416 (14.5)	602 (21.0)	554 (19.3)	775 (27.0)
Akademik kalite yüksektir	210 (7.3)	218 (7.6)	441 (15.4)	586 (20.4)	677 (23.6)	704 (24.5)
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	220 (7.7)	190 (6.6)	334 (11.6)	484 (16.9)	752 (26.2)	839 (29.2)
Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye’de bulunmaktadır	1390 (48.4)	276 (9.6)	288 (10.0)	286 (10.0)	240 (8.4)	342 (11.9)
Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	316 (11.0)	245 (8.5)	458 (16.0)	637 (22.2)	525 (18.3)	649 (22.6)
Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	264 (9.2)	237 (8.3)	513 (17.9)	595 (20.7)	620 (21.6)	584 (20.3)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	469 (16.3)	345 (12.0)	534 (18.6)	596 (20.8)	454 (15.8)	437 (15.2)
Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	404 (14.1)	269 (9.4)	506 (17.6)	537 (18.7)	538 (18.7)	565 (19.7)
Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda (ranking) üst yerlerde yer almaktadır	268 (9.3)	264 (9.2)	488 (17.0)	649 (22.6)	587 (20.5)	551 (19.2)
Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	380 (13.2)	290 (10.1)	439 (15.3)	558 (19.4)	554 (19.3)	612 (21.3)
Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	271 (9.4)	225 (7.8)	481 (16.8)	621 (21.6)	622 (21.7)	611 (21.3)
Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	240 (8.4)	244 (8.5)	469 (16.3)	666 (23.2)	652 (22.7)	546 (19.0)
Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	994 (34.6)	225 (7.8)	317 (11.0)	364 (12.7)	277 (9.7)	617 (21.5)
Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	659 (23.0)	318 (11.1)	398 (13.9)	393 (13.7)	375 (13.1)	685 (23.9)
Türkiye'de yaşamak istiyorum	431 (15.0)	290 (10.1)	452 (15.7)	503 (17.5)	442 (15.4)	732 (25.5)
Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	451 (15.7)	255 (8.9)	531 (18.5)	613 (21.4)	415 (14.5)	528 (18.4)
Türkiye güvenli bir yerdir	330 (11.5)	308 (10.7)	449 (15.6)	491 (17.1)	554 (19.3)	708 (24.7)
Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	293 (10.2)	222 (7.7)	322 (11.2)	471 (16.4)	530 (18.5)	986 (34.4)
Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	502 (17.5)	268 (9.3)	421 (14.7)	464 (16.2)	456 (15.9)	708 (24.7)
Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	358 (12.5)	264 (9.2)	362 (12.6)	471 (16.4)	519 (18.1)	852 (29.7)
Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	214 (7.5)	237 (8.3)	552 (19.2)	741 (25.8)	614 (21.4)	483 (16.8)
Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	352 (12.3)	265 (9.2)	440 (15.3)	543 (18.9)	556 (19.4)	662 (23.1)
Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. sağlık,	273	237	418	592	675	638

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	f	f	f	f	f	f
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	(9.5)	(8.3)	(14.6)	(20.6)	(23.5)	(22.2)
	877	290	342	402	315	601
Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	(30.3)	(10.1)	(11.9)	(14.0)	(11.0)	(20.9)
	786	312	418	383	341	581
Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	(27.4)	(10.9)	(14.6)	(13.3)	(11.9)	(20.2)
	315	215	375	584	625	724
Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	(11.0)	(7.5)	(13.1)	(20.3)	(21.8)	(25.2)
	471	271	460	595	526	511
Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	(16.4)	(9.4)	(16.0)	(20.7)	(18.3)	(17.8)
	596	327	446	537	433	483
Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	(20.8)	(11.4)	(15.5)	(18.7)	(15.1)	(16.8)

Elde edilen bu sonuçlara göre, “Türkçe öğrenmek istiyorum” maddesi en yüksek düzeyde değerlendirilen madde olmuştur. Bununla birlikte, bu sonucun çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin sadece dil öğrenmek için Türkiye’ye geldikleri anlamının çıkarılmaması, dil öğrenmenin Türkiye’ye geldikten sonra uluslararası öğrenciler tarafından belirlenmiş en önemli hedeflerden biri olarak değerlendirilmesi yerinden olacaktır. Bu maddenin hemen ardından en yüksek düzeyde değerlendirilen maddeler kültür ve akademik kalite konuları kapsamaktadır. Bu bakımdan, bulgular Türkiye’nin uluslararası öğrencileri kültürel özellikler ve akademik kalite bakımından cazip geldiği fikrini uyandırmaktadır. Bu kısımda en üst düzeyde değerlendirilen bir diğer madde “Türkiye’nin iklimi” ile ilgili madde olmuştur. Hemen sonrasında ise, katılımcıların yaşamlarında değer verdikleri kişilerin tavsiyelerinin de Türkiye tercihinde önemli bir yer aldığı görülmektedir. Bu kısımda verilen betimsel analizlerle ilgili en ilginç bulgu ise coğrafi yakınlığın Türkiye’yi tercihte son derece zayıf bir faktör olduğuna ilişkin bulgudur. Genel olarak Türkiye yakın coğrafyadan öğrenci alan bir ülke olmasına rağmen, bu bulgular coğrafi yakınlığın uluslararası öğrenciler açısından zayıf bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, elde edilen bu bulgular özellikle kültürel öğelerin ve akademik niteliğin öğrencileri Türkiye’ye çeken önemli faktörler olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, aşağıda nitel bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, özellikle kültürel nedenlerle ile akademik nedenleri üst düzeyde değerlendirilmesi anlamlı bir hale gelmekte, kültürel nedenler ile akademik nedenlerin Türkiye’de uluslararası öğrenci çeken temel faktörler oldukları söylenebilir.

1.3.1.3. Betimsel Analizler: Bölgelere Göre UAÖ’lerin Türkiye’yi Tercih Nedenleri

Bu çalışmada UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri üzerine betimsel analizler yapılmıştır. Bu analiz tercihi veri toplama aracının bu kısmının özelliğinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'yi tercih nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu kısım geliştirilirken, UAÖ'lerin ülke tercihlerini etkileyebilecek bütün faktörlerin ölçme aracına dahil edilmesine çalışılmıştır. Bu amaçla kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve maddeler geliştirilmiştir. Ancak UAÖ'lerin ülke tercihlerine yönelik madde geliştirilirken birçok faktörün bir veya iki madde ile ölçülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Örneğin, aile dolayısıyla Türkiye tercihinin sadece bir madde yazılabilmektedir. Medya ve tanıtım faaliyetlerine de benzer şekilde bir madde yazılmıştır. Öte yandan ülke tercihi, memnuniyet gibi bir psikolojik yapı olmadığından ülke tercihi boyutlandırılmamış ve bu boyutlara yönelik psikometrik değerler verilmemiştir. Literatürdeki benzer çalışmalara (örn. Chen, 2006) paralel olarak bu çalışmada da ülke tercihi analizlerinde betimsel analizlere yer verilmiştir.

Uluslararası öğrencilerin yurtdışı eğitim için neden Türkiye'yi seçtikleri üzerine elde edilen veri seti bu konuda ayrıntılı bilgilerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmuştur. Yukarıda bütün veri seti üzerine verilen betimsel bulgular Türkiye'yi tercih nedenlerini bütün dünya bağlamında vermektedir. Her bir bölge için ortalama değerlerine göre ilk beş neden Tablo 7'de verilmiştir. Bölgelere göre Türkiye'yi tercih nedenlerini oluşturan tabloların tamamı EK 5'te sunulmuştur. "Türkçe öğrenmek istiyorum" Afrika, Orta Doğu, Eski Sovyet, Güney Doğu Asya, Latin Amerika ve Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler için en önemli neden olarak ortaya çıkmaktadır. Yine "Türk insanını ve Türk kültürünü sevmek" ve "Türk kültürünü öğrenmek istemek" de önde gelen nedenler arasındadır. "Türklerin misafirperver olması" da Eski Sovyet, Orta Asya ve Türkiye Cumhuriyetleri, Güney Doğu Asya, Avrupa ve Balkanlardan gelen öğrenciler için en yüksek puanlanan tercih nedeni olarak ortaya çıkmıştır. Türk kültürü ile ilgili nedenlerin yanısıra öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite ile algıları da seçimlerini etkilemiştir. Örneğin, "Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir" yüksek puanlanan nedenler arasındadır. Ayrıca, Türkiye ile ilgili özellikler (örneğin, kamu hizmetlerinin kalitesi, güvenli olması, kişi hak ve hürriyetine önem verilmesi, kültürel zenginlik ve çeşitlik) de öğrencilerin burayı seçme nedenleri arasında ön plana çıkmaktadır. Son olarak, Orta Doğu ve Orta Asya ve Türkiye Cumhuriyetleri bölgelerinden gelen öğrenciler için "Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır" diğer bölgelerden gelen öğrencilerden farklı olarak ön plana çıkmaktadır.

Tablo 7. Her bir bölge için Türkiye'yi seçmede ilk beş neden

Afrika sonuçları	Ort.
Türkçe öğrenmek istiyorum	4.61
Akademik kalite yüksektir	4.53
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.49
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.45
Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	4.40
Orta Doğu sonuçları	
Türkçe öğrenmek istiyorum	4.89
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.63
Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	4.59
Türkiye güvenli bir yerdir	4.54
Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	4.46
Eski Sovyet sonuçları	
Türkler misafirperverdir	5.00

Türkçe öğrenmek istiyorum	4.93
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.86
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.75
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	4.72
Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler sonuçları	
Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	4.84
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.70
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.60
Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	4.59
Türkler misafirperverdir	4.58
Güney Doğu Asya sonuçları	
Türkçe öğrenmek istiyorum	4.72
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	4.59
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.51
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.46
Türkler misafirperverdir	4.34
Latin Amerika sonuçları	
Türkçe öğrenmek istiyorum	4.71
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.67
Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye’de kariyer gelişimi imkanları genişler	4.62
Türkiye’deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	4.57
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	4.35
Kuzey Amerika sonuçları	
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	4.83
Türkiye’deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	4.39
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.05
Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	4.00
Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	3.96
Avrupa sonuçları	
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.59
Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	4.55
Türkler misafirperverdir	4.38
Türkiye’deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	4.24
Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	4.02
Balkanlar sonuçları	
Türkçe öğrenmek istiyorum	4.99
Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	4.84
Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	4.83
Türkler misafirperverdir	4.66
Akademik kalite yüksektir	4.61

1.3.1.4. Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyeti Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Öğrencilerin farklı yaşam alanlarıyla ilgili memnuniyetlerine bakıldığından ise (Tablo 8), betimsel analiz sonuçlarına bakıldığında genellikle sınıftaki ortam, derse katılım, öğretim elemanlarının tutumları, yaratılan uluslararası ortam gibi konulardan duyulan memnuniyetin en üst düzeyde olduğu görülebilir. Benzer şekilde kültürel etkileşim ve farklı kültürlerle açıklık yine yüksek düzeyde değerlendirilen maddeler olmuştur. Kültürel ve akademik boyuta ilişkin bulgular, yukarıda verilen Türkiye’yi seçme faktörlerle paralellik göstermektedir. Bununla

birlikte, bazı yeme-içme öğrenci işleri gibi bazı hizmet alanları en düşük düzeyde değerlendirilen maddeler olmuştur.

Tablo 8. Memnuniyete dair ortalama ve standart sapma değerleri (Maddelerin anketteki sıralanmasına göre verilmiştir)

	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Türkler kültürel farklılıklara saygı gösterirler.	2697	4,09	1,571
Türk kültürü etnik, kültürel ve ırksal farklılıklara karşı hoşgörülüdür.	2670	4,03	1,494
Türk kültürü diğer kültürlerle karşı açıktır.	2674	3,96	1,524
Türkler diğer kültürlerle karşı önyargılıdır.	2639	3,45	1,578
Üniversitenin barınma hizmetleri yetersizdir.	2654	3,23	1,674
Kampüsteki internet ve iletişim teknolojileri hizmetleri yetersizdir.	2666	3,19	1,747
Kampüsteki spor hizmetleri yetersizdir.	2662	3,19	1,757
Üniversitenin öğrenci işleri hizmetleriyle ilgili sorunlar yaşıyorum.	2679	3,19	1,701
Türkiye'de rehberlik eksikliği beni dezavantajlı duruma getirmektedir.	2638	3,50	1,640
Üniversitenin yiyecek-içecek hizmetleri yetersizdir.	2665	3,03	1,728
Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerle iletişime açıktır.	2664	4,09	1,590
Üniversite yönetimi yabancı öğrenciler için erişilebilirdir.	2648	3,98	1,533
Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlıdır.	2669	3,91	1,550
Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle etkileşime açıktır.	2676	3,94	1,540
Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle yakın arkadaşlık kurmaya açıktır.	2676	3,90	1,593
Türk öğrenciler yabancı öğrencilere karşı olumlu tutum içindedir.	2673	3,97	1,498
Yetersiz İngilizce dil becerileri bütün öğrencilerin sosyal etkileşimini sınırlamaktadır.	2671	3,97	1,641
Türk öğrencilerin İngilizce konuşmak konusundaki isteksizlikleri Türk ve yabancı öğrenciler arasındaki etkileşimi sınırlamaktadır.	2660	3,91	1,647
Akademik ve sosyal ortamlarda yaygın Türkçe kullanımı Türk öğrencilerle sosyal etkileşimimi sınırlamaktadır.	2651	3,71	1,631
Türkçe becerilerimin yetersiz olması, Türk öğrencilerle etkileşimimi sınırlamaktadır.	2656	3,73	1,718
Üniversitemdeki yabancı öğretim üyesi sayısı tatmin edicidir.	2606	3,69	1,561
Üniversitemdeki kültürlerarası sosyal etkinliklerin sayısı tatmin edicidir.	2630	3,62	1,494
Kampüsteki yabancı öğrenci çeşitliliği tatmin edici düzeydedir.	2617	3,95	1,484
Üniversitemdeki eğitim tam anlamıyla uluslararasıdır.	2660	3,86	1,517
Üniversitemdeki eğitimimden memnunum.	2647	4,36	1,503
Derslerin içerikleri uluslararası odaklıdır.	2637	4,07	1,446
Burada öğrendiklerim her ülkede geçerlidir.	2653	4,22	1,468
Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki bütün öğrencileri (yabancı ve Türk) eşit düzeyde gözetir.	2629	4,20	1,524
Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki yabancı öğrenci çeşitliliğine saygı gösterirler.	2652	4,44	1,540

	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Öğretim üyeleri/görevlileri bir yabancı öğrenci olarak benim ihtiyaçlarıma duyarlıdırlar.	2650	4,36	1,475
Öğretim üyeleri/görevlileri derse katılmam için beni cesaretlendirir.	2638	4,31	1,503
Bu üniversitedeki öğretme-öğrenme uygulamaları benim ülkemdekilerden farklıdır.	2650	4,23	1,514
Öğrenci değerlendirme sistemi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	2651	4,22	1,540
Öğretim üyesi-öğrenci etkileşimi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	2642	4,12	1,550
Dil becerilerim dersleri takip etmem için yeterlidir.	2653	4,22	1,593
Dil becerilerim derslere katılımım için yeterlidir.	2643	4,27	1,552
Dil becerilerim grup çalışmasına dahil olmak için yeterlidir.	2644	4,26	1,532
Derste sıklıkla soru sorarım ve yorum yaparım.	2652	4,11	1,526
Derslerime olumlu katkı yaparım	2653	4,37	1,446
Derslerimdeki diğer öğrencilerin benden öğrendiklerini düşünüyorum	2648	3,95	1,527

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki farklı yaşam alanlarına ilişkin memnuniyetlerinin frekans analizine bakıldığında (Tablo 9) ise benzer şekilde kültürel etkileşim ve akademik yaşama ilişkin maddelerin yüksek düzeyde değerlendirildiği görülmüştür. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu ifadeler Türkiye akademik düzey olarak performansının uluslararası öğrenciler tarafından olumlu değerlendirildiğini göstermektedir. Bu anlamda, Türkiye'de özellikle devlet üniversitelerinin öğrencilerine uluslararası bir ortam sunma konusunda başarılı oldukları, öğrencilerinin akademik deneyimlerinin beklentilerini karşıladığını göstermektedir. Ayrıca, kültürel etkileşim bakımında, dünyanın çok farklılaşmış kültürel özelliklere sahip ülkelerinden gelen öğrencilerin benzer olumlu deyimleri yaşamları Türkiye'nin uluslararası öğrenci misafir etme kabiliyetinin giderek arttığını göstermektedir. Tablo 7'de verilen uluslararası öğrencilerin alt boyutlara ilişkin memnuniyet değerlerine bakıldığında akademik ortam, öğrenci hizmetleri, öğretim elemanlarının tutumları boyutlarının yüksek düzeydeki ortalama değerleri bu değerlendirmeleri doğrular niteliktedir. Bu sebeple, veri toplandığında hakim olan siyasi, ekonomik ve akademik koşulların devamı durumunda Türkiye'nin giderek sadece bölgede değil, bütün dünyada önemli bir uluslararası öğrenci merkezi olma yolunda ilerleyeceğini göstermektedir.

Tablo 9. Öğrenci memnuniyetlerinin frekans ve yüzde değerleri

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Türkler kültürel farklılıklara saygı gösterirler.	220 (8.1)	257 (9.5)	452 (16.7)	564 (20.8)	534 (19.7)	670 (24.7)
Türk kültürü etnik, kültürel ve ırksal	178 (6.6)	290 (10.7)	467 (17.2)	592 (21.9)	613 (22.6)	530 (19.6)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
farklılıklara karşı hoşgörülüdür.)))))
Türk kültürü diğer kültürlerle karşı açıktır.	217 (8.0)	273 (10.1)	511 (18.9)	591 (21.8)	557 (20.6)	525 (19.4)
Türkler diğer kültürlerle karşı önyargılıdır.	382 (14.1)	398 (14.7)	585 (21.6)	526 (19.4)	416 (15.4)	332 (12.3)
Üniversitenin barınma hizmetleri yetersizdir.	531 (19.6)	482 (17.8)	530 (19.6)	432 (16.0)	315 (11.6)	364 (13.4)
Kampüsteki internet ve iletişim teknolojileri hizmetleri yetersizdir.	623 (23.0)	486 (17.9)	418 (15.4)	416 (15.4)	334 (12.3)	389 (14.4)
Kampüsteki spor hizmetleri yetersizdir.	640 (23.6)	461 (17.0)	439 (16.2)	417 (15.4)	295 (10.9)	410 (15.1)
Üniversitenin öğrenci işleri hizmetleriyle ilgili sorunlar yaşıyorum.	611 (22.6)	432 (16.0)	492 (18.2)	483 (17.8)	292 (10.8)	369 (13.6)
Türkiye’de rehberlik eksikliği beni dezavantajlı duruma getirmektedir.	408 (15.1)	347 (12.8)	606 (22.4)	492 (18.2)	354 (13.1)	431 (15.9)
Üniversitenin yiyecek-içecek hizmetleri yetersizdir.	729 (26.9)	459 (16.9)	446 (16.5)	400 (14.8)	299 (11.0)	332 (12.3)
Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerle iletişime açıktır.	234 (8.6)	266 (9.8)	406 (15.0)	541 (20.0)	563 (20.8)	654 (24.2)
Üniversite yönetimi yabancı öğrenciler için erişilebilirdir.	227 (8.4)	237 (8.8)	517 (19.1)	597 (22.0)	522 (19.3)	548 (20.2)
Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlıdır.	256 (9.5)	271 (10.0)	485 (17.9)	599 (22.1)	557 (20.6)	501 (18.5)
Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle etkileşime açıktır.	222 (8.2)	297 (11.0)	511 (18.9)	580 (21.4)	534 (19.7)	532 (19.6)
Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle yakın arkadaşlık kurmaya açıktır.	250 (9.2)	329 (12.1)	490 (18.1)	521 (19.2)	530 (19.6)	556 (20.5)
Türk öğrenciler yabancı öğrencilere karşı olumlu tutum içindedir.	214 (7.9)	250 (9.2)	512 (18.9)	604 (22.3)	604 (22.3)	489 (18.1)
Yetersiz İngilizce dil becerileri bütün öğrencilerin sosyal etkileşimini sınırlamaktadır.	290 (10.7)	249 (9.2)	484 (17.9)	535 (19.8)	449 (16.6)	664 (24.5)
Türk öğrencilerin İngilizce konuşmak konusundaki	307 (11.3)	252 (9.3)	501 (18.5)	553 (20.4)	408 (15.1)	639 (23.6)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)
isteksizlikleri Türk ve yabancı öğrenciler arasındaki etkileşimi sınırlamaktadır.						
Akademik ve sosyal ortamlarda yaygın Türkçe kullanımı Türk öğrencilerle sosyal etkileşimi sınırlamaktadır.	358 (13.2)	282 (10.4)	531 (19.6)	560 (20.7)	431 (15.9)	489 (18.1)
Türkçe becerilerimin yetersiz olması, Türk öğrencilerle etkileşimi sınırlamaktadır.	431 (15.9)	251 (9.3)	483 (17.8)	504 (18.6)	426 (15.7)	561 (20.7)
Üniversitemdeki yabancı öğretim üyesi sayısı tatmin edicidir.	319 (11.8)	272 (10.0)	577 (21.3)	585 (21.6)	447 (16.5)	406 (15.0)
Üniversitemdeki kültürlerarası sosyal etkinliklerin sayısı tatmin edicidir.	298 (11.0)	306 (11.3)	588 (21.7)	665 (24.6)	447 (16.5)	326 (12.0)
Kampüsteki yabancı öğrenci çeşitliliği tatmin edici düzeydedir.	219 (8.1)	214 (7.9)	532 (19.6)	612 (22.6)	583 (21.5)	457 (16.9)
Üniversitemdeki eğitim tam anlamıyla uluslararasıdır.	252 (9.3)	262 (9.7)	534 (19.7)	598 (22.1)	579 (21.4)	435 (16.1)
Üniversitemdeki eğitimimden memnunum.	165 (6.1)	191 (7.1)	360 (13.3)	514 (19.0)	656 (24.2)	761 (28.1)
Derslerin içerikleri uluslararası odaklıdır.	175 (6.5)	204 (7.5)	494 (18.2)	684 (25.3)	560 (20.7)	520 (19.2)
Burada öğrendiklerim her ülkede geçerlidir.	167 (6.2)	198 (7.3)	424 (15.7)	581 (21.5)	669 (24.7)	614 (22.7)
Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki bütün öğrencileri (yabancı ve Türk) eşit düzeyde gözetir.	210 (7.8)	169 (6.2)	413 (15.3)	606 (22.4)	566 (20.9)	665 (24.6)
Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki yabancı öğrenci çeşitliliğine saygı gösterirler.	188 (6.9)	153 (5.6)	340 (12.6)	492 (18.2)	588 (21.7)	891 (32.6)
Öğretim üyeleri/görevlileri bir yabancı öğrenci olarak benim ihtiyaçlarıma duyarlıdır.	159 (5.9)	160 (5.9)	394 (14.5)	542 (20.0)	645 (23.8)	750 (27.7)
Öğretim üyeleri/görevlileri derse katılmam için beni cesaretlendirir.	176 (6.5)	171 (6.3)	387 (14.3)	557 (20.6)	607 (22.4)	740 (27.3)
Bu üniversitedeki öğretme-öğrenme	173 (6.4)	203 (7.5)	442 (16.3)	561 (20.7)	559 (20.6)	712 (26.3)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)
uygulamaları benim ülkemdekilerden farklıdır.))))
Öğrenci değerlendirme sistemi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	172 (6.4)	237 (8.8)	436 (16.1)	533 (19.7)	536 (19.8)	737 (27.2)
Öğretim üyesi-öğrenci etkileşimi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	203 (7.5)	243 (9.0)	436 (16.1)	574 (21.2)	532 (19.6)	654 (24.2)
Dil becerilerim dersleri takip etmem için yeterlidir.	227 (8.4)	207 (7.6)	390 (14.4)	515 (19.0)	553 (20.4)	761 (28.1)
Dil becerilerim derslere katılımım için yeterlidir.	196 (7.2)	182 (6.7)	425 (15.7)	532 (19.6)	532 (19.6)	776 (28.7)
Dil becerilerim grup çalışmasına dahil olmak için yeterlidir.	189 (7.0)	177 (6.5)	425 (15.7)	569 (21.0)	529 (19.5)	755 (27.9)
Derste sıklıkla soru sorarım ve yorum yaparım.	201 (7.4)	220 (8.1)	463 (17.1)	592 (21.9)	551 (20.3)	625 (23.1)
Derslerime olumlu katkı yaparım	139 (5.1)	165 (6.1)	397 (14.7)	562 (20.8)	654 (24.2)	736 (27.2)
Derslerimdeki diğer öğrencilerin benden öğrendiklerini düşünüyorum	241 (8.9)	229 (8.5)	499 (18.4)	635 (23.4)	528 (19.5)	516 (19.1)

1.3.1.5. Çıkarımsal Analizler: UAÖ'lerin Türkiye'de Memnuniyetleri Üzerine MANOVA

Uluslararası öğrencilerin geldiği bölgenin onların Türkiye'deki memnuniyetlerine etkisini incelemek için Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır. Birçok defa Varyans analizi (ANOVA) yapmak yerine MANOVA tercih edilmesi tip I hatasının kontrol edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, çalışma birbiriyle ilişkili olduğu düşünülen bağımlı değişkenleri içerdiğinden ayrı testler yapmak veriye ilişkin doğru bir resim vermeyebilir (Field, 2016). Bölge değişkeni kategorik bir bağımsız değişken olup Afrika, Ortadoğu, Eski Sovyetler, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Güneydoğu Asya, Latin Amerika, Kuzey Amerika, Avrupa ve Balkanlar olmak üzere dokuz farklı bölgeyi (kategoriye) içermektedir. Analizin bağımlı değişkenleri ise memnuniyetin 11 alt boyutudur: kültürel yakınlık, öğrenci hizmetleri, yönetime ulaşılabilirlik, Türk öğrencilerle sosyal etkileşim, İngilizce dil becerileri, uluslararası görünüm, uluslararası müfredat, öğretim elemanlarının uluslararası tutumu, sistemlerin dönüştürülebilirliği, akademik dil becerileri ve derse katılım.

MANOVA için belirli sayılılar bulunmaktadır. Bunlar, bağımsız gözlem, eşit aralık düzeyinde ölçek, çok değişkenli normallik, çoklu eşdoğrusallığın yokluğu ve kovaryans matrislerin homojenliğidir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Kovaryans matrislerinin homojenliği sayılısı Box testi ile test edilmiştir. Box testi, (Box's M = 1140.31, $p < .001$) anlamlı çıkmış ve sayılı sağlanmadığından analiz için "Pillai's trace" testi seçilmiştir. Test sonuçlarına göre öğrencilerin geldiği bölge Türkiye'deki memnuniyetlerine anlamlı bir katkı sağlamaktadır, $V = .199$, $F(88, 20200) = 5.85$, $p < .001$, $\eta^2 = .025$. Toplam değişkenliğin % 2.5'si öğrencilerin geldiği bölgelerdeki farklılıklar ile açıklanmakta olup düşük düzey bir etki büyüklüğünü (Cohen, 1988) göstermektedir. Çok değişkenli varyans analizini takiben, uluslararası öğrencilerin geldiği bölgelerin memnuniyetin her bir altboyutunda etkilerini incelemek için tek değişkenli varyans analizleri (ANOVA) yürütülmüştür. Bu analiz için, öncelikle varyansların homojenliği sayılısı Levene testi ile kontrol edilmiştir. Levene testi sadece "kültürel yakınlık" boyutu için manidar çıkmamış. Diğer taraftan geri kalan 10 memnuniyet altboyutu için Levene testi manidar çıkmış, yani sayılı sağlanamamıştır. Bu yüzden, bahsedilen alt boyutlarda alfa değeri .04 olarak alınmıştır. Yapılan çok sayıda ANOVA'lar için tip I hatayı kontrol etme amacıyla Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Bu düzeltme ile "kültürel yakınlık" altboyutu için alfa değeri .0045'e, geri kalan memnuniyet boyutları içinse alfa değeri .0036'ya düşürülmüştür. ANOVA sonuçları Tablo 10'da özetlenmiştir. Uluslararası öğrencilerin geldiği bölgenin memnuniyet alt boyutlarına etkisini incelemek için tek değişkenli varyans analizleri (ANOVA) yapılmıştır. "Derse katılım" alt boyutu haricinde, memnuniyetin tüm alt boyutlarında geline bölge için manidar bir fark ortaya çıkmıştır. Yapılan her bir analiz için etki büyüklüğü .09 ile .040 arasında değişmiştir.

Tablo 10. Mamnuniyet alt boyutları için ANOVA sonuçları

Bağımlı değişken	Kısmi η^2	F
Kültürel yakınlık	.023	7.55*
Öğrenci hizmetleri	.022	6.96**
Yönetime ulaşılabilirlik	.016	5.04**
Türk öğrencilerle iletişim	.026	8.45**
İngilizce dil becerileri	.036	11.87**
Uluslararası görünüm	.010	3.32**
Uluslararası müfredat	.024	7.69**
Öğretim elemanlarının uluslararası tutumu	.018	5.94**
Sistemlerin dönüştürülebilirliği	.010	3.03**
Akademik dil becerileri	.040	13.31**
Derse katılım	.009	2.71

* $p < .0036$, ** $p < .0045$

Not. Tüm analizler için serbestlik dereceleri 8 ve 2528'dir.

Detaylı olarak incelenecek olursa, geline bölgenin *kültürel yakınlık* memnuniyet boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 7.55$, p

$< .0045$, $\eta^2 = .023$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup kültürel yakınlık memnuniyet boyutundaki % 2.3'lük varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Öğrencilerin geldiği bölgenin *öğrenci hizmetleri* memnuniyet alanına etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 6.96$, $p < .0036$, $\eta^2 = .022$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup öğrenci hizmetleri memnuniyet boyutundaki % 2.2'lik varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *yönetime ulaşılabilirlik* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 5.04$, $p < .0036$, $\eta^2 = .016$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup yönetime ulaşılabilirlik memnuniyet alt boyutundaki %1.6'lık varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *Türk öğrencilerle iletişim* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları anlamlı bulunmuştur, $F(8, 2528) = 8.45$, $p < .0036$, $\eta^2 = .026$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup Türk öğrencilerle iletişim boyutundaki %2.6'lık varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *İngilizce dil becerileri* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları anlamlı bulunmuştur, $F(8, 2528) = 11.87$, $p < .0036$, $\eta^2 = .036$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup İngilizce dil becerileri memnuniyet boyutunda %3.6'lık varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *uluslararası görünüm* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 3.32$, $p < .0036$, $\eta^2 = .010$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup uluslararası görünüm memnuniyet boyutundaki %1'lik varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *uluslararası müfredat* memnuniyet boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 7.69$, $p < .0036$, $\eta^2 = .024$. Düşük düzeyden orta düzeye doğru bir etki büyüklüğü bulunmuş olup uluslararası müfredat memnuniyet boyutundaki %2.4'lük varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *öğretim elemanlarının uluslararası tutumu* memnuniyet boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları anlamlı bulunmuştur, $F(8, 2528) = 5.94$, $p < .0036$, $\eta^2 = .018$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup öğretim elemanlarının uluslararası tutumu memnuniyet boyutundaki %1.8'lik varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *sistemlerin dönüştürülebilirliği* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 3.03$, $p < .0036$, $\eta^2 = .010$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup sistemlerin dönüştürülebilirliği memnuniyet boyutundaki % 1.2'lik varyans gelinen bölge tarafından açıklanmaktadır. Geline bölgenin *akademik dil becerileri* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları manidar bulunmuştur, $F(8, 2528) = 13.31$, $p < .0036$, $\eta^2 = .040$. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü bulunmuş olup akademik dil becerileri memnuniyet

alanındaki %4'lük varyans gelineen bölge tarafından açıklanmaktadır. Gelineen bölgenin *derse katılım* memnuniyet alt boyutuna etkisini incelemek için yapılan ANOVA sonuçları ise manidar bulunmamıştır, $F(8, 2528) = 2.71, p < .0036, \eta^2 = .009$.

Öğrencilerin geldikleri bölgelere göre, memnuniyet alt boyutlarında manidar ortalama farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu öğrenmek için bir post-hoc analizi olan Scheffe testi kullanılmıştır. Hem örneklem büyüklükleri farklı olduğu için, hem de gruplararası farklılıkların tespitindeki tutuculuğu için Scheffe testi tercih edilmiştir. Post-hoc analizleri Tablo 11'de sunulmuştur. Tabloda ayrıca, bölgeler arası betimsel sıralamalar da verilmiştir.

Tablo 11. Memnuniyet alt boyutlarına göre bölgesel sıralamalar ve post-hoc manidar bulgular

<i>Kültürel yakınlık</i>	<p>Betimsel sıralama: Eski Sovyet (4.18) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.15) > Balkanlar (4.13) > Orta Doğu (3.96) > Afrika (3.81) > Güney Doğu Asya (3.80) > Latin Amerika (3.66) > Kuzey Amerika (3.66) > Avrupa (3.57)</p> <p>Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar: Orta Doğu (3.96) > Avrupa (3.57) Eski Sovyet (4.18) > Avrupa (3.57) Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.15) > Avrupa (3.57) Balkanlar (4.13) > Avrupa (3.57)</p>
<i>Öğrenci hizmetleri</i>	<p>Betimsel sıralama: Eski Sovyet (4.17) > Balkanlar (4.06) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.91) > Avrupa (3.90) > Latin Amerika (3.79) > Afrika (3.78) > Kuzey Amerika (3.77) > Orta Doğu (3.65) > Güney Doğu Asya (3.51)</p> <p>Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar: Eski Sovyet (4.17) > Orta Doğu (3.65) Balkanlar (4.06) > Orta Doğu (3.65) Eski Sovyet (4.17) > Güney Doğu Asya (3.51) Balkanlar (4.06) > Güney Doğu Asya (3.51)</p>
<i>Yönetime ulaşılabilirlik</i>	<p>Betimsel sıralama: Eski Sovyet (4.58) > Balkanlar (4.27) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.17) > Orta Doğu (3.97) > Güney Doğu Asya (3.94) > Afrika (3.87) > Avrupa (3.86) > Latin Amerika (3.68) > Kuzey Amerika (3.63)</p> <p>Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar: Eski Sovyet (4.58) > Afrika (3.87)</p>
<i>Türk öğrencilerle iletişim</i>	<p>Betimsel sıralama: Eski Sovyet (4.60) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.25) > Balkanlar (4.16) > Güney Doğu Asya (4.13) > Kuzey Amerika (4.05) > Avrupa (3.95) > Orta Doğu (3.82) ></p>

Afrika (3.73) = Latin Amerika (3.73)

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Eski Sovyet (4.60) > Afrika (3.73)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.25) > Afrika (3.73)

Eski Sovyet (4.60) > Orta Doğu (3.81)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.25) > Orta Doğu (3.81)

Betimsel sıralama:

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.77) > Eski Sovyet (3.36) > Balkanlar (3.35) > Orta Doğu (3.15) > Avrupa (3.11) > Latin Amerika (3.02) > Afrika (2.98) > Kuzey Amerika (2.86) > Güney Doğu Asya (2.85)

İngilizce dil becerileri

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.77) > Afrika (2.98)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.77) > Orta Doğu (3.15)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.77) > Güney Doğu Asya (2.85)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.77) > Avrupa (3.11)

Betimsel sıralama:

Eski Sovyet (4.21) > Kuzey Amerika (4.10) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (3.80) = Balkanlar (3.80) > Orta Doğu (3.78) > Güney Doğu Asya (3.75) > Avrupa (3.67) > Afrika (3.62) > Latin Amerika (3.27)

Uluslararası görünüm

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Manidar bulgu yoktur.

Betimsel sıralama:

Eski Sovyet (4.47) > Kuzey Amerika (4.39) > Balkanlar (4.33) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.31) > Orta Doğu (4.13) > Afrika (4.10) > Güney Doğu Asya (4.09) > Latin Amerika (3.80) > Avrupa (3.64)

Uluslararası müfredat

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Afrika (4.10) > Avrupa (3.64)

Orta Doğu (4.13) > Avrupa (3.64)

Eski Sovyet (4.47) > Avrupa (3.64)

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.31) > Avrupa (3.64)

Balkanlar (4.33) > Avrupa (3.64)

Betimsel sıralama:

Kuzey Amerika (4.83) > Eski Sovyet (4.82) > Balkanlar (4.58) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.54) > Afrika (4.33) > Güney Doğu Asya (4.31) > Orta Doğu (4.25) > Latin Amerika (4.19) > Avrupa (4.09)

Öğretim elemanlarının uluslararası tutumu

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Eski Sovyet (4.82) > Avrupa (4.09)

Sistemlerin

dönüştürülebilirliği

Betimsel sıralama:

Eski Sovyet (4.48) > Avrupa (4.38) > Orta Asya ve Türki

Cumhuriyetler (4.37) > Balkanlar (4.27) > Kuzey Amerika (4.21) > Güney Doğu Asya (4.19) > Afrika (4.16) > Orta Doğu (4.10) > Latin Amerika (3.76)

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:
Manidar bulgu yoktur.

Betimsel sıralama:

Kuzey Amerika (5.11) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.72) > Avrupa (4.67) > Eski Sovyet (4.58) > Balkanlar (4.36) > Orta Doğu (4.22) > Afrika (3.96) > Güney Doğu Asya (3.93) > Latin Amerika (3.48)

Akademik dil becerileri

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.72) > Afrika (3.96)
Avrupa (4.67) > Afrika (3.96)
Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.72) > Orta Doğu (4.22)
Avrupa (4.67) > Güney Doğu Asya (3.93)

Betimsel sıralama:

Kuzey Amerika (4.48) > Balkanlar (4.38) > Eski Sovyet (4.22) > Afrika (4.18) > Orta Doğu (4.17) > Güney Doğu Asya (4.15) > Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler (4.11) > Latin Amerika (4.02) > Avrupa (3.86)

Derse Katılım

Manidar olan post-hoc karşılaştırmalar:

Manidar bulgu yoktur.

Ortalama değerleri parantez içinde verilmiştir.

1.3.2. Nitel Bulgular

Nitel veri analizi sonucunda elde edilen temalar iki ana kategori altında toplanmıştır. İlk kategori Türkiye'yi tercih sebeplerini içeren temalardan oluşmuştur. Yine literatürden yola çıkarak bu temalar "iten faktörler" ve çeken faktörler olmak üzere iki alt grupta toplanmıştır. İten faktörler öğrencinin geldiği ülkedeki politik, ekonomik, sosyal ve akademik sorunlar dolayısıyla kendi ülkesinden başka bir ülkede eğitim görmeyi tercih etmesini ifade etmektedir. Çeken faktörler ise gidilen ülkedeki politik, sosyal, kültürel, akademik, idari süreçleri (vize işlemleri, oturma izni alabilme), gidilen ülkede iş bulma imkanı, akademik kalite gibi faktörleri içermektedir.

1.3.2.1. İten Faktörler

Öncelikle, iten faktörler katılımcıların tamamı tarafından ifade edilmediğinin vurgulanması gerekir. Ancak bekleneceği üzere Filistin'den gelen katılımcı politik nedenleri iten faktör olarak en fazla ifade eden katılımcı olmuştur. Ancak Filistinli katılımcının yanında Arnavutluk'tan gelen katılımcılar da kendi ülkelerindeki politik konuları sıklıkla yurtdışından

eğitim görmek istemenin bir nedeni olarak vurgulamıştır. Ancak, iten faktörleri öne süren katılımcıların tamamı ülkelerinin dışında bir ülkede eğitim görmeyi tercih etmeyi doğrudan politik nedenle ilişkilendirmemekte, politik istikrarsızlığının eğitim sistemi üzerine yaptığı olumsuz etki sonucunda nitelikli yükseköğretim kurumlarının bulunmamasını gerekçe göstermişlerdir. Diğer bir ifade ile politik sorunlardan dolayı niteliksiz olarak tanımlanan kendi ülkelerindeki yükseköğretim sistemini tercih etmediklerinden yurt dışında eğitim görmeyi tercih etmişlerdir. Aşağıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere Arnavutluk'tan gelen öğrenci ülkesindeki politik durumun eğitim sistemine olumsuz etkisini ve bu durumun akademik kaliteyi nasıl düşürdüğünü anlatmaktadır:

Arnavutluk'ta maalesef 90 sonrası dönemde zor bir geçiş dönemine girdi. Bir rejim değişikliği, bir komünist dönemden demokrasiye, ama demokrasiye geçiş bir gecede olmaz. Bu dönüşümde tamamen toplumun yapısını dönüştürdü sosyoekonomik yapı ile birlikte kültürde. İster istemez eğitim kurumları da etkilendi olumsuz. O yüzden sadece benim değil tüm Arnavutluk gençlerinin, sadece Türkiye demiyorum yurtdışında öğrenim görme isteği var. İmkani olan gerçekleştirir, imkanı olmayan gerçekleştirmez.

1.3.2.2. Çeken Faktörler

Akademik faktörler. İten faktörleri dile getiren katılımcılar kendi ülkelerindeki akademik niteliğin düşüklüğünü yurtdışında eğitim imkanına yönelmenin en büyük sebebi olarak görmekte-dirler. Nitelikli yükseköğretim arayışı katılımcıları Türkiye'ye iten en önemli faktörlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların ifadeleri Türkiye'deki yükseköğretim sistemini ve buldukları üniversiteleri nitelikli buldukları için Türkiye'de eğitim görmeyi tercih ettiklerini göstermektedir.

Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak akademik nedenlerin ayrıntısına bakıldığında, akademik kalitenin yüksek olması, buldukları üniversiteleri nitelikli bulmaları, belli bir üniversiteyi araştırmaları ve araştırmaları sonucunda o üniversitenin nitelikli olduğuna kanaat getirip seçmeleri, eğitim sistemleri arasında bir uyum olduğunu düşünmeleri, buldukları programın İngilizce eğitim yapıyor olması, araştırma kapasitesi/imkanları ve kabul alma kolaylığı en sıklıkla ifade edilen akademik nedenler olmuştur. Katılımcıların ifadeleri, bu alt nedenler içinde kendilerini Türkiye'ye çeken en önemli faktörün buldukları üniversitesinin akademik kalitesi olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti'nden gelen bir öğrenci "neden Türkiye'yi seçtin?" sorusuna cevabında şunu ifade etmiştir:

Buradaki üniversiteyi gerçekten sevdiğimi düşünüyorum. Burada çok yüksek bir akademik kalite olduğunu düşünüyorum. Öğretim elemanlarından bunu hemen hissedersin ki verdikleri materyalleri [içerik] gerçekten çok faydalı, akademik. [Bunu] dünyada bulamazdım. [I think I am really like the university here. And it's really had very high academic qualities here. You can feel the professors and also the materials they gave you are really helpful, academic. I couldn't find in the word].

Katılımcıların ifadelerinden, Türkiye’de yükseköğretim alamaya karar verirken belli bir üniversiteyi gözettikleri, üniversiteyi araştırdıklarını ve bu araştırmalarında farklı dünya üniversite sıralamalarına da baktıkları anlaşılmaktadır. İstanbul’da eğitim gören Fas’lı bir katılımcı bu durumu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Evet, doğrusu sana söylediğim gibi Fas’tayken dünya üniversite sıralamalarını gördüm. Türkiye’deki en son üniversite Fas’taki en iyi üniversitenin önündedir. [yeah because I actually saw the worldwide ranking as I told you. The last university in turkey is way better than the first in my country so].

Akademik nedenlerle Türkiye’yi seçen öğrenciler seçtikleri üniversitenin eğitim dilinin İngilizce olmasının tercihlerinde bir etken olduğunu ifade etmişlerdir. Literatüre göre gelişmiş ülkelerden gelen öğrenciler genellikle eğitimlerinin sadece belli bir süresini Türkiye’de geçirmek isterler. Buna karşın, bu çalışmada hem gelişmiş ve İngilizce konuşan ülkelere gelen öğrenciler hem de gelişmekte olan ülkelere gelen öğrenciler farklı nedenlerden dolayı İngilizce eğitim veren üniversite ve programları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenler, İngilizce becerileri gelişmiş öğrenciler için Türkçe öğrenmek için yeterli zamanları olmaması ve daha çok kültürel etkileşim için Türkiye’ye gelmeleri; gelişmekte olan ülkelere gelen öğrenciler için ise kendi ülkelerinde bulamadıkları veya kendi ülkelerinde çok fazla maliyetli olabilecek İngilizce öğrenme ve İngilizce eğitim göreme şansı olarak ifade edilebilir.

Son olarak katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından ifade edilmese de, kolay kabul alma Türkiye’yi tercihte rol oynayan bir diğer akademik neden olarak ortaya çıkmıştır.

Nitel çalışmada bulunan akademik nedenlerin nicel çalışmada bulunan akademik nedenlerle oldukça konulara işaret ettiği görülmektedir. Bu sebeple, nitel bulgular yukarıda nicel bulgular kısmında ifade edilen akademik faktörleri Türkiye’ye öğrenci çekme konusunda etkili bir araç olduğunu teyit etmiştir.

Ekonomik Faktörler: Katılımcıların ifadelerine göre kendileri için Türkiye’yi cazip kılan en önemli nedenlerden biri de ekonomik nedenlerdir. Türkiye’nin çevre ülkelere göre ekonomik olarak nispeten daha gelişmiş olması ve Türkiye’de eğitim ve yaşam masraflarının düşük olması öğrencileri Türkiye’ye çeken ekonomik nedenlerin iki boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle Orta Asya, Orta Doğu, Afrika ve Balkanlar’dan gelen öğrenciler Türkiye’nin ekonomik gelişmişliğinden etkilendiklerini gösteren ifadeler kullanmışlardır. Türkmenistan’dan bir öğrenci bu durumu aşağıdaki gibi ifade etmiştir,

[Buraya gelirken] yok, politik düşünmedim ama şunu düşündüm yani nasıl desem tamam fizik öğretmenliğine geldim ama buraya geldikten sonra düşündüm. Türki

cumhuriyetler arasında Türkiye en gelişmiş diyebiliriz, en iyi ayakta duranı. Türkiye giderse diğerlerini de çöpe atabiliriz.

Özellikle Gayri Safi Milli Hasılası Türkiye'ye yakın veya Türkiye'den daha yüksek olan ülkelerden gelen öğrenciler için Türkiye'nin bir devlet üniversitesinde eğitim görmek ekonomik açıdan oldukça caziptir. Bu durum, yukarıda verilen akademik nedenlerle düşünüldüğünde, uluslararası öğrenciler için hedef ülkeler konumundaki İngiltere, ABD, Kanada veya Avusturya gibi bir ülkede aynı nitelikteki bir eğitimi 5-10 kat daha düşük bir maliyetle Türkiye'de verildiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Türkmenistan'dan gelen bir öğrencinin aşağıdaki ifadesi bu durumu doğrular niteliktedir:

Evet, evet nasıl desem üniversitelerin harç parası falan daha ucuz. Rusya'ya Ukrayna'ya gidenler falan mesela 5000-6000 dolar para yatırırken buraya 2000 dolara okuyabiliyorsun. Bizim zamanımızda daha ucuzdu ama yeni yeni yükseldi.

Sudan'dan gelen bir diğer öğrenci de aynı şekilde Türkiye'de nitelikli bir eğitimi oldukça makul bir ücret karşılığında alabildiğini, bunun üstüne burs gibi bir imkanın Türkiye'de eğitimi oldukça cazip kıldığını anlatan ifadeler kullanmış ve Türkiye'yi neden seçtin sorusuna cevabında ekonomik nedenleri öne çıkarmıştır:

[...ekonomik nedenler...[Türkiye'de eğitim] burada üniversite bir uluslararası öğrenci için bile ekonomik olarak hesaplıdır. Ve eğitimin kalitesi çok iyidir. [economic reasons... it is affordable. Here is state university even for international students. And quality of education is very good].

Filistinli bir öğrenci için ise ekonomik nedenler, Türkiye'yi Mısır gibi çevredeki diğer alternatiflerden çok daha cazip kılan bir faktör olarak öne çıkmaktadır:

Ekonomik sebepler daha ağırdı çünkü Mısır daha yakındı ama gitmedik...Şöyle ben Filistinli bir öğrenciyim ve Filistin'de bir üniversitede okumak gerçekten çok pahalı. Özellikle Türkiye'ye göre çok pahalı. Fakat Türkiye'deki eğitim çok pahalı değil. Hatta benim geldiğim yılda şu anki durumdan çok daha ucuzdu. Ondan dolayı seçtim

Son olarak, katılımcıların ifadeleri Türkiye'de piyasa dinamiklerinin uluslararası öğrencilerin lehine bir ekonomik durum yarattığını göstermektedir. Dolar kurundaki her yükselişim uluslararası öğrencilerin ekonomik durumlarına yaramaktadır. Bu durumu Filistinli bir katılımcı şu şekilde ifade etmiştir.

Yani şimdi dolar yükselmeden önce farklıdır, dolar yükseldikten sonraki farklıdır. Dolar yükselmeden önce biz 100 doları bir haftada harcıyorduk açıkçası. Fakat dolar yükseldikten sonra 100 dolar artık bize iki hafta üç hafta yetecek hale gelmiş durumda.

Uluslararası öğrencilerin ifadeleri Türkiye'nin yükseköğrenim görmek için, ekonomik açıdan oldukça uygun yer olduğunu göstermektedir. Özellikle bir devlet üniversitesindeki eğitim masrafları düşünüldüğünde, Türkiye hem bulunduğu coğrafi bölgedeki diğer ülkelere hem de uluslararası öğrencilerin hedef ülkeleri olan ve yüksek ücretlerle eğitim veren ABD,

İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi ülkelere göre oldukça cazip bir yükseköğretim ortamı sunmaktadır. Bu durum, daha fazla uluslararası öğrenci çekmek için akademik kalite ile birlikte öne çıkarılarak kullanılabilir.

Son olarak, ekonomik nedenler arasında sayılması gereken bir diğer örüntü, uluslararası öğrencilerin Türkiye'den alınan bir diplomanın kendi ülkelerine döndükten sonra iyi bir iş ve daha iyi hayat sağlamada önemli bir araç olduğunu düşünmeleriyle ilgilidir. Özellikle geleneksel olarak Türkiye'ye en çok öğrenci gönderen ülkeler arasında yer alan Türkmenistan, Arnavutluk ve Filistin gibi ülkelerden gelen öğrenciler, Türkiye'den alınan bir diplomanın çok saygın olduğunu ve kendilerine iş bulma konusunda kolaylık sağlayacağını vurgulamışlardır. Bu durumu en iyi anlatan ifadeyi Türkmenistan'dan gelen öğrenci kullanmıştır:

-tabi. Türkiye'den mezun olan arkadaşlar orada iş piyasasında daha avantajlıydılar. Türk yatırımcıları çoktu orada... Evet, yani, Türkiye'yi bundan dolayı seçtim. Türkiye mezunları orada daha avantajlı bir durumdaydı.

Ebeveyn/arkadaş/akraba önerileri. Uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihinde yatan bir sebep ebeveyn, arkadaş, tanıdık ve akraba tavsiyeleri olmuştur. Özellikle anne ve babaların tavsiye ve onaylarının öğrencilerin kararlarında önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Fakat daha da önemlisi daha önce Türkiye'de bulunmuş, Türkiye yükseköğrenim görmüş ve/veya Türkiye hakkında bilgi sahibi arkadaş ve akrabaların uluslararası öğrencilere hem Türkiye'yi anlattıkları hem de Türkiye'yi tercih konusunda telkin buldukları anlaşılmıştır. Bu durum bir yönüyle Türkiye'de eğitim görmekte olan öğrencilerin uzun vadeli olarak Türkiye'nin de bir uluslararası öğrenci merkezi olmasına önemli katkı yapabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla burada öğrenim gören öğrencilerin memnuniyetlerinin uzun vadede Türkiye'de yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı yapacak niteliktedir. Türkmenistanlı bir katılımcının ifadesi bu durumu doğrular niteliktedir,

Bizim orda daha önceden Türkiye'den mezun olanlar var nasıl desem devletin en üst kademesindeler gayet kaliteli elemanlar. Sonra bende demedim ki bunlar Türkiye'yi bitirip geldiyse oradan gerçekten güzel eğitim almışlardır. Ben de Türkiye'ye gitmek istedim sınava hazırlandım.

Öte yandan Çinli öğrencinin ifadeleri de daha önce burada öğrenim gören öğrencilerinin fikirlerinin, Türkiye'yi tercih etmedeki önemini ortaya koymaktadır.

Öncelikle, Çin Halk Cumhuriyeti'nde liseden mezun olduğumda teyzem burada çalışıyordu, burada bir Çinli şirkette çalışıyordu. Aynı zamanda burada lisans veya yüksek lisans düzeyinde okuyan bazı Çinli arkadaşları vardı. Bu üniversitenin iyi bir üniversite olduğunu duymuş. [First, when after I graduated from high school in my home in China. My aunt was working here. She was working here in Chinese company and she had some Chinese friends who is studying here as a bachelor student or masters student. And then she heard that this university is really good].

Kültürel faktörler. Öğrencilerin Türkiye tercihlerinde Türk kültürünü tanıma, Türk kültürünü deneyimleme isteği veya Türk kültürü hakkında daha önce aldığı duyumlardan hareketle, Türk kültürünün öğrenci tercihlerinde önemli rol oynadığı görülmüştür. Ancak, katılımcıların ifadelerine göre Türk kültürü Türkiye'yi yükseköğretim için doğrudan birinci neden yapmamaktadır. Diğer bir ifade ile, katılımcı gruptaki öğrenciler Türkiye'ye sadece Türk kültürünü tanımak ve deneyimlemek için seçmemiştir. Ancak Türkiye'ye geldikten sonra Türk kültürüne duydukları yakınlık hem doğru tercih yaptıkları fikrini vermiş hem de Türkiye'ye uyumlarını hızlandırmıştır. Kültürel nedenlerin Türkiye tercihinde rol oynayıp onamadığı sorulduğunda Pakistanlı bir öğrenci kültürel ve tarihsel nedenlerin oldukça güçlü olduğunu gösteren aşağıdaki ifadeyi kullanmıştır,

Evet, [kültürel nedenler] güçlü nedenler çünkü tarih hakkında okumayı seviyorum. Daha önce birbirinin bir parçası olan Osmanlı İmparatorluğu, Müslüman olan Pakistan ve Hindistan'ın, şimdi bile Pakistan ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi bir milyar doları geçmemesine rağmen iki ülke arasındaki ilişkiler oldukça güçlüdür. Tahminimce bu ilişkiler kültürel bağlara dayanıyor, çünkü iki ülke arasındaki ticaret çok güçlü değil.

[Yes, strong cultural reasons since I love to study about history also and I know the Ottoman Empire and the Muslims of like Pakistan and India which was subcontinent before. And even now if you know Pakistan and Turkey does not have more than one billion dollars of trade but still the relationships are so strong. I guess, all of they root back to just the cultural reasons since the trade relationship is not strong at all].

Benzer bir yorum Türkmenistanlı bir katılımcıdan gelmiştir. Türkmenistanlı katılımcı da iki ülke kültürlerinin yakın olmasının tercihinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir: "İkinci bir sebebi de kültürel olarak, tarihsel olarak Türk halkıyla bağımız var. Onun için Türkiye'yi kendime en yakın ülke olduğu için seçtim".

Aynı şekilde İranlı bir öğrenci kültürel yakınlığın Türkiye'yi bir tercih nedeni olduğunu ve daha rahat bir yaşam sağlaması açısından Türkiye'yi tercih ettiğini ifade etmiştir.

Evet, tabi ki bilgim vardı. Gelmeden önce okudum ve bunları öğrendim. Türkiye'nin kültürü bizim ülke Türkiye'ye daha çok yakın olduğu için daha çok rahat yaşam şansım olduğu için Türkiye'yi seçtim.

Türk kültürünü kültürel yakınlık dolayısıyla seçen öğrenciler genellikle Türkiye ile öğrencilerin arasında tarihsel, dilsel veya dinsel yakınlık bulunmaktadır. Ancak katılımcılar arasında tarihsel, dinsel ve dilsel yakınlık bulunmayan ülkelerden gelen öğrenciler için, Türk kültürünü deneyimlemek bir tercih nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Nicel bulgular gözönüne alındığında kültürel etkileşimin Türkiye'yi uluslararası öğrenciler için oldukça cazip bir yükseköğretim alanı yaptığını görülebilir. Nicel bulgularda hem tercih sebeplerinde

hem de burada yaşamaya başladıktan sonraki değerlendirmelerini ifade eden memnuniyetlerinde kültürel etkileşim yüksek düzeyde değerlendirilmiştir.

Dinsel nedenler. Kültürel nedenlerin yanında az sayıda öğrenci dinsel nedenleri Türkiye'yi bir tercih nedeni olarak belirtmiştir. Kırgızistanlı bir öğrenci, ailesinin yurtdışı eğitim tercihini, Türkiye olması sebebiyle onayladığını ifade etmiştir “yani aslında ailem beni yurtdışına çıkmama izin vermeyecekti ama Türkiye'ye Müslüman ülke olduğu için biraz izin verdi.”

Burs imkanı. Nitel çalışmaya katılan dokuz uluslararası öğrenci Türkiye'yi tercihte en güçlü nedenlerin arasında burs imkanını saymıştır. Ancak bu öğrencilerden yedi tanesi Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin verdiği Yurt Dışı Türkler Burs programından faydalanmaktadır. Katılımcıların ifadeleri, bursların öğrencileri Türkiye'ye çekmede önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Bursların öğrencilerin yaşamlarını rahatlatan bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Arnavutluk'tan gelen öğrenci burstan duyduğu memnuniyetini aşağıdaki ifade ile dile getirmiştir:

Türkiye bursları. Çok teşekkür ediyorum, samimi bir burs. Eskiden ben devlet hesabına okuyordum. Türkiye ve Arnavutluk ikili anlaşmalar çerçevesinde, o yüzden geçim konusunda her zaman burslu okudum.

Bununla birlikte burs imkanının tek başına Türkiye'yi tercih nedeni olmayacağına dair ifadeler de kullanılmıştır. Örneğin Pakistan'dan gelen öğrenci, burs imkanının Türkiye'yi tercihte “majör” bir faktör olarak tanımlamış ancak en başta gelen tekil faktör olarak tanımlamıştır:

“Evet, neden budur çünkü şu anda Türk hükümetinden burs alıyorum ve bu, bana göre, anlayacağın üzere, burada olmamın en büyük sebeplerinden biridir. [Yes, that is one reason because I am getting a scholarship from Turkish government right now. And that is, I think, one of the you know like major reasons I am here]”

Bu sebeple, burs imkanının tek başına nitelikli öğrencilerin Türkiye'ye çekilmesinde yeterli olmayacağı düşünülebilir.

Politik etkenler. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu istikrarlı bir şekilde herhangi politik bir düşüncenin Türkiye'yi tercihlerinde herhangi bir rol oynamadığını vurgulamışlardır. Ancak grubun genelinin aksine, politik etkenler konusunda Pakistan, Filistin, Türkmenistan ve Arnavutluk'tan gelen katılımcılar arasında bir örüntü olduğu görülmüştür. Bu ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler hem kendi politik eğilimlerini hem de kendi ülkeleri ve Türkiye arasındaki politik ilişkileri Türkiye'yi bir tercih nedeni olarak ifade etmişlerdir. Filistinli öğrenci, “Türkiye'yi tercih etmenizden politikanın bir etkisi oldu mu?” sorusunu şu şekilde cevap vermiştir:

Babamın etkisi çok büyüktü. Özellikle Mavi Marmara olayından sonra sürekli başıma “Türkiye Türkiye Türkiye” deyip duruyordu. Çok desteklediler... politik sebepler az önce geçtim Mavi Marmara olayı dedim. Mavi Marmara olayı bizi gerçekten çok olayı etkiledi. Politik sebepler dediğimiz zaman zaten insan vatanından çıkarken ya ikinci vatanına gider rahat hissedeceği bir ülkeye gitmeyi tercih eder. Biz de politik olarak bizim yanımızda olmayı seçen bir ülkeyi tercih ettik. Şuna da dikkat etmek lazım, Mavi Marmara olayından sonra Filistin’den Türkiye’ye öğrenciler akın akın gelmeye başladılar. Yani ilk neden Mavi Marmara olayı ve Filistin halkına sahip çıkması.

Şehir Tercih: Katılımcıların ifadelerinde ortaya çıkan bir diğer çeken faktör olarak ortaya çıkmıştır. Ancak şehir faktörünü dile getiren altı öğrencinin şehir tercihlerinin gerisindeki nedenlerin farklılaştığının vurgulanması gerekmektedir. Bazı öğrenciler İstanbul’un güzel bir şehir olduğu düşünceyle hareket ederken diğer öğrenciler için ekonomik faktörler düşünülerek nispeten daha ucuz bir yaşam sunulabilecek Ankara, İzmir veya Eskişehir gibi şehirlere yönelmektedir. Kırgızistan’dan gelen katılımcı şehir tercihini bu şekilde ifade etmiştir,

Yani ben şehir seçerken Ankara’yı seçtim çünkü İstanbul fazla büyüktü çünkü İTÜ’yü de düşünüyordum. İstanbul’un büyüklüğünde kaybolmaktan korktum. O yüzden Ankara’yı seçtim. Hem başkent iyi bakılır. Hem de çok büyük değil diye seçtim Ankara’yı.

Nitel veri analizinde buraya kadar sayılan faktörler katılımcılar arasında sıklıkla ifade edilen faktörlerdir. Bu faktörlerle birlikte güvenlik, medya ve sanat (Türk dizileri), ve coğrafi yakınlık da ifade edilen diğer faktörler olarak ortaya çıkmış, ancak bu faktörlerin katılımcılar arasında bir örüntü oluşturacak şekilde ortaya çıkmadıkları görülmüştür.

Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak elde edilen faktörlerin literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Bununla birlikte bu çalışmaya özgü iki durumun ortaya çıktığını iddia etmek mümkündür. İlk olarak, dünya geneline bakıldığında Türkiye’nin sahip olduğu yükseköğretim sistemi ve tek tek üniversitelerin gelişmiş ülkelere göre (veya geleneksel olarak çok fazla öğrenci çeken ülkelerle karşılaştırıldığında) oldukça alt sıralarda yer aldığı görülebilir. Hatta 2016 yılında yayımlanan uluslararası üniversite sıralamalarına bakıldığında özellikle devlet üniversitelerinin belirgin bir düşüş yaşadığı görülebilir. Buna rağmen akademik faktörlerin birincil önemde faktörler olarak ifade edilmesinin gerisinde iki nedenin yattığını söylemek mümkündür. İlk olarak, Türkiye’deki üniversiteler bölgede yer alan diğer ülkelere göre halen en nitelikli eğitimi veren üniversiteler arasındadır. Dolayısıyla Almanya, ABD, İngiltere gibi ülkelere değişik sebeplerden (ekonomik ve kültürel nedenler gibi ötürü gidemeyen öğrenciler için Türkiye en mantıklı seçim olarak öne çıkmaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmelerindeki ikinci neden, “yanal” olarak ifade edilebilecek ve

başta ekonomik, kültürel faktörleri içeren faktörlerin öğrenciler için ana tercih nedenlerini etkili bir şekilde destekleyen tercih nedenleri olarak işlemeden kaynaklanmaktadır.

Bu sonuçtan hareketle, bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre uluslararası öğrencileri Türkiye'ye çeken nedenler arasında bir hiyerarşi kurulması ve faktörlerin merkezi ve yanıl faktörler olarak belirlenmesi mümkündür. Bu çalışmada 30 uluslararası öğrenciyle yapılan mülakatların analizlerine göre akademik nedenler uluslararası öğrenciler için merkez nedenler olarak ifade edilebilir. Buna karşın ekonomik ve kültürel nedenler yanıl ama merkezde yer alan nedenleri destekleyen güçlü nedenler olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yanıl nedenler, öğrencinin tercihini sağlamlaştıran, netleştiren ve teyit eden bir rol oynamıştır. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin ülke tercihleri tek bir faktöre indirgenemeyecek kadar karmaşık bir konudur. Dolayısıyla her ülke için geçerli faktörler belirlendikten sonra bu faktörlerin nasıl bir hiyerarşi içinde oldukları da belirlenmelidir. Yukarıda verilen nicel analizlerin sonuçlarına bakıldığında akademik nedenlerin yüksek bir şekilde değerlendirilmesi, hemen ardından kültürel nedenlerin ifade edilmesi bu sonucu destekler niteliktedir.

1.3.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyetleri

Bu çalışmanın bir diğer önemli amacı Türkiye'de öğrenim görmeyi tercih eden öğrencilerin, Türkiye'deki deneyimlerinden duydukları memnuniyetin ortaya çıkarılmasıdır. Uluslararası öğrencilerin memnuniyetleri incelenirken akademik, sosyal, kültürel ve idari deneyimleri göz önüne alınmıştır. Katılımcıların ifadelerinin nitel analizi sonucunda sırasıyla akademik yaşamlarından (dersler, ders materyalleri, öğretim üyeleri ile iletişim), üniversite kampüslerinde kendilerine sunulan hizmetler (barınma, yemek, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri, kütüphane gibi), Türk öğrencileriyle ve Türk insanı ile sosyal etkileşim ve kültürel etkileşim en fazla memnuniyet duydukları yaşam alanları olarak ortaya çıkmıştır. Aşağıda bu memnuniyet alanları verilmiştir.

Akademik Yaşam. Yukarıda da ifade edildiği gibi akademik faktörler uluslararası öğrencileri Türkiye'ye çeken en önemli neden olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye geldikten sonra uluslararası öğrenciler akademik yaşamlarıyla ilgili olumlu deneyimler ifade etmişlerdir. Akademik yaşamdan duyulan memnuniyetin ayrıntılarına bakıldığında birkaç boyutun öne çıktığı görülmektedir. İlk olarak, katılımcı uluslararası öğrenciler üniversitelerinde buldukları ortamında gerçek anlamda uluslararası bir ortam olduğunu, verilen dersler, programın içeriği ve öğretim elemanlarının tutumları göz önüne alındığında kendilerini gerçek bir

uluslararası ortamda bulduklarını ifade etmişlerdir. ABD'li bir öğrenci bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Ne demek istediğini anladım. Yani mühendislik dünya çapında benzer. Dolayısıyla ABD'de ve Avrupa'da olan bitenle ilişkilendirildiğini hissediyorum. Bu sebeple, odağın oldukça uluslararası olduğunu hissediyorum [I see what you are saying. I mean in engineering it is kind of worldwide and do feel like there are always relating in what is going on in the us and Europe. So actually I do feel like the focus is pretty international actually].

Sosyal bilimler alanında öğrenim gören uluslararası öğrenciler benzer bir kanaati dile getirmiş ve okudukları programların gerçekten uluslararası programlar olduğunu ifade etmişlerdir. İktisat programında öğrenim gören Türkmenistanlı öğrenci bu kanaatini şu şekilde ifade etmiştir:

Evet, çünkü Türkiye'nin gündelik politikasını, ekonomisini belirleyen faktörler sadece içeriden gelen faktörler değil yani dışarıdan gelen faktörler. Mesela Amerika'nın merkez bankasının faizi artırması doğrudan etkiliyor Türkiye'yi. Bu mesela bütün derslerde konuşulur yani. Onun için ben Türkiye'deki derslerin uluslararası görüşleri yansıttığı kanaatindeyim

Katılımcıların uluslararası ortam konusundaki kanaatlerini yaratılan sınıf ortamı için de geçerli olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılar yaratılan sınıf ortamının, öğretim elemanlarının tutumunun ve ders materyallerinin gerçek anlamda uluslararası olduğunu, bunun mezuniyetten sonra da kendileri için önemli olduğu ifade etmiştir.

Katılımcıların ifadeleri, uluslararası öğrencilerin akademik yaşamdan memnuniyetlerinin gerisindeki en önemli etkenlerden bir diğerinin öğretim elemanlarının tutumlarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Yabancı dil konuşmak, sınıf içinde farklılıkları gözetmek, uluslararası öğrencilere katılım alanı açmak, söz vermek, uluslararası öğrencilere karşı önyargılı olmamaları, uluslararası öğrencilerin nasıl hissettiklerini anlamaları, her zaman ulaşılabilir olma ve iletişim kurmaya hazır olmaları öğretim elemanlarından memnuniyetin temel nedeni olarak ifade edilmiştir. Çinli bir katılımcı akademik ortamdan duyulan memnuniyette öğretim üyelerinin rollerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bu biraz da öğretim elemana bağlı, yani gördüğü eğitime. Görebildiğim kadarıyla bazı öğretim elemanları yurt dışında eğitim görmüş ve iyi İngilizce konuşabiliyor. Yabancı öğrenci olmanın nasıl hissettirdiğini anlayabiliyorlar. Bazıları için sınıf içinde özel olmadığını hissedebiliyorsun. Fakat bazı öğretim elemanları için bazı problem var. [K I think it also depends on the professors. You know education background. I can see that some of the professors they have very good English also they studied abroad. They understand that how the feeling of being a foreign student. And it was for those you know professors you can feel you know you are not special in these classroom. But for some professors there are some problems].

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere öğretim üyelerinin gördükleri eğitim, yurt dışı deneyimlerinin olup olmaması ve yabancı dil beceriyle akademik memnuniyeti şekillendiren

bir etkindir. Derse katılım, derste kendini ifade etme, öğretime doğrudan katılım öğrencinin memnuniyetini şekillendiren bir diğer deneyim olmuştur.

Nicel bulgular göz önüne alındığında, uluslararası öğrencilerin akademik yaşamlarından duydukları memnuniyetin yukarıda verilen nitel bulgularla örtüştüğü görülmektedir. Özellikle Tablo 9’da verilen bulgularda akademik yaşamla ilgili bulguların yüksek düzeyde değerlendirildiği ve bu boyutların nitel bulgularla elde edilen akademik yaşam boyutlarıyla örtüştüğü görülmektedir.

Öğrenci Hizmetleri. Katılımcıların ifadeleri Türkiye’de öğrenim deneyimlerinde en fazla memnuniyet duydukları bir diğer alanın öğrencilere yönelik hizmetler olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı öğrenciler kampüslerde kendilerine sunulan bilgi iletişim hizmetleri, kütüphane, ulaşım ve yemek imkanlarından memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. Öğrenci hizmetlerinden duyulan memnuniyetin yüksek olması, Türkiye’deki üniversitelerin, öğrenci memnuniyeti konusunda bir standart yakaladığını göstermektedir. Çünkü bu hizmetlere uluslararası öğrencilere göre özelleşmiş hizmetler değildir. Ancak aşağıda, memnuniyetsizlik alanlarında ifade edileceği gibi barınma hizmetleri ve idari personel konusunu bu memnuniyetin dışında tutmak gerekmektedir.

Sosyal ve Kültürel Etkileşim: Katılımcı öğrencilerin ifadeleri, akademik hizmetlerden sonra en fazla memnuniyet duydukları alanın hem Türk öğrencilerle hem de Türk vatandaşlarıyla kurdukları sosyal etkileşim ve bunun sayesinde yakaladıkları kültürel etkileşim olmuştur. Öncelikle, çalışmaya katılan bütün öğrenciler, Türk arkadaşlarıyla iyi düzeyde sosyal etkileşim kurabildiklerini, Türk öğrencilerin akademik ve akademik olmayan konularda kendilerine yardımcı olmaya çalıştıklarını, ifade etmişlerdir. Endonezyalı katılımcı, Türk öğrencilerle sosyal etkileşimini kişisel ve profesyonel düzeyde memnuniyet verici olduğunu anlatan ifadeler kullanmıştır:

Evet, birbirimize yardım ediyoruz. Profesyonel olarak ve kişisel olarak, bunun gibi bir şey. Bunun yanında benim ülkem hakkında oldukça meraklılar. Bu sebeple, onlara ülkem nasıl bir yer olduğunu, Türkiye ile kültürel farklılıklarımızı anlatmaya çalışıyorum,-yes, we help each other. And we professionally or sometimes personal level something like that. Also they are very curious about my country. So I try to explain to them what my country is what is the cultural difference between Turkey.

Türkmenistanlı katılımcı ise, Türk öğrencilerle sosyal etkileşim oldukça ileri düzeyde olduğunu gösteren ifadeler kullanmıştır:

Yani bazı arkadaşlarım var. Neredeyse her gün beraberiz. Çeşitli etkinliklere gidiyoruz. İşte gezidir, işte halı saha maçdır. İşte maçları izlemeye gidiyoruz. Her

gün beraberiz yani Türk arkadaşlarla...şunu söyleyebilirim. Benim burada hiçbir Türkmen arkadaşım yok. Hepsi zaten Türk'tür. Şimdi ben bırakıp gideceğim ya bazen kendimi kötü hissediyorum orda aynısını yaşayabilir miyim diye. Nasıl desem burada bir ekmeği bölüşüp yediğim arkadaşlarım var mesela. O kadar kardeş gibi olduk.

Öte yandan, katılımcılar Türk öğrencilerle olduğu gibi kampüs dışında Türk vatandaşlarla etkileşimlerinin son derece olumlu olduğunu vurgulamışlardır. Çinli katılımcı olumlu sosyal etkileşimden memnuniyetini şu şekilde ifade etmiştir:

Evet, Türk insanı çok çok arkadaş canlısıdır ve çok çok yardımseverdir. BU burada kalmayı sevmemin en önemli sebebidir çünkü insanlar gerçekten sana yardımcı olmak istiyorlar. Yani onların kibarlığını gerçekten hissedebiliyorsun. [yes, I think Turkish people are very very friendly and are very very helpful. This is the biggest reason why I really like to stay here. Because the people they are really want to help you. I mean you can feel their kindness].

Sosyal etkileşime yönelik bu gibi tespitler, Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için önemli çekim alanı olmasına katkı yapabilecek bir sosyal yaşam alanı sunduğunu, bu sosyal yaşam alanının akademik kalite ile birlikte uluslararası öğrencilerine anlatılması gerektiği sonucu çıkarılabilir.

Arnavutluk'tan gelen bir öğrenci sosyal etkileşim konusunda önemli noktaya değinmiştir. Şöyle ki, uluslararası öğrencilerin geleneksel olarak tercih ettikleri birçok ülkede kampüs içinde ve özellikle kampüs dışında özellikle o ülke vatandaşlarından son derece rahatsız edici tavırlara maruz kalmaktadır. Literatürde sıklıkla ifade edilen bu tavırlar uluslararası öğrenciler için son derece önemli sıkıntıya yol açabilmektedir. Bu anlamda Arnavutluk'tan gelen öğrenci Türkiye'de bu tür rahatsız edici ortamların olmadığını ifade eden bir değerlendirme yapmıştır:

Bir de şunu söyleyeyim Türkiye ırkçı bir ülke değil, çok rahatım, aynı bir Türk gibi iyisiyle kötüsüyle. Hiçbir ırkçılık görmedim. Halbuki İtalya'ya giden Almanya'ya giden arkadaşlarımız en az bir kez ırkçılık veya küçük görme anlayışıyla karşı karşıya. O yüzden en büyük kazanım kendime güvenerek bu güveni Türkiye'de kimse zedeledi tam tersine hep destek olmuştur. Türkiye'de çok çok iyi insanlarla karşılaştım.

Bununla birlikte bazı öğrenciler sosyal etkileşimin daha iyi düzeyde olmasının önünde duran iki etkene değinmişlerdir. İlk olarak hem Türk öğrenciler için hem de Türk insanı için İngilizce becerileri veya uluslararası öğrencilerin Türkçe becerilerinin etkileşimi kısıtlayan bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Fas'tan gelen öğrenci dil konusunun Türklerle sosyal etkileşimi kısıtlayan en önemli etken olduğunu vurgulamıştır. "İngilizce konuşamayan insanlar daha kapalı [people who dont speak English more closed].

Bu bulgu, nicel ankette yer alan “Yetersiz İngilizce dil becerileri bütün öğrencilerin sosyal etkileşimini sınırlamaktadır” maddesinin yüksek düzeyde değerlendirilmesini de açıklamaktadır.

Uluslararası öğrencilerle Türk öğrenciler arasındaki sosyal etkileşimi sınırlayan bir diğer faktör Türk öğrencilerle uluslararası öğrencilerin ortak yaşam alanlarının çok fazla örtüşmemesini göstermişlerdir. Uluslararası öğrenciler genellikle kiralık evlerde kaldıklarını, ders saatlerinin sınırlı etkileşim sunduğunu, ders saatlerinin dışında fazla ortak olmaması etkileşimi sınırladığını ifade etmişlerdir.

Olumlu sosyal etkileşime bağlı olarak katılımcı öğrenciler Türk kültürü hakkında deneyimlerini ve kültürel etkileşimi bir diğer memnuniyet alanı olarak ifade etmişlerdir. Bu çalışmaya katılan öğrenciler dünyanın farklı ülkelerinden gelmelerine rağmen kültürel etkileşimden duyulan memnuniyet bütün öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Örneğin, ABD’li katılımcı Türk insanını misafirperver bulduğunu ifade eden bir değerlendirme yapmıştır:

Deneyimlerime göre Türk kültürü her zaman davetkar olmuştur. Ülkemde bu kadar olumlu olumsuz politik gelişmelere rağmen insanlar bir yabancı, bir Amerikalı misafir etmekten çok mutlu olmaktadır. Bana karşı çok davetkar olduğunu hissettim. [K I think Turkish culture in my experiences have been very welcoming and people are very happy to have a foreigner an American even given all the positive and negative political things going on in our country but person person I felt very welcomed here].

Ugandalı katılımcı ise Türk kültürünü değerlendirmesinde Türk mutfağını öne çıkarmıştır: “Türk mutfağı iyi. Bazıları acı olur. Adana’ya gittim Antep’e falan gittim onlar acı yemekleri var. Ama güzel. Adana mesela acı olmadan olmazmış yemekleri. Sonra da Ankara mutfağı gördüm. Sonra çok çeşit yemek gördüm”.

İdari Süreçlerden ve İdarecilerden Memnuniyet: Uluslararası öğrencilerin memnuniyetlerinde belirleyici bir etkende Türkiye’ye gelmeden önce, Türkiye geldikten sonra ve üniversitelerinde izlemek zorunda kaldıkları idari süreçlerin zorluğu ve bu süreçlerde idari çalışanların ve yöneticilerin ne ölçüde yardımcı olduğuyla ilgilidir. Katılımcılar idari süreçlerle ilgili olarak memnuniyetsizliklerini ifade etseler de özellikle üniversite yönetimlerini, açık ve ulaşılabilir olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle üniversitede uluslararası öğrencilerin genellikle muhatap oldukları orta düzey akademik ve idari yöneticilerden (bölüm başkanı, şef, müdür) memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. Buna karşın aynı memnuniyet düzeyi idari üniversite içi ve dışındaki memurlar için geçerli olmamıştır. Aşağıda da ifade edileceği üzere, bunun gerisindeki en önemli neden dil sorunu olarak ortaya çıkmıştır.

Tekrar Türkiye'yi seçme. Uluslararası öğrencilerin memnuniyetleri değerlendirilirken mülakatlar sırasında sorulan bir diğer soru "imkan olsaydı, tekrar yükseköğretim için Türkiye'yi tercih edip etmeyecekleri" ile ilgiliydi. Bu soruya katılımcıların tamamı tereddütsüz evet cevabını vermiştir. Pakistanlı öğrenci, evet cevabını aşağıdaki şekilde ayrıntılandırılmıştır.

Evet kesinlikle, biliyorsun. Buraya gelmenin artı ve eksilerine bakıldığında, artılar [önde], kendimi oldukça memnun görüyorum. Biliyorsun, burada aldığım eğitimle ilgili biliyorsun...Benim için özellikle önemli olan toplumdaki nasıl bir eğitim. Biliyorsun temel konu toplumdaki ırkçı ayrımcılık görmeyeceksen, bu yeni bir toplumda yaşamak için en önemli şey. Buna sahip değilsem, bu benim için en mutluluk verici şey veya buraya gelmekle ilgili en iyi şey. Bu sebeple, burayı tekrar tercih edeceğimi düşünüyorum. [Yeah certainly, you know. Looking at the pros of coming here cons of coming here, I find myself overly satisfied. You know on the education I am getting here. And of especially for me the most important things is what kind of response do I get from the society. Because you know, the basic thing is if you are not going to have any racial discrimination in the society, that is the most helpful to live in a new society. So, if I am not having it, that is the happiest thing or the best thing of coming here. So, I think I would choose it].

Türkiye'yi tekrar seçme konusundaki bu güçlü ifade nicel çalışmada elde edilen bulgularla paraleldir. Nicel kısımda da katılımcıların büyük bir kısmının (%75) Türkiye'yi tekrar tercih edeceklerini ifade etmeleriyle paralellik göstermektedir.

1.3.2.4. Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyetsizlikleri

Katılımcıları Türkiye'deki deneyimleriyle ilgili memnuniyetsizleri sorulmuş ve memnuniyetsizlik alanları belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak, yukarıda ifade edilen bütün alanlarda uluslararası öğrencilerin memnuniyetleri, memnuniyetsizlerinden daha fazla ifade edilmiştir. Bununla birlikte iki yaşam alanı öne çıkması bakımından önemlidir. Bu konulardan ilki, uluslararası öğrencilerin kampüs içinde veya dışında resmi işlerini hallederken görevli personelle yaşadıkları dil sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Dil sorunu yüzünden idari personelle iletişim kurmanın zor olduğu, bunun memnuniyetsizliklerinin bir alanı olarak ifade etmişlerdir. Öte yandan, yukarıda da ifade edildiği gibi öğrenci hizmetlerinden memnuniyet üst düzeyde olmasına rağmen, barınma hizmetinden memnuniyet diğer hizmetlerden duyulan memnuniyet düzeyinde değildir. Bu durum, Türkiye'deki üniversitelerin dünyadaki standartları yakalayamadıklarını göstermektedir. Özellikle doktora düzeyindeki öğrencilere tek kişilik bir odada barınma hizmetinin sağlanmaması önemli bir eksikliklerdir.

1.3.2.5. Uluslararası Öğrencilerin Maddi Durumları

Uluslararası öğrencilerin maddi durumları olumlu yaşam deneyimleri geliştirmelerine katkı sağlayan önemli bir faktördür. Öğrencileri maddi durumları sorulduğunda, gelirlerinin kaynağının genellikle burs ve aile desteğinden oluştuğunu, bunun çoğunlukla yeterli olduğun ifade etmişlerdir. Yukarıda da ifade edildiği gibi maddi olarak iyi durumlarda olmalarında Türkiye'nin ucuz bir yaşam sağladığını, bununla birlikte devlet üniversitelerindeki ücretlerin oldukça makul olduğunu ifade etmişlerdir.

1.3.2.6. Türkiye'ye Alternatif Ülkeler

Türkiye'nin uluslararası öğrenci çekmede hangi ülkelerle rakip olduğunun anlaşılması için öğrencilere Türkiye'yi tercih ederken başka ülkeleri alternatif olarak göz önüne alıp almadıkları sorulmuştur. Verilen cevapların tamamında öğrencilerin alternatif ülkeleri göz önüne aldığını göstermiştir. Katılımcılar, Avustralya, ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa ve Kanada gibi ülkeleri alternatif olarak göstermiştir. Bununla birlikte bir öğrenci Singapur ve Malezya'yı da alternatif olarak düşündüğünü ifade etmiştir. Son olarak bir öğrenci Rusya'yı alternatif olarak düşündüğünü ifade etmiştir. Bu ifadelerden, geleneksel olarak uluslararası öğrencilerin en fazla tercih ettikleri, İngilizce konuşan ve/veya ekonomik olarak gelişmiş ama aynı zamanda Anglosaxon eğitim sistemlerine sahip ülkelerin Türkiye'yi tercih eden öğrencileri de cezbediğini, ancak Türkiye'yi tercih eden öğrencilerin ya maddi imkanlara olmamaktan dolayı, gerekli koşulları sağlayamama (dil vs.) veya kültürel uzaklıktan dolayı bu ülkelere gidemedikleri, Türkiye'yi en iyi ikinci tercih olarak gördüklerini göstermektedir. Türkiye'nin çevre ülkelerde daha cazip olması ve özellikle son derece agresif bir uluslararasılaşma uygulayan Singapur ve Malezya gibi ülkelerin alternatif olarak öne çıkmamaları, Türkiye'nin yükseköğretimde kat ettiği mesafeyle açıklanabileceği gibi, bu çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin profilleri ile de açıklanabilir. Çünkü bu çalışmaya sadece devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrenciler katılmış, bu öğrencilerin okul ücreti olarak ödeyebileceği parasal kaynaklar da oldukça sınırlı olması, onları Türkiye gibi akademik kalite ve ekonomik olarak baş edilebilir bir yere yöneltmiştir. Arnavutluk'tan gelen öğrencilerden biri bu durumu şu şekilde özetlemiştir:

O zamanlar Almanya imkanı vardı. Almanya ve Amerika. Ama Amerika çok zordu. Ben çok okumak ve yurtdışına gitmek istiyordum bir an önce. Üniversiteyi beklemek istemiyordum. Yurtdışında lise okuma imkanı veren sadece Türkiye'ydi. Ailem zengin olsaydı basardı poundu İngiltere olurdu. Ama öyle bir imkan yoktu. O yüzden devletin bursla desteklediği lise düzeyinde eğitim vere tek örnek Türkiye'ydi. Çok seçme şansım yoktu.

Bu bulgunun daha geniş bir versiyonu yukarıda nicel bulgularda verilmiştir. Nicel çalışmaya katılan uluslararası öğrenciler Türkiye'ye gelmeden önce özellikle ekonomik olarak gelişmiş ve dünyada uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri ülkelere gitmeyi düşündüklerini

ifade eden cevaplar vermişlerdir. Bu bulgu Türkiye'nin alternatiflerinin aslında ekonomik olarak gelişmiş ve uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri ülkeler olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın nitel kısmında oluşturulan örnekleme giren uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin en iyi üniversitelerinde öğrenim görmektedir. Bu sebeple, bu öğrenci grubu arasında akademik kalitenin üst en önemli çekme faktörü olarak ifade edilmesi, akademik yaşamdan da duyulan memnuniyetin de yine de sıklıkla ifade edilmesi anlaşılabilir bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple, Türkiye'nin farklı illerinde bulunana ve yeni kurulan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin dahil edilmesi durumunda sonuçların farklı çıkması beklenebilir. Örneğin, Suriyeli öğrencilerin en fazla bulunduğu Gaziantep ve Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nden katılımcıların bulunduğu bir çalışmada sonuçların farklı olması beklenebilir. Bununla birlikte, Türkiye'nin en gelişmiş üniversitelerinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin örnekleme dahil edilmesi, Türkiye'nin uluslararasılaşma konusundaki kapasitenin ortaya konmasına da yardımcı olmuştur. Diğer bir ifade ile, Dünya'ya uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri bir olmamasına rağmen Türkiye akademik imkanlarıyla öğrenci çekebilecek ve bu imkanlardan dolayı Türkiye'ye gelen öğrencileri memnun edebilecek bir kapasiteye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

1.4. Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Haritası

Bu projede hedeflenen bir diğer çıktı öncelikle dünyanın farklı bölgelerinden Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci profilini, bu öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebeplerini ve Türkiye'deki akademik, sosyal, kültürel ve akademik deneyimlerinden duydukları memnuniyeti dünya haritası üzerinde bir görselde gösteren bir araç geliştirmektir. Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkelerin özellikleri ve bu projede elde edilen veriye dayalı olarak çevrim içi çalışacak bir araç geliştirilmiştir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci haritası olarak adlandırılan bu araca <http://www.ism.eds.metu.edu.tr/> adresinden ulaşılabilir. Bu aracın genel özelliklerle şu şekilde sıralanabilir. İlk olarak, bu araç ilk açıldığında okuyucunun karşısına bir dünya haritası gelmektedir. Dünya haritasının hemen üstünde "i" ile gösterilen bilgi bağlantısı bulunmaktadır. Bu bağlantıda haritanın arka planında kullanılan gelen giden öğrenci sayılarına kaynağı gösterilmiştir. Buna göre bu sayılar, UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün 2013 yılına ait verilerden oluşmaktadır. Ayrıca, yine aynı bağlantıda projenin TÜBİTAK tarafından desteklendiği belirtilmiştir. İkinci olarak, ilk arayüzde herhangi ülkeye basıldığında yeni bir sayfa açılmaktadır. Açılan yeni sayfada üç bilgi grubu verilmektedir. İlk bilgi grubu Türkiye ile ilgili UAÖ hareketliliği özetlenmektedir. İlgili ülkeden kaç öğrenci geldiği verilmektedir. Giden ve gelen öğrenci sayıları UNESCO İstatistik Enstitüsü 2013 verilerine dayanmaktadır. Yine aynı yerde ülkenin nüfusu da

verilmektedir. Son olarak, bu çalışmaya ilgili ülkeden katılan öğrenci sayısı verilmiştir. İkinci arayüzde verilen diğer bilgiler ise bu proje kapsamında toplanan veriye dayanmaktadır. İlk olarak UAÖ'lerin neden Türkiye'yi tercih ettiklerine dair sonuçlar verilmektedir. En yüksek puanlanan ilk beş boyut önce farklı bir renkle metin olarak gösterilmek, hemen yanındaki ikinci bir kutucukta ise en yüksek puanlanan boyutlar grafik olarak verilmektedir. Aynı sunumun farklı bir renk ile Türkiye'deki memnuniyete ilişkin olarak verilmiştir. Yine sol alttaki kutucukta en yüksek puanlanan ilk beş boyut farklı bir renkle metin içinde gösterilmiş, hemen sağdaki kutucukta ise en yüksek puanlanan ilk beş madde grafik olarak gösterilmiştir.

Geliştirilen bu alt yapının en önemli özelliği yeni verilerle sürekli güncellenebilecek olmasıdır. Gelecek yıllarda UAÖ hareketliliği ile ilgili önde gelen kurumların katkılarıyla yeni veriler toplanabilecek ve böylece bu görsel aracın devamlı kullanılması sağlanabilecektir. Gelecek yıllarda veri toplama amacına uygun olarak projenin bitirme konferansı sırasında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın yetkilileriyle görüşülmüş ve gelecek yıllarda veri setinin yenilenmesine katkı yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, ülkeye basıldığında çıkan arayüze değişik göstergelerin eklenmesi de mümkün olabilecektir.

Yukarıda verilen çıkarımsal analizlerde de belirtildiği üzere ülkelerden gelen UAÖ sayıları eşitsizdir. Bu sebeple, ülkelerin tek tek boyutlar üzerinde karşılaştırması mümkün olmamıştır. Ancak geliştirilen bu araç bu sorunu ortadan kaldırmıştır. Her bir ülkeye ilişkin bulgular hem rakamsal hem de grafik olarak verildiğinden istenen ülkeler çok hızlı bir şekilde karşılaştırılabilmektedir. Böylece, çıkarımsal analizle yapılması mümkün olmayan ülke karşılaştırmaları bu araçla yapılabilmektedir.

1.5. Proje Bitirme Konferansı

Proje başvurusunda, proje sonunda projenin bulgularının paylaşılacağı konferans düzenlenmesi talep edilmiş, bu talep TUBİTAK tarafından kabul edilmiş ve proje bütçesinde bu konferans için destek alınmıştı. Söz konusu konferansın Şubat ayında düzenlenmesi öngörülüyordu ancak proje gelişme raporunun geç onaylanması sebebiyle daha sonraya ertelenmiştir. Söz konusu konferans 6 Nisan 2017 tarihinde saat 9:00-13:00 arasında Kültür ve Kongre Merkezi F salonunda gerçekleştirilmiştir. Konferansa YÖK, TÜBİTAK, Dış İşleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ulusal Ajans ve AB Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin yetkilileri ile Ankara'daki bütün üniversitelerin uluslararası ilişkiler birimlerindeki yetkililer basılı davetiye (şekil 2) ile davet edilmiştir. Basılı davetiyeler posta ile yetkililerin adreslerine gönderilmiştir. Davete Ulusal Ajans, Yurtdışı

Türkler ve Akriba Topluluklar Başkanlığı, Atılım Üniversitesi ve Çankaya Üniversitesi yetkilileri icap etmiştir. Ayrıca konferans konuyla ilgilenen akademisyen ve öğrencilere de sosyal medya aracılığıyla duyurulmuştur. İki oturumlu olarak yapılan konferansın ilk oturumunda proje tanıtılmış ve proje bulguları sunulmuştur. İkinci oturumda ise geliştirilen araç tanıtılmıştır.

TÜRKİYE’NİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HARİTASI

TÜBİTAK 1001 PROJE BİTİRME KONFERANSI
TÜBİTAK tarafından desteklenen “Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği: Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Yükseköğrenim için Türkiye’yi Tercih Sebeplerinin Modellemesi (114K721)” başlıklı projenin bulgularının paylaşılacağı toplantıyı onurlandırmanızı dileriz.

Yer: ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi F Salonu
Tarih: 6 Nisan 2017
Saat: 9:00-13:00
İletişim: kyasar@metu.edu.tr
oyusuf@metu.edu.tr
Tel: 03122104077 – 03122103706 - 03122103717

ODTÜ Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri tarafından yürütülen bu proje uluslararası öğrencilerin yurtdışı eğitim için neden Türkiye’yi tercih ettiklerini ve Türkiye’deki akademik, sosyal ve kültürel deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Projede elde edilen bulgulardan hareketle uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih nedenleri ve Türkiye’deki yaşam doyumlarını geldikleri ülkeler bakımından gösteren ve web tabanlı bir araç geliştirilmiştir. Söz konusu görsel kaynak konuyla ilgili paydaşların kullanımına açılmıştır. Bu toplantıda elde edilen bilimsel bulgular ve geliştirilen web tabanlı araç katılımcılara tanıtılacaktır. Konunun paydaşı olarak bu toplantıyı onurlandırmanızı dileriz.

Proje Ekibi Adına:
Doç. Dr. Yaşar Kondakçı

Şekil 2. Konferans davetiyesi

1.6. Tartışma/Sonuç

1.6.1. Türkiye’ye Yönelen UAÖ Hareketliliği İle İlgili Sonuçlar

Bu projenin bulgularını tartışmadan önce Türkiye’ye yönelen UAÖ hareketliliğinin tartışılması gerekmektedir. Türkiye’ye yönelen UAÖ hareketliliği yıllar içinde incelendiğinde

dikkat çeken ilk durum Türkiye'nin UAÖ sayısının her geçen yıl arttırmasıdır. Bu artış 2013 yılında tarihi bir konuma gelmiş ve Türkiye'de ilk defa gelen öğrenci sayısı giden öğrenci sayısını geçmiştir. Ancak Türkiye'deki yükseköğretim öğrenci nüfusuna oranlandığında Türkiye'deki UAÖ sayısı toplam öğrencisi sayısının sadece %1'i düzeyindedir. Türkiye'ye gelen öğrenci hareketliliğindeki dalgalanma bu oranın daha da düşmesine neden olabilir. Bu dalgalanma ilk bakışta Türkiye'nin ve Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgenin siyasi durumu ile açıklanmaya çalışılabilir ancak son yıllardaki siyasi gelişmelerin henüz gelen UAÖ sayısal verilerine yansımadağı, daha çok 2015, 2016 ve 2017 verilerinde Türkiye'nin içinde bulunduğu uluslararası siyasi ve ekonomik konuların etkisi biraz daha yakından gözlenebilecektir. Nitel çalışmada bazı katılımcılar Türkiye'yi güvenli bulduklarını ifade etseler de Nicel kısımdaki Türkiye'yi güvenli bulup bulmadıklarına dair soru bütün bölgelerden gelen öğrenciler tarafından oldukça düşük düzeyde puanlanmıştır. Bu sebeple, güvenlik kaygısının Türkiye'ye yönelen UAÖ sayısına etki etmesi beklenebilir. Bu çalışmanın temel konusu olmamakla birlikte son üç yıldaki siyasi ve ekonomik gelişmelerin özellikle Batı ülkelerinden gelen “değişim” öğrenci sayılarına da olumsuz yansıması beklenebilir. Bu durumda, Türkiye hem ulusal düzeyde YÖK ve Ulusal Ajans gibi kurumlar hem de üniversitelerin özelinde öğrencilerin güvenlik kaygılarını giderecek önlemler alınmalıdır. Bu konudaki stratejiler geliştirilirken Dış İşleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'da bulunan konunun uzmanlarının görüş ve önerilerinin alınması uygun olacaktır. Bu konu tartışma ve sonuç kısmında ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır.

Türkiye'ye yönelen UAÖ hareketliliğine ilişkin dikkat çeken bir diğer nokta ise Türkiye'nin daha çok kendi bölgesindeki ülkelerinden öğrenci çektiğidir. Bu durum Türkiye'yi UAÖ konusunda dünyada *bölgesel bir çekim merkezi* yapmaktadır. Türkiye'ye yönelen en son verilere bakıldığında Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen ilk on ülkenin sırala Türkmenistan (6941 kişi), Azerbaycan (6901 kişi), İran (4343 kişi), Afganistan (2332 kişi), Suriye (1785 kişi), Irak (1585 kişi), Yunanistan (1500 kişi), Kırgızistan (1410 kişi), Kazakistan (1306 kişi), ve Rusya Federasyonu (931 kişi) olduğu anlaşılmaktadır. 2008 verileri göz önüne alındığında Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen on ülke sırasıyla Azerbaycan (1586; %8,3), Türkmenistan (1209; %6.3), Bulgaristan (1163; %6.0), Yunanistan (994; % 5.2), İran (796; % 4.1), Kazakistan (738; %3.8), Kırgızistan (698; % 3.6), Arnavutluk (620; % 3.2); Rusya Federasyonu (604; % 3.1), ve Bosna Hersek'ten (555; % 2.9) olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sayısal veriler 2008 yılı 2014 yılları karşılaştırıldığında ise iki dikkat çeken durum ortaya çıkmaktadır. İlk olarak, 2014 verisinde olduğu gibi 2008 verisinde de Türkiye en fazla öğrenci gönderen ülkeler bölge ülkeleri olmuştur. Bu durum Türkiye'nin bölgesel çekim merkezi olma rolünü pekiştirdiğini göstermektedir. Ancak 2014

verisinden farklı olarak 2008 verisinde en fazla gönderen ülkeler arasında dört Balkan ülkesi yer alırken 2014 verisinde bu sayı sadece bir ülkeye düşürmüştür. Bu durum Türkiye'nin Balkanlardaki etkinliğini giderek kaybettiğini göstermektedir. Bu durumda, Türkiye'nin bazı bölgelerden öğrenci kazanırken diğer bölgelerden öğrenci kaybetmemenin stratejilerini üretmeye zorlayacak bir neden olarak algılanabilir.

1.6.2. UAÖ'lerin Türkiye'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Tartışma

UAÖ'lerin Türkiye'deki sosyal deneyimleri katılımcılar tarafından olumlu olarak puanlanmıştır. Hem Türk öğrencilerle hem de UAÖ'lerin kendi aralarındaki sosyal etkileşimlerinin olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar UAÖ'lere Türkiye'de sunulan sosyal ortamın olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak buldukları şehirlerdeki hakla etkileşimlerinin sınırlı olması dil becerileriyle açıklanabilir. Katılımcılar İngilizce dil becerilerinin Türkçe dil becerilerinden daha yüksek puanlanmış olması neden yerel halkla sınırlı sosyal etkileşimleri olduğu hakkında bir fikir vermektedir.

UAÖ'lerin eğitim için Türkiye tercihlerinin ne ölçüde güçlü olduğunun anlaşılması için nitel ve nicel veri setlerinde UAÖ'lere yurt dışı eğitim için başka bir ülkeye gitmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Nicel verilerde katılımcıları %49.5'i bu soruyu "evet" olarak işaretlemiştir. Bununla birlikte alternatif ülkeler sorulduğunda bekleneceği üzere ABD, Birleşik Krallık ve Almanya gibi UAÖ'lerin geleneksel hedef ülkeleri bulunmaktadır. Ancak katılımcı öğrencilerin cevaplarında bu hedef ülkelerin yanında Suudi Arabistan, Çin Halk Cumhuriyeti ve Mısır gibi seçeneklerin de olması Türkiye'nin dikkatle üzerinde durması gereken bir bulgudur. Bu durum, yukarıda Balkanlar için de ifade edildiği gibi, uzun yıllardır Türkiye'yi yurt dışı eğitim için hedef noktası olarak gören yakın coğrafyadan gelen öğrencilerin başka ülkelere yönelme riskini gündeme getirmektedir. "Başka bir ülkeye gitmeyi düşündünüz mü" sorusunun devamında yine hem nicel hem de nitel veri setinde UAÖ'lere "Türkiye'yi tekrar tercih edip etmeyecekleri" sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar da Türkiye'nin UAÖ hareketliğindeki geleceği hakkında fikir verebilir. Bu nicel ankette katılımcıların %23'ü bu soruya "hayır" cevabını vermiştir. Bu durum hem Türkiye tercihinin kırılganlık düzeyini göstermekte hem de UAÖ'lerin Türkiye'deki memnuniyetlerine biraz daha eğilme gereğini göstermektedir. Hem ulusal düzeyde hem de kurum düzeyinde bu memnuniyetsizliğin nedenleri üzerinde durmak, Türkiye'ye UAÖ akışının istikrar kazanması ve başarılı öğrenci çekebilmenin koşulu olarak bu konudaki paydaşların önünde durmaktadır.

Bütün katılımcıların Türkiye'yi tercih sebeplerine bakıldığında iki konunun UAÖ'ler için bir çekim faktörü olduğunu göstermiştir. Bunlardan ilki Türkçe öğrenme motivasyonu ile ilgilidir.

Betimsel bulgular kısmında da ifade edildiği gibi Türkçe'yi öğrenme motivasyonuna dikkatli yaklaşmak gerekir. Türkçe öğrenmek aynı Türkiye tercihinin tek nedeni değildir. Ancak Türkçe öğrenmenin Türkiye tercihinin katkı yaptığı açıktır. UAÖ'lerin giderek küreselleşen dünyada genellikle popüler dillerin arasında sayılmayan bir dili öğrenmek için de Türkiye' tercih etmeleri olumlu bir durumdur. Türkçe öğrenme motivasyonu Türkiye'nin uluslararası alanda giderek artan görünürlüğü ile ilgili olabilir. Yüksek düzeyde değerlendirilen bir diğer çekim konusu Türk kültürünü tanımak ve deneyimlemek olmuştur. Bu bulgu, Türkiye'ye gelen UAÖ'lerin büyük çoğunluğunun kültürel ve tarihi bağlar bulunun ülkelerden gelenlerle ilgili olduğu gibi, Türk kültürünü deneyimlemek Batılı ülke öğrencilerinin tercihleri de belirleyici olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcı grup akademik kalitenin yüksek olmasını bir gerekçe olarak görmesi Türkiye'nin üniversitelerinin niteliğini ortaya koymasından önemlidir. Çalışmaya katılan UAÖ'lerin genellikle Türkiye'deki en gelişmiş ve en köklü üniversitelerde öğrenim görüyor olması bu sonucun elde edilmesinde rol oynamış olabilir. Ancak bu sonuç aynı zamanda Türkiye'nin akademik kapasitesinin UAÖ'ler için güçlü bir çekim konusu olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte iklim ve şehir tercihleri de üst düzeyde puanlanan çekim faktörleri olarak ortaya çıkmıştır.

En düşük puanlanan maddeler ailenin Türkiye'de yaşaması, öğrenim görmek istenen programın sadece Türkiye'de olması ve komşu ülke olması en düşük puanlanan gerekçeler olmuştur. Bu durum bu maddelerde ele alınan konuların doğasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte bursun da düşük düzeyde puanlanması üstünde durulması gereken bir konudur. Bu durum burs alan katılımcı sayısının düşük olmasından kaynaklanacağı gibi bursun Türkiye'ye çekimde zayıf bir etki yapmasında da kaynaklanabilir. Nitel bulgularda burs alan öğrencilerin burs için olumlu ifadeler kullanması Türkiye tarafından verilen bursların işlevselliğini gösterse de nicel bulgularda bu durum teyit edilmemektedir. Bu bulgu özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nın Türkiye Bursları biriminin incelemesi gereken bir duruma işaret etmektedir.

Gelinen ülkedeki ekonomik ve politik krizler de düşük düzeyde puanlanmıştır. Ancak betimsel tablolarda (EK 5) Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrenciler bu maddeyi diğer bölgelerden gelen öğrencilere göre oldukça yüksek puanlamıştır. Politik krizler 35 madde içinde 16. sırada (ort. = 4.16); ekonomik krizler 35 madde içinde 20. sırada (ort.= 4.10) puanlanmıştır. Bu durum, Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrenciler için ülkelerindeki siyasi ve politik krizleri bir "iten" faktör yapmaktadır. Bununla birlikte diğer bölgelerden Türkiye'ye

en fazla öğrenci gönderen ülkelerde ekonomik ve politik sorunlar olmasına karşın bu maddenin düşük puanlanması, yukarı da irdelenen, UAÖ'lerin alternatif ülkeleri göz önünde bulundurması ile ilgili olabilir. Yani kendi ülkelerinde sorunlar olmasına karşın ilk aşamada başka ülkeleri düşünmeleri ile ilgili olabilir. Buna yönelik bir diğer açıklama da Türkiye'nin özellikle ekonomik sorunlarına çözüm getirme beklentisinin düşük olmasıyla ilgili olabilir.

Düşük düzeyde puanlanan bir diğer dikkat çekici madde medyada reklam ve fuar gibi tanıtım faaliyetlerinin etkisinin Türkiye'yi tercih etmede sınırlı bir rol oynaması ile ilgilidir. Bu bulgu, Türkiye'ye geleneksel olarak öğrenci gönderen ülkelerdeki öğrenciler için medya tanıtımı gibi pahalı faaliyetlerinin etkisinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, özellikle Türkiye'ye en çok öğrenci gönderen ülkelerde medya ve tanıtım faaliyetlerine duyulan ihtiyacın sınırlı olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, daha farklı ülkelerde tanıtım faaliyetlerinin aynı ölçüde etkisiz olacağı anlamına gelmemektedir. Fuar ve tanıtım faaliyetleri özellikle en çok gönderen ülkeler ve en fazla öğrenci alan ülkeler bağlamında yaygın olarak kullanılan bir faaliyettir. Dolayısıyla, Türkiye Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan gibi ülkelere daha fazla öğrenci çekmek isterse tanıtım faaliyetlerine başvurmak durumunda kalabilir. Ancak diğer bölgelere için "yerinden" (internet ve sanal dünya) faaliyetlerine ağırlık verebilir. Ayrıca, Türkiye UAÖ çekmede dış temsilciliklerinde bulunan eğitim ateşelerini de etkili kullanmayı düşünebilir.

Türkiye'nin son iki yılda karşı karşıya kaldığı güvenlik sorunun katılımcılar tarafından nasıl değerlendirildiği önem kazanmıştır. Söz konusu madde orta düzeyde puanlanmıştır. Bu durumda, veri setinin önemli ölçüde Türkiye'de bombalı terör saldırıların yapılmasının öncesine denk gelmesiyle açıklanabilir. "Türkiye" güvenli bir ülkedir maddesini Afrika'dan gelen 12. sırada (4.16), Orta Doğu'dan gelen öğrenciler 4. sırada (4.54), Eski Sovyetler 24. Sırada (3.74), Orta Asya ve Türki cumhuriyetlerden öğrenciler 28. sırada (3.65), Güney Doğu Asya'dan gelen öğrenciler 24. sırada (3.67), Latin Amerika'dan gelen öğrenciler 26. sırada (3.35), Kuzey Amerika'dan gelen öğrenciler 26. sırada (2.13), Avrupa'dan gelen öğrenciler 24. sırada (2.56), ve Balkanlar'dan gelen öğrenciler 26. sırada (3.65) puanlamışlardır. Bu durum, güvenlik konusunun ciddiyetle ele alınmasını gerektirmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi Türkiye'nin konuyla ilgili bütün kurumları UAÖ hareketliliği ile ilgili kurumlara ve üniversitelere rehberlik etmelidir.

1.6.2.1. UAÖ'lerin Geldikleri Bölgelere Göre Tercih Nedenleri

Bölgelere Türkiye'yi tercih nedenlerine bakıldığında Türkçe öğrenme isteği ve Türk kültürü en güçlü vurgulanan çekim faktörleri olmuştur. Türkçe öğrenme isteği Afrika, Orta Doğu,

Güneydoğu Asya ve Latin Amerika'dan gelen öğrenciler için en yüksek düzeyde vurgulanan faktör olmuştur. Literatürde dil öğrenmenin yurt dışı eğitimde ülke tercihinin etki ettiği sıklıkla vurgulanan bir konudur (Barnett vd. 2016, Chen ve Barnett 2000). Ancak şu ana kadar bu vurgu genellikle İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi batılı ve popüler dillere yönelik olarak yapılmıştır. İlgili literatür ayrıca Birleşik Krallık'ın kolonyal geleneğini ülke tercihinde dilin önemini vurgulamıştır. Ancak, bu çalışmada Türkiye'yi gelen öğrencilerin dili önemli bir tercih nedeni olarak ifade etmesi, genellikle popüler diller arasında sayılmayan bir dilin güçlü bir çekim faktörü olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, Türkçe'nin de UAÖ hareketliliğinde daha yüksek bir rol oynayabileceğini göstermiştir. Bu sonuç, Türkçe'nin dünyada oldukça geniş bir coğrafyada konuşulmasına, Türkiye'nin artan ekonomik etkinliğine ve Türkiye'nin uluslararası politikadaki yeriyle ilişkilendirilebilir.

Bölgelere çekim faktörlerine bakıldığında ortaya çıkan bir diğer önemli bulgu kültürel yakınlık ve Türkiye'nin kültürel özelliklerini önemli bir çekim faktörü olarak rol oynamasıdır. Kültür vurgusu Afrika, Orta Doğu, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Güney Doğu Asya, Latin Amerika, Kuzey Amerika, Avrupa ve Balkanlarda istikrarlı bir şekilde en önemli ilk beş madde içinde sayılmıştır. Türkiye'yi tercih nedenlerinde kültür vurgusunun bu derece güçlü olması sadece Türkiye'nin bölge ülkelerinden öğrenci çekmesiyle açıklanamaz. Elbette ki Türkiye'nin Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Kafkasya ve Orta Asya'daki birçok toplulukla kültürel ve tarihsel yakınlığı bu sonuçta rol oynamış olabilir. Ancak Benzer sonuçların Avrupa, Kuzey Amerika ve hatta Latin Amerika ülkelerinden gelen öğrenciler tarafından da ifade edilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin kültürel olarak olumlu bir imaj verdiği fikrini uyandırmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler bu kültürü deneyimlemek için eğitim için Türkiye'yi tercih etmiş olabilir.

Türkiye'deki akademik kalitenin bir tercih nedeni olması da olumlu duruma işaret etmektedir. Akademik kalitenin bir çekim nedeni olmasının nedenleri üzerine yukarıda yorumlar yapılmıştır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin genellikle Türkiye'nin en eski üniversitelerinde öğrenim görüyor olmaları akademik kalitenin yüksek algılanmasının bir nedeni olarak düşünülebilir. Bununla birlikte akademik kaliteyi bir tercih nedeni olarak ifade eden ülke gruplarına bakmak gerekir. Afrika, Güneydoğu Asya, Latin Amerika ve Balkanlar'ın Türkiye'deki akademik kaliteyi yüksek bulması ve bunu bir tercih nedeni olarak göstermesi, Türkiye'nin öğrenci çekerken özellikle az gelişmiş ve/veya gelişmekte olan ülkelerde üniversitelerinin akademik kalitesini öne çıkarmasını gerektiği fikrini uyandırmaktadır. Buna karşın, ekonomik olarak gelişmiş ülke gruplarının olduğu Kuzey Amerika ve Avrupa'dan gelen öğrencilerin akademik kaliteyi bir tercih nedeni saymaması da doğal karşılanabilecek

bir durumdur. Ancak özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin akademik kaliteyi bir tercih nedeni olarak sayması değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Çünkü UNECSO (2016) verilerine göre bu bölge tek başına dünyadaki öğrenci hareketliliğinin %30'na kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla daha fazla sayıdaki nitelikli öğrenci çekme amacı olan Türkiye'nin bu bölgedeki her türlü tanıtımda akademik kalitesini öne çıkarması beklenebilir.

Türkçe öğrenme isteği, Türk kültürü ve akademik nitelik üzerinde yapılan bu genel karşılaştırmalar dışında her bir ülke grubu için ayrı ayrı vurgulanabilecek konular vardır. İlk olarak Afrika ülkelerinden gelen öğrenciler Türkiye'deki kamu hizmetlerini olumlu bir şekilde değerlendirmiştir. Bu değerlendirme Türkiye'nin gelişmiş düzeyi ile ilgili olduğu kadar, gelinen ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri ile de ilgili olabilir. Ortadoğu'dan gelen UAÖ'ler için Türkiye'yi güvenli bir ülke bulması ve Türkiye'nin kişi hak ve hürriyetine önem veren bir ülke olarak görmeleri söz konusu ülkelerin demokratik gelişmişlik düzeyleri, hukuk sistemi ve bu ülkelerin yaşadıkları savaşlarla ilgilidir. Son 40 yılda İran, Irak, Suriye, Lübnan ve Filistin'de yaşanan savaşlar ve siyasi krizlere karşın Türkiye siyasi istikrarını, demokratik düzenini koruyabilmesi özellikle çevre ülkelerin öğrencileri için bir tercih nedeni olarak görülmüştür.

Eski Sovyetler (Rusya, Belarus, Ukrayna, Gürcistan, Ermenistan gibi), Balkanlar ve Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen öğrenciler Türkiye'yi tercih ederken kültür ve akademik nitelik bağlamında değerlendirmiştir. Her üç ülke grubundan da Türkçe öğrenme, kültürü tanıma ve kültürel yakınlık ile akademik nitelik en üst düzeyde puanlanmıştır. Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler için ise doğal olarak, Türkiye ile kültürel, tarihi ve politik yakınlık Türkiye tercihinde öne çıkan faktörler olmuştur. Kuzey Amerika ve Avrupa'dan gelen öğrencilere ait sonuçlarda ise güçlü bir kültür vurgusunun yanında üniversitenin bulunduğu şehir de bir çekim ögesi olarak vurgulanmıştır. Bu bakımdan kültürü tanımak ve üniversitenin bulunduğu şehir faktörleri bu iki bölgeden gelen öğrenciler açısından Türkiye'ye tercihinin biraz turizm ve eğlence (leisure) ile ilgili olabileceği fikrini uyandırmaktadır. Bununla birlikte Kuzey Amerika grubunda UAÖ'lerin buldukları üniversiteyi gerçek anlamda uluslararası görmeleri ve bunun bir çekim ögesi olarak ortaya çıkması da Türkiye'nin akademik kapasitesini ve üniversitelerinin uluslararası niteliğini öne çıkararak bir bulgudur.

1.2.1. UAÖ'lerin Türkiye'deki Memnuniyetlerine İlişkin Tartışma

Bu çalışmanın verisi üzerine yapılan çoklu varyans analizi UAÖ'lerin Türkiye'deki deneyimlerinden memnuniyetlerini göstermiş ve memnuniyet boyutlarında gelinen bölge

bağlamında bir fark olup olmadığını ortaya koymuştur. Memnuniyetin derse katılım alt boyutunun dışındaki bütün alt boyutları üzerine yapılan tek değişkenli varyans analizleri gelinen bölgeler arasında fark olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 11). Bununla birlikte her bir analizde açıklanan varyans değerinin düşük olduğu vurgulanmalıdır. Ancak açıklanan varyans değerlerinde dikkat çeken bir durum akademik etkileşimler ile ilgili boyutlarda (İngilizce dil becerileri, uluslararası müfredat, akademik dil becerileri) nispeten daha yüksek varyans değerleri almıştır. Zayıf bir şekilde olsa da, akademik iletişim ve etkileşim ile ilgili konuların UAÖ'lerin memnuniyetine daha yakından etki ettiği fikrini gündeme getirmektedir.

Her bir alt boyut bağlamında bölge karşılaştırmaları öğrencilerin Türkiye'deki memnuniyetleri hakkında daha ayrıntılı bilgi vermiştir. *Kültürel yakınlık* alt boyutunda, bekleneceği üzere Eski Sovyetler, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Balkanlar ve Ortadoğu üstte sıralanmış, Güneydoğu Asya, Latin Amerika, Kuzey Amerika ve Avrupa altta sıralanmıştır. Bu sıralamaya uygun olarak Avrupa ile kültürel yakınlıkta üstte sıralanmış ülkeler arasında manidar farklar çıkmıştır. Bu durum, kültürel olarak yakın olan bölgelerden gelen öğrencilerin kültürel konularda daha konforlu oldukları fikrini uyandırmaktadır. Kültürel konular kişiler arası iletişim, hijyen, yeme ve içme alışkanlığından giyim tarzına kadar bir çok konuyu içerebilir. Bu konularda kültürel olarak yakın olan coğrafyalardan gelen öğrencilerin rahat bir yurtdışı eğitim deneyimi yaşaması anlaşılır bir durumdur. Bu durumda, başta kültürel olarak uzak olan bölgelerden gelen öğrencilerin kültürel deneyimlerinin geliştirilmesi üzerine çalışılabilir. Tercih nedenlerinde de işlendiği gibi Avrupa ve Kuzey Amerika'dan gelen UAÖ'lerin en önemli tercih faktörü kültürü tanıma üzerine kurulmuştur. Bu durumda, bu bölgelerden gelen öğrencilerin kültürel deneyimlerinin artırılması daha çok önem arz eden bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konuda üniversitelerin duyarlıklarının geliştirilmesi ve buna bağlı olarak kampüslerde sunulan olanaklarının çok kültürlüğü göz önünde tutması düşünülebilir.

Öğrenci hizmetleri alt boyutunda kültürel yakınlık alt boyutunda olduğu gibi açık bir örüntü olmamasına Eski Sovyet Cumhuriyetleri ile Balkanlardan gelen UAÖ'lerin memnuniyetinin diğer bölgelere daha yüksek olduğu görülmüştür. Orta Asya ve Türki cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin öğrenci hizmetleri alt boyutundaki memnuniyetleri de üst düzeyde puanladığından bu üç bölge öğrencilerinin öğrenci hizmetleri konusunda memnuniyetinin yüksek olması bu bölgelerin yakın tarihi ile ilişkili olarak açıklanabilir. Yakın bir tarihte bu ülkelerin geçirdiği siyasi sistem değişiklikleri ve bunun ardından gelen ekonomik sistem değişiklikleri ülkeleri bir "geçiş" sürecine itmiştir (Köksal, 2012). Bu geçiş sürecinde ülkeler kamu hizmetlerini karşılayacak kaynak yetersizliğinden üniversitede sunulan hizmetlerin

yeterinde gelişmemesine neden olmuş olabileceği düşünülmüştür. Türkiye bağlamında ele alındığında, özellikle son 30 yılda Türkiye’de üniversitelerin kaynak ve imkanları göreceli olarak artmıştır. Bu artışın öğrenci hizmetlerine de yansımış olması muhtemeldir.

Yönetime ulaşılabilirlik alt boyutu, UAÖ’lerin kendilerine has olabilecek sorunlarda, sorunlarını üniversite yönetimlerine ne derece anlatabildikleri ve yardımlarını alabildikleri ile ilgilidir. Bu konuda, ortalamalar bakımından bölgelerin sıralaması Eski Sovyetler, Balkanlar, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Orta Doğu, Güney Doğu Asya, Afrika, Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Amerika şeklinde ortaya çıkarken iki karşılaştırmalarda sadece Eski Sovyetler ile Afrika arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Yönetime ulaşılabilirlik bir bakıma öğrenci hizmetleri bağlamında da düşünülebilir. Öğrenci hizmetlerinde olduğu gibi sonuçlar, ihtiyaç duyduklarında Eski Sovyet Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin üniversite yönetimlerine sorunlarını anlatabildiklerini göstermektedir.

Türki öğrencilerle iletişim alt boyutu, öğrencilerin içinde buldukları sosyal yaşamdan memnuniyetlerinin önemli bir göstergesidir. Bu boyut UAÖ’lerin buldukları ortama uyumlarının sadece kendi çabalarıyla mümkün olmayacağını, aynı zamanda uyumlarının ve akademik başarılarının buldukları yerlerdeki öğrencilerin de tutumlarıyla ilgili olduğu fikrine dayanır (Kondakçı, Van den Broeck ve Yıldırım, 2008). Bu sebeple, Türk öğrencilerle iletişimden duyulan memnuniyet aynı zamanda uyumun bir göstergesi de kabul edilebilir. Bu konuda da yukarıda verilen boyutlar olduğu gibi Eski Sovyet Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler en yüksek memnuniyet değerlerine sahip olmuştur. Eski Sovyetleri sırayla, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Balkanlar, Güneydoğu Asya, Kuzey Amerika, Avrupa, Orta Doğu, Afrika ve Latin Amerika izlemiştir. İkili karşılaştırmalarda Eski Sovyetler ve Balkanlar ile Afrika ve Orta Doğu arasındaki farkın manidar çıkması, Afrika bağlamında beklenebilecek bir durum iken Orta Doğu ile de fark olması irdelenmesi gereken bir duruma işaret etmektedir. Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler Türkiye’nin dil ve kültür bakımından sosyal ortama uyum açısından avantajlıdır. Ancak Afrika’dan gelen öğrenciler hem Türkiye’den oldukça farklı bir sosyal yapı ve etkileşim örüntüsüne işaret eder. Bu sebeple bu fark anlaşılabilir bir farktır. Ancak Eski Sovyetler ile Afrika arasındaki farkın kaynağı yine Eski Sovyetlerden gelmelerine karşın bu ülkede var olan Türk ve Akraaba topluluklardan gelen UAÖ’lerin de katılımcı grubun arasında yer almış olabileceği ile açıklanabilir.

İngilizce dil becerileri alt boyuttaki maddeler UAÖ’lerin İngilizce dil becerilerini sosyal etkileşim önünde ne ölçüde sorun olarak gördüklerini sorgulayan maddelerdi. Bu alt boyutla ilgili dikkat çeken bir durum ortalama değerlerinin genel olarak düşük çıkmasıdır. Diğer bir

ifade ile katılımcı grup İngilizce dil becerilerini düşük düzeyde puanlamıştır. Bu durumun çalışmadaki katılımcı grubun genellikle anadili İngilizce olmayan, daha önce İngilizce eğitim görmemiş veya sınırlı düzeyde eğitim görmüş, Türkiye’de ise İngilizce eğitim vermeyen üniversitelerin öğrencilerinden gelmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. İngilizce dil becerilerinde ortalama değerlerine bakıldığında bölgeler Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Eski Sovyet, Balkanlar, Orta Doğu, Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Kuzey Amerika ve Güney Doğu Asya şeklinde sıralanmıştır. İkili karşılaştırmalarda Orta Asya ve Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin Afrika, Orta Doğu, Güneydoğu Asya ve Avrupa’dan gelen öğrencilerle farklılaştığı görülmektedir. Bu durum, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin İngilizce dil becerilerini sosyal etkileşimde bir sorun kaynağı olarak görmemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durumda, Türkiye’ye gelen UAÖ’lerin büyük çoğunluğunun Orta Asya ve Türki Cumhuriyetlerinden gelmesine, buna paralel olarak bu çalışmanın örnekleminin de bu cumhuriyetlerden gelen UAÖ’lerin ağırlıklı olarak temsil edilmesi ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçe eğitim verilen üniversitelerde öğrenim görmeleriyle ilgilidir. Bu cumhuriyetlerden gelen öğrenciler Türkiye Türkçesini çok kolay kavradıkları için sosyal etkileşimde dil sorununu en az yaşayan ülke grubu olarak ortaya çıkmaktadır. Buna karşın özellikle Türkçe becerileri oldukça zayıf olduğu varsayılan Afrika ve Güneydoğu Asya gibi ülkelerden gelen öğrenciler İngilizceyi tercih edebilecekken, İngilizcenin buldukları kampüs veya toplumda yaygın olmaması sebebiyle sorun yaşama ihtimalleri oldukça yüksektir. Bu durum özellikle bu iki bölgenin bu boyutu düşük puanlamalarının sebebi olarak sayılabilir.

Uluslararası görünüm alt boyutu öğrencilere buldukları üniversitenin uluslararası kültürel faaliyetleri, uluslararası akademisyen ve uluslararası öğrenci çeşitliliği bağlamında ne ölçüde uluslararası olduğunu sorgulayan bir boyuttur. Bu boyutta da en üstte Eski Sovyetler olmak üzere sırasıyla Kuzey Amerika, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler ve Balkanlar, Orta Doğu, Güney Doğu Asya, Avrupa, Afrika ve Latin Amerika şeklinde sıralanmıştır. Bu boyuttaki gruplar arası karşılaştırmalarda manidar bulguya rastlanmamıştır. Ancak özellikle Kuzey Amerika’dan gelen UAÖ’lerin buldukları üniversitelerin uluslararası görünümüleri nispeten yüksek puanlamaları da ilginç bir duruma işaret etmektedir. Uluslararası görünüm açısından en önde gelen üniversitelerin yer aldığı Kuzey Amerika ülkelerinin Türkiye’deki üniversitelerin uluslararası görünümünü olumlu puanlamaları Türkiye’deki üniversiteler açısından olumlu bir duruma işarete eder.

Uluslararası müfredat alt boyutunda verilen eğitimin içerik, yöntem ve kullanım bakımından bütün dünyada geçerli bir eğitim olup olmadığını sorgulayan bir boyuttur. Bu boyutta,

uluslararası görünümde olduğu gibi Eski Sovyetler Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler en üst düzeyde puanlamıştır. Sılama yine uluslararası görünümde olduğu gibi Eski Sovyetler, Balkanlar, Kuzey Amerika, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Orta Doğu, Afrika, Güney Doğu Asya, Latin Amerika ve Avrupa şeklinde sıralanmıştır. İkili karşılaştırmalarda ise Afrika, Orta Doğu, Eski Sovyetler, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler ve Balkanların Avrupa ile karşılaştırmaları manidar bulunmuştur. Bu bakımdan sadece Avrupa'dan gelen UAÖ'ler uyguladıkları müfredatın uluslararası niteliği zayıf gören grup olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum Avrupa ülkelerinden gelen öğrencilerin beklentilerinin yüksek olması ile ilgili olabilir. Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin bu boyutu yüksek puanlaması buna karşın Avrupa'dan gelen öğrencilerin bu boyutu düşük puanlaması Avrupa'dan gelen UAÖ'lerin beklentilerinin yüksek olması buna karşın Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin beklentilerinin düşük olması ile ilgili olabilir. Öte yandan diğer ülke grupları uluslararası müfredatı yeterli gördüklerinden müfredat ile ilgili değerlendirmeleri olumlu olmuştur.

Öğretim elemanlarının uluslararası tutumları alt boyutundaki maddeler öğretim elemanlarının uluslararası öğrencilerin getirdiği farklılıklara saygı duyup duymadığı, UAÖ'leri derste gözetip gözetmediği, UAÖ'lerin ihtiyaçlarına karşı duyarlı olup olmadığını sorgulayan maddelerdi. Uluslararası görünümde olduğu gibi bu boyutta da Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin en yüksek puanlamayı yapması Türkiye'deki üniversiteler açısından oldukça olumludur. Uluslararası görünümde olduğu gibi bu boyutta da sırasıyla Eski Sovyetler, Balkanlar, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler, Afrika, Güney Doğu Asya, Orta Doğu, Latin Amerika ve Avrupa olarak sıralanmıştır. İkili karşılaştırmalarda ise Eski Sovyetler ile Avrupa arasında manidar bir fark ortaya çıkmıştır. Uluslararası müfredat ile benzer şekilde Avrupa'dan gelen öğrenciler muhtemel yüksek beklentileri öğretim elemanlarının uluslararası tutumunun düşük puanlanmasında bir etkendir.

Sistemlerin dönüştürülebilirliği alt boyutundaki maddeler öğrencilerin geldikleri ülkelerdeki akademik sistem, yapı, notlandırma sistemi gibi bakımlardan ne ölçüde örtüştüğü ortaya çıkarmayı amaçlayan maddelerdir. Sistemlerin uyumsuzluğu öncelikle öğrencilere yansımakta ve sistemlerin uyumsuzluğundan kaynaklanan sorunlardan dolayı öğrencilerin başarısı da olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu konuda memnuniyet düzeyi en yüksek öğrenciler yine Eski Sovyet Cumhuriyetlerden gelen öğrenciler olurken, en düşük memnuniyet düzeyi Latin Amerika ile Orta Doğu ülkeleri arasında ortaya çıkmıştır. Bu alt boyutta manidar bir bulgu bulunmamıştır.

Akademik dil becerileri alt boyutu bulunulan üniversitedeki öğretim diline bağlı olarak Türkçe

veya İngilizce sınıf içi faaliyetleri takip etme, sınıf içi faaliyetlere katılma ve grup çalışması yapabilmek için yeterli olup olmadığını sorgulayan boyuttur. Bu boyutta Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin akademik dil becerilerini en üst düzeyde puanlaması anlamlı bir durumdur. Bu durumun, bu gruptaki UAÖ'lerin genellikle İngilizce eğitim veren üniversitelerde öğrenim görmeleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Öte yandan, yukarıda ifade edilen Türkiye Türkçesi ile Türki Cumhuriyetlerin konuştukları Türkçe'nin yakın olması, Türkiye Türkçesi'ni kolay öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Bu sebeple, özellikle Türkçe eğitim veren üniversitelerde Orta Asya ve Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin dil becerilerinin yüksek olarak puanlamaları beklenen bir durumdur. Balkanlar ve Eski Sovyet Cumhuriyetleri için benzer bir durum ileri sürülebilir. Öte yandan Afrika, Güneydoğu Asya ve Latin Amerikan'dan gelen öğrencilerin İngilizce becerilerinin sınırlı olacağı, Türkçe öğrenmenin de oldukça zaman alacağı düşünüldüğünde bu bölgelerden gelen öğrencilerin bu alt boyutu düşük puanlamaları beklenen bir durum olmaktadır. İkili karşılaştırmalarda burada ifade edilen dilsel yakınlık ve üniversitenin öğretim dilinin etkisi görülebilir. Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler ile Afrika ve Orta Doğu, Avrupa ile Afrika ve Güney Doğu Asya arasında manidar farklılıklar bulunmuştur. Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler ile Afrika ve Orta Doğu arasındaki fark Türkiye ile Türki Cumhuriyetler arasındaki dilsel yakınlığa, Avrupa ile Afrika ve Güney Doğu Asya arasında fark ise Avrupalıların İngilizce eğitim veren üniversite ve programlarda olmaları ve İngilizce dil becerilerin sınıf içi akademik faaliyetlere katılımlarını kolaylaştırması ile ilgilidir.

Son olarak derse katılım alt boyutunda akademik dil becerilerine paralel bir durum saptanmıştır. Kuzey Amerika'dan gelen UAÖ grubu derse katılım konusunda rahat olduklarını gösterecek şekilde bu boyutu yüksek düzeyde puanlamışlardır. Bu durum bir önceki boyutta da ifade edilen dil becerilerinin gelişmiş olmasıyla ilgilidir. Ancak derse katılım sadece dil ile açıklanabilecek bir durum değildir. Bunun yanında sosyal olarak kendini ifade edebilme, akademik kapasite ve özgüven gibi bireysel faktörler de derse katılımı şekillendirebilecek faktörlerdir. Bu sebeple, derse katılım konusunda ortalama değerlerine göre sıralama bakımından bölgeler açık bir örüntü göstermemiştir. Bu boyutta manidar ikili karşılaştırma bulunmamıştır.

Sonuç olarak UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenlerinde ve Türkiye'deki deneyimlerden memnuniyetleri ile ilgili olarak elde edilen sonuçlarda genel olarak kültür boyutunun bütün bölgelerden gelen öğrenciler için ortak bir vurgu olduğu anlaşılmıştır. Ancak diğer çekim ve memnuniyet boyutlarında bölgelerin birbirlerinden oldukça farklılaştığı görülmüştür. Bu sebeple, Türkiye'nin dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin beklentilerine ve

ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir uluslararası politikasına ihtiyacı olduğu sonucuna varılmıştır. Kurum düzeyinde de ülkelere göre özelleşmiş strateji ve uygulamalar Türkiye'nin dünyadaki UAÖ hareketliliğinde daha fazla yer edinmesine yardımcı olacaktır. Bu projenin sonuçları, bu özelleşmiş politika ve stratejilere rehberlik edecek dünya, bölge ve ülke düzeyinde bilgi sağlayarak rehberlik edecek niteliktedir. Aşağıda bu politika ve stratejilerin içerik ve yöntemleriyle ilgili ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

1.7. Öneriler

Türkiye'ye gelen UAÖ'lerin yükseköğretimdeki toplam öğrenci sayısına oranı oldukça düşüktür. Bu bakımdan Türkiye her ne kadar UAÖ sayısını sürekli arttırmış olsa da gelen UAÖ konusunda halen doldurulması gereken geniş bir açık vardır. Bu çalışma bu açığın nasıl kapatılması gerektiğine dair önemli ipuçları ortaya koymuştur.

Bu çalışmada ortaya çıkan en önemli sonuç, Türkiye'ye yönelen UAÖ profilinin hem Türkiye'yi tercih nedenleri hem de memnuniyetleri öğrencilerin geldikleri bölgeler bakımından oldukça farklılık gösterdiğiidir. Bu anlamda birörnek ve tekil uygulamaların Türkiye'nin UAÖ çekme performansını istenen düzeye getireceği konusu şüphelidir. Bunun yerine Türkiye'nin uluslararasılaşma stratejileri dünyadaki farklı coğrafi bölgelere göre özelleşmiş stratejiler olmalıdır. Bu çalışma Türkiye'yi tercih nedenlerinin coğrafi bölgelere göre farklılık gösterdiğini, benzer şekilde Türkiye'deki deneyimlerinden memnuniyetlerinin de yine bölgelere göre birbirinden farklılaştığını göstermiştir. Bu bakımdan Türkiye'nin uluslararasılaşma politikasının da bölgelere göre özelleşmiş olmasını ve sıklıkla güncellenen bir politika olması gerekmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin uluslararasılaşma politikası farklı bölgeleri dengeleyebilen katmanlı bir politika olmalıdır. Diğer bir ifade ile Türkiye dünyanın farklı bölgelerinden giderek daha çok sayıda öğrenciyi çekebilmek için dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin farklı beklentilerine cevap verebilen yine bölgelere göre özelleşmiş stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Bu tür bir özelleşmenin ilk koşulu, bu çalışmada dünyadaki ülkeleri gruplamak için kullanılan yaklaşıma benzer bir yaklaşımla dünyadaki ülkeleri Türkiye'ye göre sınıflanmasıdır. Aşağıda bu sınıflamaya ön ayak olabilecek bir yaklaşım sunulmuş ve bu çalışmanın bulguları bağlamında her bir bölgeye yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.

Türkiye'ye gelen UAÖ'ler genellikle çevresindeki bölgelerden (Türki Cumhuriyetler, Balkanlar ve Ortadoğu) geldikleri anlaşılmaktadır. Bu raporun giriş kısmında verildiği gibi 2008-2014 arasındaki değişime bakıldığında Türkiye'ye yönelen UAÖ'lerin kaynağının Türkiye'ye doğru daralan bir coğrafyada toplandığı görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin

güçlü bir bölgesel çekim merkezi (regional hub) olduğunu göstermektedir. Bu konudaki en önemli ayrıntı, Türkiye'nin bölgesel çekim merkezi statüsünü kapsamlı bir uluslararasılaşma politikası uygulamadan kazanmış olması ile ilgilidir. Türkiye, geleneksel olarak UAÖ'lerin hedefi olmayan ve popüler bir dili konuşmayan Körfez ülkeleri (Birleşik Arap Emirlikleri, Katar), Malezya, Singapur ve Hong Kong gibi bölge ülkelerde olduğu gibi "saldırgan" uluslararasılaşma politikası gütmemiştir. Türkiye 1990'dan beri daha çok Türki Cumhuriyetler ve akraba topluluklara yönelik sürdürüldüğü ve günümüzde Türkiye Burslarına evrilen uygulama dışında herhangi bir uluslararasılaşma politikası olmamıştır. Buna rağmen Türkiye UAÖ çekme konusunda iyi bir performans göstermiş ve 2013 yılı itibariyle gelen UAÖ giden UAÖ sayısını net bir şekilde geçmiştir.

Ancak bu aşamada Türkiye'nin daha belirgin ve iyi hesaplanmış bir politikaya ihtiyacı bulunmaktadır. Güncel politik gelişmelerin UAÖ hareketliliğine olası etkisi söz konusu uluslararasılaşma politikasının aciliyetini arttırmaktadır. Bu politikanın belirlenmesinden en önemli soru Türkiye'nin nerden ve hangi profilde UAÖ çekmek istediği ile ilgilidir. Bu sorunun cevaplanması için ise Türkiye'ye yönelen UAÖ hareketliliğinin kaynak ülkelere göre sınıflandırılması gerekir. Ayrıntılı incelendiğinden Türkiye'ye yönelen UAÖ hareketliliğinin, merkezde Türkiye olmak üzere içten dışa doğru genişleyen üç halka içinde düşünülebilir. Türkiye'nin hemen dışında ilk halkada Türkiye'ye geleneksel olarak gönderen ülkeleri içermektedir. Bunlar başta Azerbaycan olmak üzere Türki Cumhuriyetler, Orta Doğu Ülkeleri, ve Balkanlar'dır. Bu coğrafyalardan yönelen öğrenci hareketliliği Türkiye'nin bu bölgelere yönelik tarihsel misyonu gereği her zaman devam etmiştir. Bu süreklilik Türkiye'nin ekonomik ve/veya siyasi krizlere düştüğü zamanlarda da değişmemiştir. Birinci halkaya yönelik olarak Türkiye'nin "koru" ve "geliştir" politikası izlemesi yerinde olacaktır. Yani bir yandan öğrenci sayısı bakımından aynı seviyede öğrenci çekmeye devam edilmeli, diğer yandan bu öğrencilerin niteliğinin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu noktada, projenin bulgularından hareketle Türkçe öğrenme olanakları sunma, akademik kaliteyi öne çıkarma ve kültürel zenginliği ifade etme bu bölgelerden öğrenci çekerken özellikle göz önünde bulundurulması konulardır. Benzer şekilde bu bölgelerden gelen UAÖ'lerin en çok kültürel deneyimden ve akademik nitelikten memnun olmaları bu bölgelere yönelik oluşturulacak uygulamalarda göz önünde bulundurulması gereken bir sonuçtur.

İkinci halkada ise Afrika, Doğu Avrupa, Eski Sovyetler, Latin Amerika ve bazı Güneydoğu Asya ülkeleri gibi ülkeler bulunmaktadır. Uygun politikalarla bu bölgelerden öğrenci gelen UAÖ sayısını artırma potansiyeli mevcuttur. Türkiye UAÖ hareketliliği bakımından sorun yaşadığı bir dönemde bile bu halkadaki ülkelere belli sayıda da olsa öğrenci çekebilmesi,

Türkiye'nin bu bölgelerden öğrenci çekebilme potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak bölgelerden çekilen öğrenci sayısı ve bu öğrencilerin akademik kapasitesi istenen düzeyde değildir. Özellikle Güneydoğu Asya ülkeleri dünyada en fazla öğrenci gönderen ülkeler oldukları düşünüldüğünde iken, Türkiye'nin bu ülkelerden daha fazla öğrenci çekme hedefine yönelik olarak ilk aşamada derecelerin tanınırlığı sorunu gidermelidir. Bu alandaki ülkelere yönelik olarak "geliştir" politikası izlemesi yerinde olacaktır. Bunu yaparken, yine projenin sonuçlarına bakıldığında Türkçe öğrenme olanaklarını arttırmak, akademik niteliği vurgulamak, kültürel etkileşimi arttırmak, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmişliğini ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin niteliği öne çıkarmak başlıca öğrenci çekme uygulamaları olarak düşünülebilir. Memnuniyet sonuçlarına bakıldığında ise öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesi, üniversite yönetimlerinin bu UAÖ'lerin ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenmesi, Türk öğrencilerle daha fazla sosyal etkileşim, dil becerilerinin geliştirilmesi, üniversitelerin uluslararası görünümünün artırılması yerinde olacaktır.

Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ikinci halkadaki ülkelere gelen UAÖ'ler Türkiye'yi Türkçe öğrenme, Türk kültürünü öğrenme, akademik kalitenin yüksek olması ve kamu hizmetlerinin kalitesinin yüksek olmasından dolayı seçmektedirler. Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen öğrenciler ise benzer şekilde Türkçe öğrenme, Türk kültürünü öğrenme sebebiyle tercih ediyorlar. Bu sebeple, Afrika ülkelerine yönelik olarak kültürel zenginliği, akademik niteliği ve kamu hizmetlerinin niteliğini öne çıkaran vurgular yapılabilir. Daha geniş ölçekte Türkiye ulusal düzeyde ve üniversiteler özelinde Afrika'dan UAÖ çekme faaliyetlerinde Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik ve refah vurgusu yapmak önemlidir. Güneydoğu Asya ülkelerine ise farklı ama dünyada yaygın konuşulan bir dil öğrenme, kültürel zenginliği ve akademik niteliği öne çıkaran vurgular yapan tanıtım çalışmaları düşünülebilir. Türkçe öğrenme isteği sebebiyle Türkiye'yi tercih etme Türkiye'nin bugüne kadar izlediği politikaları şekillendiren zihin yapısının Türki Cumhuriyetlere göre şekillendirildiğini göstermektedir. Bu zihin yapısı Afrika ve Güneydoğu Asya'dan gelen öğrencilerin Türkçe öğrenme isteklerinin öne çıkması Türkiye'nin Türkçe öğretmenin önemini ve gereğini irdelemediğini göstermektedir. Türkçe öğretimi genellikle üniversitelere bağlı olarak çalışan Türkçe Öğretim Merkezleri marifetiyle yapılmaktadır. Ancak bu uygulamanın yeterliliği tartışılabilir. Bu sebeple, Afrika ve Güneydoğu Asya ülkelerinden gelen öğrencilere ileri düzeyde Türkçe öğretmen için ek uygulamalar getirilebilir.

Son olarak, ikinci halkadaki Latin Amerika'dan gelen öğrenciler güçlü bir şekilde "derece aldıktan sonra Türkiye'deki kariyer imkanlarını" Türkiye'yi tercihin bir gerekçesi olarak

gösterdiğinde, Türkiye'ye öğrenci çekme çalışmalarında bu imkanlar potansiyel UAÖ'lere daha açık hale getirilebilir.

Son halka ise gelişmiş Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri kapsamaktadır. Bu ülkelere tarihsel, kültürel ve ekonomik yakınlıkları dolayısıyla Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin eklenmesi mümkündür. Bu ülkelere Türkiye'ye derece öğrencisi almak oldukça zordur. Çünkü ekonomik ve akademik olarak gelişmiş bir ülkeden ayrılıp nispeten daha gelişmiş bir ülkede diploma almak bu ülke öğrencileri için iyi bir seçenek olamayabilir. Bu ülkelere yönelik olarak da "geliştir" politikası güdülmeye yerinde olacaktır. Bu projenin sonuçlarına bakıldığından bu politikanın temelinde hem tercih sebeplerinde öne çıkan faktörler, hem de memnuniyet değerlendirmelerinde yüksek puanlanan boyutların vurgulanması ve düşük puanlanan boyutların da geliştirilmesi gerekir. Buna göre, Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinden gelen öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedenleri oldukça örtüşük olduğu, memnuniyet boyutlarının ise farklı olduğu anlaşılmaktadır. Her iki bölgeden gelen öğrencilerin güçlü bir kültürü tanıma ve deneyimleme isteği Türkiye'ye yönelmenin gerekçesi olarak sayılmıştır. Ayrıca, bulunulan şehir de bir güçlü bir tercih nedeni olarak ifade edilmiştir. Bu sebeple, bu ülkelere yönelik politikalarda, öncelikle Türkiye'de kendi ülkelerindeki üniversiteler ölçüsünde nitelikli üniversiteler bulunabileceği vurgusuyla kültürel zenginlik, iklim, doğal ve tarihi özellikler vurgulanabilir. Memnuniyet sonuçlarına bakıldığında ise, Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin öğrenci hizmetlerini, yönetime ulaşılabilirliği, İngilizce Dil becerilerini düşük düzeyde puanladıkları görülmektedir. Bu sebeple, bu alt boyutlara yönelik üniversiteler düzeyinde önlemler alınmalıdır. Bununla birlikte, yine memnuniyet boyutunda Kuzey Amerika'dan gelen öğrencilerin yüksek düzeyde puanladıkları derse katılım, akademik dil becerileri, öğretim elemanlarının uluslararası tutumu, uluslararası müfredat, uluslararası görünüm boyutları Türkiye'deki üniversitelerin dünyada en önde gelen üniversitelerin düzeyinde olabileceğini düşündürmektedir. Bu sebeple, akademik boyuttaki uluslararası vurgu yine Kuzey Amerika'dan öğrenci çekmede kullanılabilir. Buna karşın Avrupa'dan daha fazla öğrenci çekebilmek için yönetime ulaşılabilirlik, Türk öğrencilerle iletişim, uluslararası görünüm, uluslararası müfredat, öğretim elemanlarının uluslararası tutumu ve derse katılım boyutlarına iyileştirmelere gidilebilir.

Öte yandan, son yıllardaki uluslararası siyasi gelişmeler bu ülkelere gelen öğrenci sayısının ciddi şekilde azalmasına neden olmuştur. Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinin gelen öğrenciler için güvenlik kaygısının ön planda olduğu düşünülse de güvenlik kaygısının Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrenciler hariç bütün bölgeler için geçerli olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türkiye'nin Avrupa ve Kuzey Amerika'da maruz kaldığı olumsuz algının

giderilmesi için üniversiteler, YÖK, Ulusal Ajans, AB Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığı'nın ortak çalışması gerekmektedir. Örneğin ERASMUS kapsamında yapılan ikili işbirlikleri Avrupalı bir üniversite tarafından zımnen askıya alınmıştır. Bu tür uygulamalara karşı diplomatik ilişkiler yoluyla muhataplara anlaşmaların kapsamı ve mahiyeti hakkında müzakerelere gidilebilir. Bu anlamda bu konuda Dış İşleri Bakanlığı, AB Bakanlığı ve Ulusal Ajans ile YÖK koordinasyon içinde çalışması başarılı sonuçlar alınması açısından önemlidir. Ulusal düzeyde sürdürülecek bu politikalar yükseköğretim düzeyinde de sürdürülmelidir.

EKLER

EK 1. KAYNAKÇA

Altbach, P. G. 1985. "Centre and periphery in knowledge distribution: An Asian case study", *International Social Science Journal*, 37(1), 109–118.

Altbach, P. 2003. "Centers and Peripheries in the Academic Profession: The Special Challenges of Developing Countries". *The Decline of the Guru: The Academic Profession in Developing and Middle-Income Countries*. Editör: Altbach P. New York: Palgrave Macmillan.

Altbach, P. G. 2004. "Higher Education Crosses Borders. Can the United States Remain the Top Destination for Foreign Students?", *Change*, 36, 18–24.

Altbach, P. G. 2007. "Peripheries and centres: Research universities in developing countries", *Higher Education Management and Policy*, 19(2), 111–134.

Altbach, P.G. 2009. "Peripheries and centers: research universities in developing countries", *Asia Pacific Education Review*, 10, 15–27.

Altbach, P.G. ve Knight, J. 2007. "Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities", *Journal of Studies in International Education*, 11, 290-305.

Arambewela, R. ve Hall, J.. 2008. "A model of Student Satisfaction: International Postgraduate Students from Asia", *European Advances in Consumer Research* 8, 129-135.

Barnett, G. A., Lee, M., Jiang, K. ve Park, H. W. 2016. "The flow of international students from a macro perspective: a network analysis", *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 46(4), 533–559.

Barnett, G. A. ve Wu, R.Y. 1995. "The international student exchange network: 1970 & 1989", *Higher Education*, 30, 353–368.

Berry, J.W. 2006. "Stress perspectives on acculturation." *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. D. L. Sam ve J. W. Berry. Cambridge: Cambridge University Press: 43-57.

- Bodycott, P. ve Walker, A. 2000. "Teaching abroad: Lessons learned about inter-cultural understanding for teachers in higher education", *Teaching in Higher Education*, 5(1), 79-94.
- Castles, S. ve Miller, M.J. 1998. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. New York: Palgrave.
- Carrington, R., Meek, V.L., ve Wood, F.Q. 2007. "The Role of Further Government Intervention in Australian International Education", *Higher Education*, 53, 561-577.
- Chase-Dunn, C. 1989. *Global formation: Structures of the world-economy*. London: Basil Blackwell.
- Chen, L.-H. 2006. "Attracting East Asian Students to Canadian Graduate Schools", *Canadian Journal of Higher Education*, 36, 77–105.
- Chen, T.-M., ve Barnett, G.A. 2000. "Research on International Student Flows From a Macro Perspective: A Network Analysis of 1985, 1989 and 1995", *Higher Education*, 39, 435-453.
- Chow, H.P.H. 2005. "Life Satisfaction Among University Students in a Canadian Praire City: A Multivariate Analysis", *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Çetinsaya, G. 2014. *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Callan, H. 2000. "The international vision in practice: A decade of evolution", *Higher Education in Europe*, 25(1), 16-23.
- Collingridge, D. S. (1999). Suggestions on teaching international students: Advice for psychology instructors. *Teaching of Psychology*, 26(2), 126-128.
- Grey, M. (2002). Drawing with difference: Challenges faced by international students in an undergraduate business degree. *Teaching in Higher Education*, 7(2), 153-166.
- Devos, A. 2003. Academic standards, internationalization, and the discursive construction of "The International Student", *Higher Education Research & Development*, 22(3), 155-166.

- Docquier, F. ve Marfouk, A. 2006. "International Migration by Education Attainment, 1990-2000." *International Migration, Brain Drain and Remittances*. Editörler C. Ozden ve M. Schiff. New York: Palgrave Macmillan.
- Edwards, R., Crosling, G., Petrovic-Lazarovic, P., ve O'Neill, P. 2003. "Internationalization of business education: Meaning and implementation", *Higher Education Research & Development*, 22(2), 183-192.
- Enders, J. 2004. "Higher Education, Internationalization, and the Nation-State: Recent Developments and Challenges to Governance Theory", *Higher Education*, 47, 361-382.
- Field, A. 2016. *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications.
- Fortuijn, J. D. (2002). Internationalizing learning and teaching: A European experience. *Journal of Geography in Higher Education*, 26(3), 263-273.
- Galchenko, I. ve Van de Vijver, F. 2007. "The Role of Perceived Cultural Distance in the Acculturation of Exchange Students in Russia", *International Journal of Intercultural Relations*, 31, 181-197.
- Haigh, M. J. (2002). Internationalization of the curriculum: Designing inclusive education for small world. *Journal of Geography in Higher Education*, 26(1), 49-66.
- Hay, I., Foote, K., & Healey, M. 2000. From Cheltenham to Honolulu: The purposes and projects of the international network for learning and teaching (INLT) in geography in higher education, *Journal of Geography in Higher Education*, 24(2), 221-227.
- Healey, M. 1998. Developing and internationalizing higher education networks in geography, *Journal of Geography in Higher Education*, 22(3), 277-282.
- Horie, M. 2002. "The Internationalization of Higher Education in Japan in the 1990s: A Reconsideration", *Higher Education*, 43, 65-84.
- Huang, F. 2006. "Internationalization of Curricula in Higher Education Institutions in Comparative Perspectives: Case Studies of China, Japan, and The Netherlands", *Higher Education*, 51, 521-539.

- Huebner, E.S., Suldo, S.M., Smith, L.C. ve McKnight, C.G. 2004. "Life Satisfaction in Children and Youth: Empirical Foundations and Implications for School Psychologists." *Psychology in the Schools*, 41, 81-93.
- Irاندoust, S., Sjöberg, J., International dimensions: A challenge for European engineering education, *European Journal of Engineering Education*, 26(1), 69-75, (2001).
- Jou, Y. H. ve Fukada, H. 1997. "Stress and Social Support in Mental and Physical Health of Chinese Students in Japan." *Psychological Reports*, 81, 1303-1312.
- Kher, N., Juneau, G., ve Molstad, S.. 2003. "From the Southern Hemisphere to the Rural South: A Mauritian Students' Version of Coming to America." *College Student Journal* 37, 564-569.
- Knight, J. 1999. "Internationalization of Higher Education." *Quality and Internationalization in Higher Education*. Editörler: Knight, J., De Wit, H. Paris: OECD.
- Knight, J. 2004. "Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales", *Journal of Studies in International Education*, 8, 5-31.
- Knight, J. ve de Wit, H. 1999. *Quality and Internationalization in Higher Education*. Paris: OECD.
- Kondakci, Y. 2011. "Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey. *Higher Education*, 62: 573-592.
- Kondakçı, Y., ve Van den Broeck, H. 2009. "Institutional Imperatives versus Emergent Dynamics: A Case Study on Continuous Change in Higher Education", *Higher Education*, 58, 439-464.
- Kondakçı, Y., Van den Broeck, H., ve Yildirim, A. 2008. "Challenges of Internationalization from Foreign and Local Students' Perspectives: The Case of Management School", *Asia Pacific Education Review*, 9, 448-463.
- Kondakci, Y., Caliskan, O., Bulut-Sahin, B., Yılık, M.A. & Engin-Demir, C. 2016. Regional internationalization in higher education between Turkey and the Balkans. *Bilig, Journal of Social Sciences of the Turkic World*, 78, 287-308.

- Köksal, S. 2014. Regional Internationalization of Turkish Higher Education: Turkey's Higher Education Policies Towards Kosovo, Macedonia, and Bosnia and Herzegovina. Basılmamış doktora tezi. ODTÜ, Ankara.
- Lee, J.J. ve Rice, C. 2007. "Welcome to America? International Student Perceptions of Discrimination", *Higher Education* 53, 381-409.
- Li, M. ve Bray, M. 2007. "Cross-border Flows of Students For Higher Education: Push-Pull Factors and Motivations Of Mainland Chinese Students in Hong Kong and Macau", *Higher Education* 53, 791-818.
- Liebkind, K. ve Jasinskaja-Lahti, I. 2000. "The Influence of Experiences of Discrimination on Psychological Stress: A Comparison of Seven Immigrant Groups." *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 10, 1-26.
- Mak, A.S. ve Neil, A.L. 2006. How does social contact with locals impact on mental health: Chinese background international students in Australia. Prevention, protection and promotion. Basılmış Konferans Bildirisi, The Second International Asian Health and Wellbeing Conference., Auckland, New Zealand, University of Auckland.
- Marginson, S. 2006. "Dynamics of National and Global Competition in Higher Education", *Higher Education*, 52, 1-39.
- Masgoret, A-M .ve Ward, C. 2006. "Culture Learning Approach to Acculturation". *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. Editörler D. L. Sam ve J. W. Berry. Cambridge, Cambridge University Press: 58-77.
- Masgoret, A-M., Bernaus, M. ve Gardner, R.C. 2000. "A study of cross-cultural adaptation by English-speaking sojourners in Spain", *Foreign Language Annals* 33(5): 548-558.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., ve Taylor, E.J. 1993. "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", *Population and Development Review* 19 (September): 431-466.
- Mazzarol, T. ve Soutar, G. N. 2002. "Push-pull" factors influencing international student destination choice", *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82-90.
- McBurnie, G. (2000). Pursuing internationalization as a means to advance the academic mission of the university: An Australian case study. *Higher Education in Europe*, 25(1), 63-73.

- McMahon, M. E. 1992. "Higher education in a world market: An historical look at the global context of international study", *Higher Education* 24, 465–482.
- McKinlay, N. J., Pattison, H.M. ve Gross, H. 1996. "An Exploratory Investigation of the Effects of a Cultural Orientation Programme on the Psychological Well-Being of International University Students", *Higher Education*, 31, 379-395.
- OECD. 2009. *Education at Glance 2009: OECD Indicators*. Paris: OECD.
- Paseka, A., Towards internationalization in teacher education: an attempt to use English as the working language in a sociology course, *Teaching in Higher Education*, 5(3), 359-371, (2000).
- Rodwell, S., Internationalization or indigenization of educational management development? Some issues of cross-cultural transfer, *Comparative Education*, 34(1), 41-54, (1998).
- Room, G. 2000. "Globalization, Social Policy and International Standard-Setting: The Case of Higher Education Credentials", *International Journal of Social Welfare*, 9, 103-119.
- Shepherd, I., Monk, J. J., & Droogleever Fortuijn, J., Internationalizing geography in higher education: Towards a conceptual framework, *Journal of Geography in Higher Education*, 24(2), 285-298, (2000).
- Smart, D., Volet, S., ve Ang, G. 2000. *Fostering Social Cohesion in Universities: Bridging the Cultural Divide*. Canberra: Australian Education International.
- Slaughter, S. ve Leslie, L. 1997. *Academic capitalism: Politics, policies, and the entrepreneurial university*. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.
- Sutton, F. X. 1993. The world in the 1990s. "International Investment in Human Capital: Overseas Education for Development", 9–30. Editör C. D. Goodwin, New York: Institute of International Education.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. 2007. *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Pearson/Allyn&Bacon.
- Tamaoka, K., Ninomiya, A., ve Nakaya, A. 2003. "What Makes International Students Satisfied with a Japanese University?", *Asia Pacific Education Review*, 4, 119-128.

- Teichler, U. 2004a. "The Changing Debate on Internationalization of Higher Education", Higher Education, 48, 5-26.
- Thomas, R. 2006. "International Students: A Wasted Resource?", International Journal of Learning, 13, 113-122.
- Ultsch, F., & Rust, C. (2001). "Trying to develop an institutional/departmental intervention strategy to reduce international student failure", Improving student learning: improving student learning strategically (pp. 363-379). Editör: Rust (Ed.). Oxford: Oxford Brookes University, OCSLD.
- UNESCO. 2017. "Institute for Statistics".
<http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/BrowseEducation.aspx>
- Son erişim tarihi: 14 Nisan 2017.
- Van Der Wende, M. 1996. "Mobility Reviewed: Trends and themes in the Netherlands", European Journal of Education, 31, 223-241.
- Van Der Wende, M. 2001."The International Dimension in National Higher Education Policies: What was Changed in Europe in the Last Five Years?", European Journal of Education, 36, 431-441.
- Volet, S.E., ve Ang, G. 1998. "Culturally Mixed Groups on International Campuses: An Opportunity for Inter-Cultural Learning", Higher Education Research & Development, 17, 5-23.
- Ward, C. ve Kennedy, A. 1993. "Psychological and Socio-Cultural Adjustment During Cross-Cultural Transitions: A Comparison of Secondary Students Overseas and at Home." International Journal of Psychology, 28(2): 129-147.
- Wallerstein, I.1974. The Modern World-System, Vol. I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century. New York: Academic Press.
- Welch, A. 2002. "Going Global? Internationalizing Australian Universities in a Time of Global Crisis", Comparative Education Review, 46, 433-471.

- Wiers-Jenssen, Jannecke. 2003. "Norwegian Students Abroad: Experiences of Students from a Linguistically and Geographically Peripheral European Country." *Studies in Higher Education* 28 (October): 391-411.
- Whitely, B.E. ve Kite, M.E. 2006. *The Psychology of Prejudice and Discrimination*. USA: Thomson Wadsworth.
- Wolfeil, N. 2009. *Student Mobility from New to Old Member States in the European Union- Changing Patterns After 1st of May 2004? CMR Working Papers Series (No. 20/100)*.
- Yelland, R. 2000. *Supranational organizations and transnational education, Higher Education in Europe*, 25(3), 297-303.
- YÖK. 2017. "YÖK Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi." <https://istatistik.yok.gov.tr/> Son erişim tarihi 14 Nisan 2017.
- Ziguras, Christopher and Siew-Fang Law. 2006. "Recruiting international students as skilled migrants: the global 'skills race' as viewed from Australia and Malaysia." *Globalization, Societies and Education* 4 (March): 59-76.

EK 2. NİCEL VERİ TOPLAMA ARACI (TÜRKÇE FORMU)

İZİN FORMU

Bu çalışma Doç. Dr. Yaşar Kondakçı tarafından yürütülmektedir. Çalışmanın amacı yabancı öğrencilerin Türkiye'yi seçmelerinin sebeplerini ortaya çıkarmak ve onların kültürel, sosyal ve akademik deneyimlerini incelemektir. Çalışmanın sonuçları Türkiye'deki yabancı öğrencilerin sosyal ve akademik hayatlarını geliştirmeye ve yabancı öğrenci profilinin gelişmesine yönelik politikalara ışık tutacaktır.

Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayalı olmalıdır. İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz. Verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Sağladığınız veri araştırma ekibi tarafından değerlendirilecek ve sonuçlar sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Bu ankette katılımcılara rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru bulunmamaktadır. Buna rağmen katılımınız sırasında herhangi bir sebepten ötürü rahatsız hissederseniz çalışmadan herhangi bir zamanda çıkabilirsiniz. Böyle bir durumda anketi uygulayan kişiye anketi cevaplamayacağınızı söylemeniz yeterlidir.

Katılımınız için çok teşekkür ederiz. Çalışma hakkındaki sorularınızı her zaman Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Dr. Yaşar Kondakçı'ya (Oda no: EF412; Tel: 210 40 77; E-posta: kyasar@metu.edu.tr) sorabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen kendi rızam ile katılıyorum ve istediğim takdirde herhangi bir zamanda çalışmadan çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılması için izin veriyorum.
(Lütfen bu formu doldurduktan ve imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

İsim Soyisim

Tarih

İmza

.....

---/---/----

.....

BÖLÜM I. Bu kısımdaki maddeler sizinle ilgili genel bilgileri içermektedir. Lütfen her birini dikkatli bir şekilde okuyup sizin durumunuzu yansıtan seçimi çarpı (X) ile belirtiniz ya da gerekli bilgiyi yazınız. **Lütfen bütün soruları cevaplayınız.**

1.Cinsiyetiniz	☐ erkek	☐ kadın
2.Yaşınız	
3.Medeni durumunuz	☐ bekar	☐ evli
4.Vatandaşı olduğunuz ülke	
5.Türkiye'deki üniversiteniz	
6.Türkiye'deki fakülte/bölümünüz	
7.Öğrencilik durumunuz	☐ tam zamanlı öğrenci	☐ değişim öğrencisi ☐ misafir öğrenci
8.Öğrenim seviyeniz	☐ lisans	☐ yüksek lisans ☐ doktora
9.Sınıfınız	☐ İngilizce hazırlık ☐ bilimsel hazırlık	
	☐ 1. yıl ☐ 2. yıl ☐ 3. Yıl ☐ 4. yıl ☐ 5. yıl ☐ 6. yıl	
10.Ne kadar süredir Türkiye'de bulunuyorsunuz? yıl.....ay	
11.Yaşadığınız yer	☐ yurt	☐ ev
	okuduğunu anlama	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
12.Türkçe dil beceriniz	yazma	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
	konuşma	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
	okuduğunu anlama	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
13.İngilizce dil beceriniz	yazma	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
	konuşma	☐ iyi ☐ orta ☐ düşük
14.Türk öğrencilerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?	☐ sık sık	☐ çoğunlukla ☐ bazen ☐ nadiren ☐ hiç
15.Yabancı öğrencilerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?	☐ sık sık	☐ çoğunlukla ☐ bazen ☐ nadiren ☐ hiç
16.Kampus dışındaki Türklerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?	☐ sık sık	☐ çoğunlukla ☐ bazen ☐ nadiren ☐ hiç
17.Eğitiminizi maddi olarak kim destekliyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	☐ burs ☐ aile desteği ☐ yarı-zamanlı iş	☐ diğer
18.Öğrenci olarak masraflarınızı karşılamada zorlanıyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır
19.Yurt dışı eğitiminiz için Türkiye'den başka bir ülkeye gitmeyi düşündünüz mü?	☐ evet ("evet" ise lütfen ülkenin ismini yazınız)
	☐ hayır	
20. Seçme şansınız olsaydı yurtdışı eğitim için Türkiye'de üniversite öğrenimi görmeyi tekrar ister miydiniz?	☐ evet	☐ hayır

BÖLÜM II. Bu kısımda, yurt dışı eğitim için Türkiye tercih sebeplerinize ilişkin maddelere yer verilmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuyarak, 1=kesinlikle katılmıyorum ve 6=kesinlikle katılıyorum olmak üzere, sizin durumunuzu en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz. *Lütfen soruların tümünü cevaplayınız.*

Yurtdışı eğitim için Türkiye'yi seçtim, çünkü....		Kesinlikle katılmıyorum					Kesinlikle katılıyorum
1.	ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	1	2	3	4	5	6
2.	Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	1	2	3	4	5	6
3.	Türkiye'nin iklimini seviyorum	1	2	3	4	5	6
4.	Türkler misafirpervedir	1	2	3	4	5	6
5.	Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	1	2	3	4	5	6
6.	Türkçe öğrenmek istiyorum	1	2	3	4	5	6
7.	Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	1	2	3	4	5	6
8.	Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	1	2	3	4	5	6
9.	akademik kalite yüksektir	1	2	3	4	5	6
10.	bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	1	2	3	4	5	6
11.	öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	1	2	3	4	5	6
12.	bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	1	2	3	4	5	6
13.	bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	1	2	3	4	5	6
14.	bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	1	2	3	4	5	6
15.	Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	1	2	3	4	5	6
16.	bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda (ranking) üst yerlerde yer almaktadır	1	2	3	4	5	6
17.	eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	1	2	3	4	5	6
18.	üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	1	2	3	4	5	6
19.	üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	1	2	3	4	5	6
20.	burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	1	2	3	4	5	6
21.	vize işlemleri kolay ve hızlıydı	1	2	3	4	5	6
22.	Türkiye'de yaşamak istiyorum	1	2	3	4	5	6
23.	öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	1	2	3	4	5	6
24.	Türkiye güvenli bir yerdir	1	2	3	4	5	6
25.	üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	1	2	3	4	5	6
26.	Türkiye ve ülkem arasındaki politik ilişkiler bulunmaktadır	1	2	3	4	5	6
27.	Türkiye ile ülkem arasındaki kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	1	2	3	4	5	6
28.	Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	1	2	3	4	5	6
29.	Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	1	2	3	4	5	6
30.	Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	1	2	3	4	5	6
31.	ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	1	2	3	4	5	6
32.	ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	1	2	3	4	5	6

TÜBİTAK

33.	yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	1	2	3	4	5	6
34.	uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	1	2	3	4	5	6
35.	Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	1	2	3	4	5	6
Diğer (lütfen yazınız)							
-

BÖLÜM III. Aşağıdaki maddeler sizin Türk kültürü algınız ve Türkiye'deki deneyimleriniz ile ilgilidir. Lütfen her bir maddeyi okuyup sizin düşüncenizi en iyi yansıtan seçimi, 1 “kesinlikle katılmıyorum” ve 6 “kesinlikle katılıyorum” olmak üzere çarpı (X) ile belirtiniz. Lütfen soruların tümünü cevaplayınız.

	Kesinlikle katılmıyorum						Kesinlikle katılıyorum
1. Türkler kültürel farklılıklara saygı gösterirler.	1	2	3	4	5	6	
2. Türk kültürü etnik, kültürel ve ırksal farklılıklara karşı hoşgörülüdür.	1	2	3	4	5	6	
3. Türk kültürü diğer kültürlerle karşı açıktır.	1	2	3	4	5	6	
4. Türkler diğer kültürlerle karşı önyargılıdır.	1	2	3	4	5	6	
5. Üniversitenin barınma hizmetleri yetersizdir.	1	2	3	4	5	6	
6. Kampüsteki internet ve iletişim teknolojileri hizmetleri yetersizdir.	1	2	3	4	5	6	
7. Kampüsteki spor hizmetleri yetersizdir.	1	2	3	4	5	6	
8. Üniversitenin öğrenci işleri hizmetleriyle ilgili sorunlar yaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	
9. Türkiye'de rehberlik eksikliği beni dezavantajlı duruma getirmektedir.	1	2	3	4	5	6	
10. Üniversitenin yiyecek-içecek hizmetleri yetersizdir.	1	2	3	4	5	6	
11. Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerle iletişime açıktır.	1	2	3	4	5	6	
12. Üniversite yönetimi yabancı öğrenciler için erişilebilirdir.	1	2	3	4	5	6	
13. Üniversite yönetimi yabancı öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlıdır.	1	2	3	4	5	6	
14. Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle etkileşime açıktır.	1	2	3	4	5	6	
15. Türk öğrenciler yabancı öğrencilerle yakın arkadaşlık kurmaya açıktır.	1	2	3	4	5	6	
16. Türk öğrenciler yabancı öğrencilere karşı olumlu tutum içindedir.	1	2	3	4	5	6	
17. Yetersiz İngilizce dil becerileri bütün öğrencilerin sosyal etkileşimini sınırlamaktadır.	1	2	3	4	5	6	
18. Türk öğrencilerin İngilizce konuşmak konusundaki isteksizlikleri Türk ve yabancı öğrenciler arasındaki etkileşimi sınırlamaktadır.	1	2	3	4	5	6	
19. Akademik ve sosyal ortamlarda yaygın Türkçe kullanımı Türk öğrencilerle sosyal etkileşimimi sınırlamaktadır.	1	2	3	4	5	6	
20. Türkçe becerilerimin yetersiz olması, Türk öğrencilerle etkileşimimi sınırlamaktadır.	1	2	3	4	5	6	
21. Üniversitemdeki yabancı öğretim üyesi sayısı tatmin edicidir.	1	2	3	4	5	6	
22. Üniversitemdeki kültürlerarası sosyal etkinliklerin sayısı tatmin edicidir.	1	2	3	4	5	6	
23. Kampüsteki yabancı öğrenci çeşitliliği tatmin edici düzeydedir.	1	2	3	4	5	6	
24. Üniversitemdeki eğitim tam anlamıyla uluslararasıdır.	1	2	3	4	5	6	
25. Üniversitemdeki eğitimimden memnunum.	1	2	3	4	5	6	
26. Derslerin içerikleri uluslararası odaklıdır.	1	2	3	4	5	6	
27. Burada öğrendiklerim her ülkede geçerlidir.	1	2	3	4	5	6	
28. Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki bütün öğrencileri (yabancı ve Türk) eşit düzeyde gözetir.	1	2	3	4	5	6	

	Kesinlikle katılmıyorum						Kesinlikle katılıyorum
29. Öğretim üyeleri/görevlileri sınıftaki yabancı öğrenci çeşitliliğine saygı gösterirler.	1	2	3	4	5	6	
30. Öğretim üyeleri/görevlileri bir yabancı öğrenci olarak benim ihtiyaçlarıma duyarlıdır.	1	2	3	4	5	6	
31. Öğretim üyeleri/görevlileri derse katılmam için beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5	6	

TÜBİTAK

32. Bu üniversitedeki öğretim-öğrenme uygulamaları benim ülkemdekilerden farklıdır.	1	2	3	4	5	6
33. Öğrenci değerlendirme sistemi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	1	2	3	4	5	6
34. Öğretim üyesi-öğrenci etkileşimi benim ülkemdekinden çok farklıdır.	1	2	3	4	5	6
35. Dil becerilerim dersleri takip etmem için yeterlidir.	1	2	3	4	5	6
36. Dil becerilerim derslere katılımım için yeterlidir.	1	2	3	4	5	6
37. Dil becerilerim grup çalışmasına dahil olmak için yeterlidir.	1	2	3	4	5	6
38. Derste sıklıkla soru sorarım ve yorum yaparım.	1	2	3	4	5	6
39. Derslerime olumlu katkı yaparım	1	2	3	4	5	6
40. Derslerimdeki diğer öğrencilerin benden öğrendiklerini düşünüyorum	1	2	3	4	5	6

EK 3. NİCEL VERİ TOPLAMA ARACI (İNGİLİZCE FORMU)

INFORMED CONSENT FORM

This study is conducted by Assoc. Prof. Dr. Yaşar Kondakçı at the Middle East Technical University. The aim of this study is to investigate cultural, social, academic experiences of foreign students in Turkey. The results will contribute to develop strategies for improving social and academic life of foreign students as well as informing policy for developing foreign student profile in Turkey.

Participation in this study must be on a voluntary basis. You do not need to write your name or any information that may reveal your identity. Your answers will be kept strictly confidential. The data will be evaluated by the members of the research team and the results will be used for scientific purposes only.

The questionnaire does not contain questions that may cause discomfort in the participants. However, during participation, for any reason, if you feel uncomfortable, you are free to quit at any time. In such a case, it will be sufficient to tell the person conducting the survey that you have not completed the questionnaire.

Thank you very much for your contribution. You can always ask further information about the study by contacting Dr. Yaşar Kondakçı from the Department of Educational Sciences (room EF412; Tel: 210 40 77; E-mail: kyasar@metu.edu.tr).

I am participating in this study totally on my own will and am aware that I can quit participating at any time I want/ I give my consent for the use of the information I provide for scientific purposes.

(Please return this form to the data collector after you have filled it in and signed it).

Name Surname

Date

Signature

.....

---/---/---

.....

TÜBİTAK

Part I. These questions cover your background information. Please read each of them carefully and cross (X) the choice that reflects your case or write down the necessary information. **Please answer all of the items**

1. Sex	☐ male	☐ female	
2. Age		
3. Marital status	☐ single	☐ married	
4. Country of origin		
5. Host university in Turkey		
6. Host faculty/department in Turkey		
7. Status as a student	☐ regular student	☐ exchange student	☐ visiting student
8. Study	☐ Bachelor's	☐ Master's	☐ PhD
9. Grade level	☐ English prep ☐ scientific prep		
	☐ year 1	☐ year 2	☐ year 3 ☐ year 4 ☐ year 5 ☐ year 6
10. How long have you been in Turkey? year(s).....month(s)		
11. Residence	☐ dormitory	☐ apartment	
12. Your fluency in Turkish?	reading comprehension	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
	writing	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
	speaking	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
13. Your fluency in English?	reading comprehension	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
	writing	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
	speaking	☐ excellent	☐ moderate ☐ low
14. How often do you interact with local (Turkish) students?	☐ always ☐ usually ☐ about half the time ☐ seldom	☐ never	
15. How often do you interact with other foreign students?	☐ always ☐ usually ☐ about half the time ☐ seldom	☐ never	
16. How often do you interact with Turkish people outside the campus?	☐ always ☐ usually ☐ about half the time ☐ seldom	☐ never	
17. Who is financing your study? (You can choose more than one option)	☐ scholarship	☐ parental support	☐ part-time job
	☐ other (please specify).....		
18. Is the amount of money you receive enough?	☐ yes	☐ no	
19. Did you consider another country for your study abroad?	☐ Yes (if yes please write down the name of the country)		
	☐ No		
20. If you had the opportunity, would you choose Turkey again for study abroad?	☐ Yes	☐ No	

Part II. These items cover the reasons behind your choice of Turkey for study abroad. Please read each item carefully and cross (X) the option that best reflects your opinion, being 1 strongly disagree and 6 strongly agree. **Please answer all of the items.**

I chose Turkey because (of)...	1	2	3	4	5	6
	disagree					Strongly agree
1. my parents live/work in Turkey	1	2	3	4	5	6
2. Turkey is a neighboring country	1	2	3	4	5	6
3. I like the climate of Turkey	1	2	3	4	5	6
4. Turkish people are welcoming	1	2	3	4	5	6
5. I like Turkish people and Turkish culture	1	2	3	4	5	6
6. I want to learn Turkish	1	2	3	4	5	6
7. I want to learn Turkish culture	1	2	3	4	5	6
8. cultural diversity in Turkey	1	2	3	4	5	6
9. the academic quality is high	1	2	3	4	5	6
10. the academic quality of my host university	1	2	3	4	5	6
11. the program I want to study is delivered in Turkey only	1	2	3	4	5	6
12. the international nature of my host university	1	2	3	4	5	6
13. my university provides good research facilities	1	2	3	4	5	6
14. it was easy to get admission from a Turkish institution	1	2	3	4	5	6
15. degrees from Turkey are prestigious in my home country	1	2	3	4	5	6
16. ranking and reputation of my host university	1	2	3	4	5	6
17. there is an opportunity to find a job after getting my degree	1	2	3	4	5	6
18. career development opportunities after getting the degree	1	2	3	4	5	6
19. quality of professional working environment	1	2	3	4	5	6
20. my grant (scholarship provider) obliged me to study in Turkey	1	2	3	4	5	6
21. visa procedures are easy	1	2	3	4	5	6
22. I want to live in Turkey	1	2	3	4	5	6
23. tuition is affordable	1	2	3	4	5	6
24. Turkey is a safe place	1	2	3	4	5	6
25. the city in which the university is located	1	2	3	4	5	6
26. political ties between Turkey and my home country	1	2	3	4	5	6
27. cultural and historical ties between Turkey and my home country	1	2	3	4	5	6
28. quality of life is high in Turkey	1	2	3	4	5	6
29. importance attributed to personal rights and freedom in Turkey	1	2	3	4	5	6
30. quality and accessibility of public services (e.g., health, transportation, etc.)	1	2	3	4	5	6
31. political tensions in my home country	1	2	3	4	5	6
32. economic crises in my home country	1	2	3	4	5	6
33. recommendation of others (professors, friends)	1	2	3	4	5	6
34. international fairs promoting study abroad in Turkey	1	2	3	4	5	6
35. advertisements on different media	1	2	3	4	5	6
other reasons.....						
.....						

Part III. These items cover your perception of Turkish culture, academic experiences, and social interaction in Turkey. Please read each item carefully and cross (X) the option that best reflects your opinion, being 1 strongly disagree and 6 strongly agree. **Please answer all of the items.**

	1	2	3	4	5	6
	disagreeStrongly					
	agreeStrongly					
1. Turkish people respect cultural differences.	1	2	3	4	5	6
2. Turkish culture is tolerant to racial, ethnic, cultural differences.	1	2	3	4	5	6
3. Turkish culture is open to other cultures.	1	2	3	4	5	6
4. Turkish people is judgmental toward other cultures.	1	2	3	4	5	6
5. Accommodation services of the university are poor.	1	2	3	4	5	6
6. Internet and Communication Technology (ICT) services are limited in the campus.	1	2	3	4	5	6
7. I think sports facilities in the campus are limited.	1	2	3	4	5	6
8. I experience problems related to student administration.	1	2	3	4	5	6
9. Lack of guidance in Turkey leads to disadvantages for foreign students.	1	2	3	4	5	6
10. I think catering (food) facilities in the campus are limited.	1	2	3	4	5	6
11. University management is open for communication with foreign students.	1	2	3	4	5	6
12. University management is reachable for foreign students.	1	2	3	4	5	6
13. University management is responsive to foreign students' needs.	1	2	3	4	5	6
14. Turkish students are open for interaction with foreign students	1	2	3	4	5	6
15. Turkish students are open to establish close friendships with foreign students	1	2	3	4	5	6
16. Turkish students show positive attitudes toward foreign students	1	2	3	4	5	6
17. Poor English language skills of all students limit social interaction	1	2	3	4	5	6
18. Turkish students' reluctance to use English limits social interaction between Turkish and foreign students	1	2	3	4	5	6
19. Wide use of Turkish language both in academic and social context limits my social interaction with Turkish students	1	2	3	4	5	6
20. My limited Turkish language skills limit my social interaction with Turkish students	1	2	3	4	5	6
21. The number of foreign academics at my university is satisfactory	1	2	3	4	5	6
22. The number of intercultural activities at my university are satisfactory	1	2	3	4	5	6
23. International student diversity in the campus is satisfactory	1	2	3	4	5	6
24. Education at my university is truly international	1	2	3	4	5	6
25. I am satisfied with my study/education at my university	1	2	3	4	5	6
26. The content of the courses reflects an international focus	1	2	3	4	5	6
27. What I learn here is applicable in every country	1	2	3	4	5	6
28. The instructors consider the needs of all students (foreign and Turkish) equally.	1	2	3	4	5	6
29. The instructors respect international student diversity in the classroom.	1	2	3	4	5	6
30. The instructors are responsive to my needs as a foreign student.	1	2	3	4	5	6
31. The instructors encourage me to participate in the class.	1	2	3	4	5	6
32. Teaching-learning practices at this university are different from those in my country.	1	2	3	4	5	6
33. Student evaluation system is different from my country.	1	2	3	4	5	6
34. Teacher-student interaction is quite different from that in my country.	1	2	3	4	5	6
35. My language skills are sufficient to follow the lectures.	1	2	3	4	5	6
36. My language skills are sufficient to participate in the classes.	1	2	3	4	5	6
37. My language skills are sufficient to involve in group works.	1	2	3	4	5	6
38. I ask questions and make comments in the classes.	1	2	3	4	5	6
39. I make positive contribution to my classes.	1	2	3	4	5	6
40. All classmates benefit from my contribution to the classes.	1	2	3	4	5	6

EK 4. NİTEL VERİ TOPLAMA ARACI (TÜRKÇE FORMU)

GÖRÜŞME PROTOKOLÜ (REHBER)

Merhaba,

Ben Yaşar Kondakçı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde öğretim üyesiyim. Türkiye'deki yabancı öğrencilerin Türkiye'yi yurtdışında öğrenim görmek için seçme sebeplerini ve onların sosyal, kültürel, akademik ve idari (öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesi ve sağlanması) deneyimlerinden doyumlarını araştırıyorum. Bunun yanı sıra çalışma Türkiye'yi seçme sebeplerinin ve sosyal, kültürel, akademik ve idari deneyimlerinden doyumlarının geldikleri ülkelere göre değişip değişmediğini araştırmaktadır.

Bu çalışma için yabancı öğrencilerin neden yurtdışında öğrenim görmek için Türkiye'yi seçtikleri ve kendi akademik, sosyal, kültürel ve idari deneyimleri hakkındaki fikirlerine ihtiyaç duymaktayım. Size soracağım sorular genellikle bu konular hakkında olacak. Verdiğiniz cevaplar hiç kimse ile paylaşılmayacak. Sadece yukarıda ismi geçen araştırma ekibi sizin verdiğiniz cevaplara erişebilecek. Verdiğiniz cevapları bir yayında kullanmamız durumunda isminiz belirtilmeyecek.

Bu görüşmede dört ana soru var ve bu soruların bir doğru ya da yanlış cevabı yok. Ben kesinlikle sizin her soruda ele alınan konudaki fikirlerinizle ilgileniyorum. Bu sebeple sorularımı cevaplandırırken stresli olmanızı istemem.

Eğer izin verirsiniz görüşmemizin ses kaydını almak istiyorum. Eğer siz bu görüşmenin ses kaydının alınmasını istemiyorsanız lütfen bu durumu çekinmeden belirtin. Eğer görüşmenin herhangi bir parçasının ses kaydının alınmasını istiyorsanız lütfen bu durumu çekinmeden belirtin. Gizliliğinize saygı duyuyorum ve kayıt cihazını kapatırım. Daha önce sizi bilgilendirmiştım (e-posta ya da telefon görüşmemizde), ancak tekrar emin olmak için bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini hatırlatmak istiyorum. Görüşme için zamanınızı ayarladınız mı?

Görüşme başlamadan önce cevaplandırmamı istediğiniz bir soru/sorular var mı? Şimdi başlayabilir miyiz? Eğer görüşme sırasında herhangi bir zaman ara vermek isterseniz lütfen bunu belirtin.

Teşekkür ederim.

SORULAR

1. Türkiye'yi yurtdışında öğrenim görmek için neden seçtiniz?
 - a. Türkiye'yi seçmenizdeki ekonomik sebepler nelerdir?
 - i. Çalışmalarınızı/üniversiteyi bitirdiğinizde Türkiye'de kalmak istiyor musunuz?
 - ii. Türkiye'deki gündelik harcamalar hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - b. Türkiye'yi seçmenizdeki kültürel sebepler nelerdir?
 - i. Türk kültürü hakkında ne düşünüyorsunuz?
(kişilerarası etkileşim, gelenek-görenek, yaşam tarzı, mutfak, eğlence...vb.)
 - ii. Türkler hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - c. Türkiye'yi seçmenizde aile/ebeveyn etkisi nedir?
 - d. Türkiye'yi dil yüzünden mi seçtiniz?
 - e. Türkiye'yi seçmenizdeki akademik sebepler nelerdir?
 - i. Türkiye'deki akademik kalite hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - ii. Türkiye'deki üniversitenizin araştırma kapasitesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - iii. Türkiye'deki ve ülkenizdeki yüksek öğrenim sistemi ve eğitim sistemi uyumluluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - f. Türkiye'yi seçmenizdeki politik sebepler nelerdir?
 - g. Türkiye'nin coğrafi yakınlığı/uzaklığının Türkiye'yi yurtdışında öğrenim görmek için seçmenizdeki etkisi nedir?
 - h. Türkiye'yi burs sebebiyle mi seçtiniz?
 - i. Hangi kurum/kişi size burs sağlıyor?
 - i. Kişisel tercihlerinizin (örneğin iklim, büyük şehir, vb.) Türkiye'yi seçmenizdeki etkisi nedir?
2. Başka ülkelere öğrenim görmek için gitmeyi düşündünüz mü?
3. Türkiye'deki yaşam ile ilgili deneyimleriniz nelerdir?
 - a. Türkiye'ye geldikten sonra yaşadığınız deneyimleri göz önüne alarak, Türk kültürü ve Türkler hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - b. Türkler'i açık, arkadaş canlısı ve misafirperver buluyor musunuz?
 - c. Türk öğrencilerle sosyal etkileşim hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - d. Türklerle sosyal etkileşim hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - e. Akademik kalite hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - f. Öğrencilerin ve öğretim personelinin yabancı öğrencilere karşı açık olmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - g. Akademik faaliyetler (programlar, dersler, öğretim materyalleri) uluslararası/kültürlerarası bir anlayış yansıttığını düşünüyor musunuz?
 - h. Sınıf ortamında kendinizi özgürce ifade ettiğinizi düşünüyor musunuz?
 - i. Bugüne kadarki eğitiminizi düşündüğünüzde, Türkiye'deki ve ülkenizdeki yüksek öğrenim sistemi ve eğitim sistemi uyumluluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - ii. Bu sistemlerin uyumsuzluğundan ötürü bir sorun/güçlük yaşadın mı?
 - i. Öğrencilere sunulan hizmetlerin kalitesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - i. Barınma
 - ii. Yiyecek-içecek
 - iii. Ulaşım
 - iv. Kütüphane
 - v. Bilgi-İletişim Teknolojileri
 - j. Yöneticilerin yabancı öğrencilerin ihtiyaçları hakkındaki farkındalıkları hakkında ne düşünüyorsunuz?
4. Yurtdışında öğrenim görmek için yine Türkiye'yi seçer miydiniz? Neden?

EK 4. NİTEL VERİ TOPLAMA ARACI (İNGİLİZCE FORMU)

INTERVIEW PROTOCOL (GUIDE)

Hi,

I am Yaşar Kondakçı, and I am an associate professor in the Department of Educational Sciences at the Middle East Technical University, Ankara. I am conducting a study about the underlying reasons behind international students' choices of Turkey for study abroad and their satisfaction with social, cultural and academic experiences.

For this study, I need the ideas of the international students on why they choose Turkey for study abroad and how they evaluate their academic, social, cultural, and managerial experiences. The questions that I am going to ask you are generally about these issues. The answers that you provide will not be shared with anyone. The research team members indicated above will be the only ones who have the access to the answers that you presented. In case of using your answer in any publication, we will not mention your name.

There are 4 main questions in this interview and there are no true or false answers to the questions that I am going to ask. I am definitely interested in your own ideas about issues covered in each question. Thus, I don't want you to feel stressed about answering my questions.

I want to audiotape our interview if you allow me. If you do not want this interview to be audio-recorded, please feel free to express. If you want any part of the interview to be audio-recorded, please feel free to express. I respect your privacy and I will turn off the recorder. Although I informed you about this before (in our e-mail or phone communication), I just want to be sure if you know that this interview is likely take one hour. Have you organized your time for this interview?

Are there any questions that you want me to answer about the interview before we start? Can we start now? Please tell me if you need a break at any time of the interview.

Thank you.

QUESTIONS

1. Why did you choose Turkey for study abroad?
 - a. What are the economic reasons behind your choice of Turkey
 - i. Do you want to stay in Turkey after getting your degree/finishing your study?
 - ii. What do you think about life expenses in Turkey?
 - b. What are the cultural reasons behind your choice of Turkey?
 - i. What do you think about Turkish culture?
 - ii. What do you think about Turkish people?
 - c. What is the impact of familial/parental reasons in your choice of Turkey?
 - d. Did you choose Turkey because of language?
 - e. What are the academic reasons behind your choice of Turkey?
 - i. What do you think about academic quality in Turkey?
 - ii. What do you think about research capacity of your institution?
 - iii. What do you think about the compatibility of Turkish higher education system and education system in your own country?
 - f. What are the political reasons behind your choice of Turkey?
 - g. What is the impact of geographical proximity/distance of Turkey in your choice of Turkey for study abroad?
 - h. Did you choose Turkey because of scholarship?
 - i. Who is/which institution is your scholarship provider?
 - i. What is the impact of personal preferences in your choice of Turkey? (e.g., climate, metropolitan city etc.)
2. Did you consider to go to other countries for study abroad?
3. What do you think about your life experiences in Turkey?
 - a. What do you think about Turkish culture and Turkish people?
 - b. Do you find Turkish people open, friendly and welcoming?
 - c. What do you think about social interaction with Turkish students?
 - d. What do you think about social interaction with Turkish people?
 - e. What do you think about academic quality?
 - f. What do you think about the openness of students and teaching staff toward foreign students?
 - g. Do you think that the academic provisions reflect an international/intercultural understanding
 - h. Do you that you are free to express yourself in the classroom environment?
 - i. What do you think about the compatability of Turkish higher education system with your country's higher education system?
 - i. Did you experience any problem/difficulty because of the incompatibility of these systems?
 - j. What do you think about the quality of student services?
 - i. Accommodation
 - ii. Catering
 - iii. Transportation
 - iv. Library
 - v. ICT
 - k. What do you think about awareness of the administrators about foreign students' needs?
4. Would you choose Turkey again for study abroad? Why/why not?

EK 6. BÖLGELERE GÖRE GELEN UAÖ'LERİN TÜRKİYE SEÇME NEDENLERİ

Afrika sonuçları

	N	Ort.	SS
1. Türkçe öğrenmek istiyorum	570	4.61	1.767
2. Akademik kalite yüksektir	566	4.53	1.442
3. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	569	4.49	1.543
4. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	557	4.45	1.542
5. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	572	4.40	1.551
6. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	564	4.35	1.650
7. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	567	4.34	1.705
8. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	563	4.28	1.505
9. Türkler misafirperverdir	559	4.22	1.643
10. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	563	4.21	1.493
11. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	562	4.19	1.504
12. Türkiye güvenli bir yerdir	567	4.17	1.575
13. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	562	4.15	1.611
14. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	570	4.13	1.659
15. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	566	4.11	1.648
16. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	571	4.10	1.437
17. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	562	4.09	1.623
18. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	568	3.98	1.782
19. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	559	3.97	1.585
20. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	566	3.97	1.633
21. Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	565	3.96	1.679
22. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	570	3.91	1.684
23. Türkiye'nin iklimini seviyorum	558	3.77	1.755
24. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	565	3.73	1.744
25. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	562	3.72	2.018
26. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	554	3.72	1.706
27. Türkiye'de yaşamak istiyorum	570	3.71	1.740
28. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	564	3.71	1.875
29. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	565	3.62	1.691
30. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	564	3.52	1.832
31. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	566	3.08	1.822
32. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	568	2.85	1.860
33. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	567	2.50	1.887
34. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	566	1.81	1.562
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	569	1.42	1.243

Orta Doğu sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türkçe öğrenmek istiyorum	1010	4.89	1.651
2. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	1006	4.63	1.518
3. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	1004	4.59	1.544
4. Türkiye güvenli bir yerdir	1009	4.54	1.534
5. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	999	4.46	1.464
6. Türkiye'nin iklimini seviyorum	1014	4.46	1.681
7. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	999	4.44	1.505
8. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	998	4.36	1.661
9. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	1002	4.33	1.474
10. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	1004	4.32	1.710

11. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	1009	4.31	2.035
12. Türkler misafirperverdir	1001	4.28	1.587
13. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	1011	4.26	1.563
14. Akademik kalite yüksektir	1008	4.26	1.489
15. Türkiye'de yaşamak istiyorum	1008	4.24	1.719
16. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	997	4.16	1.793
17. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	1010	4.15	1.415
18. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	993	4.13	1.398
19. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	1003	4.12	1.574
20. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	996	4.10	1.784
21. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	1006	4.10	1.485
22. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	993	4.08	1.495
23. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	1004	4.05	1.580
24. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	991	4.05	1.485
25. Eğitimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	1005	4.00	1.599
26. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	991	3.96	1.608
27. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	1005	3.87	1.616
28. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	1003	3.84	1.685
29. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	999	3.76	1.663
30. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	999	3.74	1.837
31. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	1001	3.65	1.874
32. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	1006	3.46	1.688
33. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	980	3.22	1.944
34. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	1011	2.78	2.190
35. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	990	2.74	1.848

Eski Sovyet sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türkler misafirperverdir	92	5.00	1.167
2. Türkçe öğrenmek istiyorum	91	4.93	1.652
3. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	91	4.86	1.346
4. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	91	4.75	1.403
5. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	92	4.72	1.640
6. Akademik kalite yüksektir	92	4.65	1.362
7. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	92	4.63	1.116
8. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	91	4.55	1.241
9. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	91	4.48	1.393
10. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	91	4.45	1.463
11. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	92	4.42	1.242
12. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	92	4.37	1.264
13. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	92	4.35	1.486
14. Türkiye'nin iklimini seviyorum	90	4.32	1.452
15. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	91	4.32	1.290
16. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	92	4.29	1.075
17. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	88	4.23	1.544
18. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	92	4.18	1.511
19. Eğitimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	92	4.16	1.528
20. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	90	4.09	1.584
21. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	91	4.08	1.641
22. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	92	4.05	1.557
23. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	91	3.99	1.295
24. Türkiye güvenli bir yerdir	91	3.81	1.316
25. Türkiye'de yaşamak istiyorum	92	3.74	1.623
26. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	92	3.70	1.567
27. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	92	3.62	1.857

28. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	91	3.57	1.687
29. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	90	3.57	1.861
30. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	91	3.52	1.951
31. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	91	3.51	1.601
32. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	90	3.48	1.508
33. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	90	3.46	1.944
34. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	92	2.95	1.800
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	91	1.66	1.607

Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler Sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	262	4.84	1.467
2. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	260	4.70	1.525
3. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	262	4.60	1.560
4. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	261	4.59	1.630
5. Türkler misafirperverdir	259	4.58	1.627
6. Akademik kalite yüksektir	261	4.56	1.481
7. Türkçe öğrenmek istiyorum	260	4.53	1.930
8. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	260	4.43	1.775
9. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	262	4.43	1.742
10. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	260	4.37	1.558
11. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	259	4.34	1.580
12. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	260	4.32	1.650
13. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	260	4.32	1.532
14. Türkiye'nin iklimini seviyorum	261	4.31	1.718
15. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	260	4.24	1.610
16. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	259	4.19	1.777
17. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	261	4.17	1.419
18. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	260	4.15	1.557
19. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	260	4.14	1.552
20. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	259	4.08	1.606
21. Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	261	4.02	1.752
22. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	259	3.96	1.710
23. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	261	3.95	1.652
24. Türkiye'de yaşamak istiyorum	261	3.87	1.859
25. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	261	3.85	1.845
26. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	260	3.77	1.620
27. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	258	3.69	1.786
28. Türkiye güvenli bir yerdir	262	3.65	1.791
29. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	259	3.54	1.737
30. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	258	3.05	2.044
31. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	261	3.05	1.845
32. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	262	3.02	2.162
33. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	260	2.92	1.908
34. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	262	2.86	1.957
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	260	1.53	1.450

Güney Doğu Asya sonuçlar

	N	Ort	SS
1. Türkçe öğrenmek istiyorum	205	4.72	1.611
2. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	203	4.59	1.625
3. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	204	4.51	1.437
4. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	205	4.46	1.374
5. Türkler misafirperverdir	202	4.34	1.659

6. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	206	4.33	1.542
7. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	205	4.11	1.554
8. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	206	4.09	1.413
9. Türkiye'nin iklimini seviyorum	204	4.08	1.556
10. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	202	4.04	1.460
11. Akademik kalite yüksektir	203	4.01	1.425
12. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	202	4.00	1.485
13. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	206	3.98	1.692
14. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	205	3.98	1.567
15. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	206	3.95	1.502
16. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	204	3.88	1.420
17. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	198	3.88	1.884
18. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	203	3.85	1.531
19. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	205	3.84	1.762
20. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	206	3.82	1.401
21. Türkiye'de yaşamak istiyorum	206	3.73	1.688
22. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	203	3.73	1.479
23. Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	206	3.70	1.645
24. Türkiye güvenli bir yerdir	204	3.67	1.666
25. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	206	3.67	1.647
26. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	205	3.64	1.620
27. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	206	3.60	1.625
28. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	203	3.59	1.563
29. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	203	3.55	1.638
30. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	203	3.40	1.651
31. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	204	3.12	1.818
32. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	205	2.89	1.754
33. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	206	2.67	1.826
34. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	202	1.87	1.592
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	205	1.60	1.488

Latin Amerika sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türkçe öğrenmek istiyorum	21	4.71	1.454
2. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	21	4.67	1.197
3. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları geniştir	21	4.62	1.396
4. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	21	4.57	1.326
5. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	20	4.35	1.663
6. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	21	4.33	1.426
7. Akademik kalite yüksektir	21	4.24	1.221
8. Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	21	4.19	1.365
9. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	21	4.14	1.652
10. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	21	4.14	1.195
11. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	21	4.10	1.221
12. Türkler misafirperverdir	20	4.05	1.234
13. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	21	4.05	1.596
14. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	21	4.05	1.359
15. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	21	3.90	1.411
16. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	20	3.90	1.518
17. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	21	3.86	1.108
18. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	21	3.86	1.153
19. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	21	3.76	1.480
20. Türkiye'de yaşamak istiyorum	21	3.67	1.560
21. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	21	3.62	1.910

TÜBİTAK

22. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	21	3.57	1.363
23. Türkiye’de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	21	3.52	1.327
24. Türkiye’den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	21	3.52	1.504
25. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye’de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	21	3.48	1.806
26. Türkiye güvenli bir yerdir	20	3.35	1.268
27. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	21	3.29	1.648
28. Türkiye’nin iklimini seviyorum	21	3.10	1.640
29. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	21	3.00	1.844
30. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	21	2.90	1.700
31. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	20	2.60	1.569
32. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	21	2.43	1.630
33. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye’de bulunmaktadır	21	2.10	1.546
34. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	21	1.38	1.024
35. Ailem Türkiye’de yaşıyor/çalışıyor	21	1.00	.000

Kuzey Amerika sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	23	4.83	1.723
2. Türkiye’deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	23	4.39	1.777
3. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	22	4.05	1.676
4. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	22	4.00	1.902
5. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	23	3.96	1.665
6. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda (ranking) üst yerlerde yer almaktadır	23	3.87	1.632
7. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	23	3.83	1.749
8. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	23	3.74	1.602
9. Türkçe öğrenmek istiyorum	23	3.74	1.789
10. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	23	3.39	1.644
11. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	22	3.36	1.916
12. Türkler misafirperverdir	23	3.35	1.695
13. Türkiye’de yaşamak istiyorum	23	3.26	1.764
14. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye’de kariyer gelişimi imkanları geniştir	23	3.26	1.685
15. Akademik kalite yüksektir	23	3.22	1.476
16. Eğitimimi tamamladıktan sonra Türkiye’de iş bulma imkanım var	23	2.96	1.745
17. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	23	2.83	1.775
18. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	23	2.65	1.668
19. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	23	2.52	1.504
20. Türkiye’nin iklimini seviyorum	23	2.48	1.238
21. Türkiye’de yaşam kalitesinin yüksektir	23	2.43	1.308
22. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	23	2.43	1.472
23. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	22	2.36	1.840
24. Türkiye’de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	22	2.27	1.579
25. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	23	2.26	1.936
26. Türkiye güvenli bir yerdir	23	2.13	1.254
27. Türkiye’den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	22	2.00	1.512
28. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye’de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	23	1.87	1.660
29. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye’de bulunmaktadır	23	1.87	1.842
30. Türkiye’de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	22	1.86	1.552
31. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	22	1.82	1.651
32. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	22	1.82	1.651
33. Ailem Türkiye’de yaşıyor/çalışıyor	23	1.65	1.722
34. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	22	1.41	1.221
35. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	23	1.39	1.305

Avrupa sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	226	4.59	1.443
2. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	226	4.55	1.560
3. Türkler misafirperverdir	224	4.38	1.493
4. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	226	4.24	1.632
5. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	226	4.02	1.844
6. Türkiye'nin iklimini seviyorum	225	3.79	1.467
7. Türkçe öğrenmek istiyorum	226	3.75	1.857
8. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	225	3.35	1.594
9. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	225	3.26	1.572
10. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	226	3.20	1.581
11. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	226	3.18	1.775
12. Türkiye'de yaşamak istiyorum	226	3.14	1.649
13. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları genişdir	226	3.13	1.657
14. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	223	3.07	1.633
15. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	225	3.04	1.565
16. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	226	2.95	1.720
17. Eğitimiimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	226	2.94	1.651
18. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	226	2.90	1.234
19. Akademik kalite yüksektir	226	2.88	1.386
20. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	224	2.76	1.412
21. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	225	2.73	1.455
22. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	226	2.69	1.684
23. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	226	2.56	1.366
24. Türkiye güvenli bir yerdir	226	2.56	1.330
25. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	226	2.27	1.491
26. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	226	2.23	1.616
27. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	226	2.18	1.382
28. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	226	2.12	1.315
29. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	226	1.99	1.420
30. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	226	1.90	1.573
31. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	226	1.77	1.417
32. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	226	1.73	1.455
33. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	226	1.70	1.362
34. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	225	1.42	1.174
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	226	1.27	1.002

Balkanlar sonuçları

	N	Ort	SS
1. Türkçe öğrenmek istiyorum	183	4.99	1.571
2. Bulduğum üniversitenin kalitesi yüksektir	182	4.84	1.285
3. Türk insanını ve Türk kültürünü seviyorum	183	4.83	1.380
4. Türkler misafirperverdir	183	4.66	1.500
5. Akademik kalite yüksektir	181	4.61	1.272
6. Türk kültürünü öğrenmek istiyorum	184	4.60	1.558
7. Üniversitemde profesyonel çalışma ortamının kalitesi yüksektir	185	4.56	1.241
8. Türkiye ile ülkem arasında kültürel ve tarihi bağlar bulunmaktadır	181	4.52	1.533
9. Üniversitenin bulunduğu şehri seviyorum	182	4.46	1.579
10. Türkiye'deki kültürel zenginlik/çeşitlilik çok cazip geliyor	181	4.44	1.443
11. Üniversite derecesini aldıktan sonra Türkiye'de kariyer gelişimi imkanları genişdir	184	4.43	1.531
12. Yaşamımda değer verdiğim kişilerin (öğretmen, arkadaş vs) olumlu tavsiyeler yaptı	183	4.39	1.478
13. Bulduğum üniversite uluslararası sıralamalarda üst yerlerde yer almaktadır	182	4.31	1.443
14. Bulduğum üniversitedeki araştırma olanaklarının iyidir	184	4.24	1.467
15. Türkiye'den alınan diplomalar ülkemde prestijlidir	183	4.22	1.532

TÜBİTAK

16. Türkiye'de yaşam kalitesinin yüksektir	181	4.22	1.396
17. Türkiye'de kamu hizmetlerinin (ör. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi) kalitesi	182	4.16	1.470
18. Türkiye ve ülkem arasında politik ilişkiler bulunmaktadır	182	4.15	1.665
19. Eğitimi tamamladıktan sonra Türkiye'de iş bulma imkanım var	180	4.12	1.645
20. Bulduğum üniversite gerçekten uluslararası bir üniversitedir	184	4.05	1.442
21. Türkiye'nin iklimini seviyorum	182	3.89	1.608
22. Türkiye'de kişi hak ve hürriyetine önem verilir	182	3.86	1.646
23. Uluslararası tanıtım fuarlarından Türkiye hakkında olumlu bilgiler aldım	183	3.75	1.627
24. Öğrenim ücretleri oldukça düşüktür	176	3.72	1.603
25. Türkiye'de yaşamak istiyorum	184	3.69	1.652
26. Türkiye güvenli bir yerdir	183	3.68	1.582
27. Vize işlemleri kolay ve hızlıydı	182	3.62	1.959
28. Bulduğum üniversiteden kabul almak kolaydı	182	3.36	1.638
29. Ülkemde ekonomik kriz bulunmaktadır	182	3.28	1.782
30. Medyadaki reklamlar Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirme yardımcı oldu	182	3.24	1.607
31. Burs aldığım kurum/kişiler Türkiye'de öğrenim görmemi zorunlu kıldı	183	2.93	1.954
32. Ülkemde politik sorunlar bulunmaktadır	183	2.88	1.854
33. Türkiye kendi ülkeme komşu ülkedir	183	2.72	1.948
34. Öğrenim görmek istediğim program sadece Türkiye'de bulunmaktadır	180	2.33	1.827
35. Ailem Türkiye'de yaşıyor/çalışıyor	184	1.29	1.096

TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Yürütücüsü:	Doç. Dr. YAŞAR KONDAKÇI
Proje No:	114K721
Proje Başlığı:	Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği: Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Yükseköğrenim için Türkiye'yi Tercih Sebeplerinin Modellemesi
Proje Türü:	1001 - Araştırma
Proje Süresi:	24
Araştırmacılar:	YEŞİM ÇAPA AYDIN
Danışmanlar:	
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi:	ORTA DOĞU TEKNİK Ü.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:	15/04/2015 - 15/04/2017
Onaylanan Bütçe:	190200.0
Harcanan Bütçe:	100268.56
Öz:	<p>Bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. İlk amaç, yurtdışı eğitim için Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin (UAÖ) Türkiye'yi tercih sebeplerini ve Türkiye'deki yaşam deneyimlerinde duydukları memnuniyeti ortaya çıkarmaktır. Buna bağlı olarak ayrıca UAÖ'lerin geldikleri bölgelere göre Türkiye'yi tercih nedenlerinde ve Türkiye'deki deneyimlerinden duydukları memnuniyette ortaklıklar ve farklılıklar olup olmadığı da incelenmiştir. Projenin ikinci amacı ise UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenleri ve Türkiye'deki yaşam doyumları bakımından ortaklıkları ve farklılıkları geldikleri ülkeler bakımından gösterecek web tabanlı çalışan görsel bir araç geliştirilmesidir. Bu amaçlara yönelik olarak proje nicel ve nitel yöntemleri içeren karma yöntem çalışması olarak desenlenmiştir. Nicel yöntem için Türkiye'de öğrenim görmekte olan 3037 UAÖ'den veri toplanmıştır. Bunun akabinde elde edilen nicel bulguları anlamak, açıklamak ve anlamlandırmak için farklı 30 UAÖ ile görüşmeler yapılmıştır. Nicel bulgular UAÖ'lerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin farklı kültürel, ekonomik, politik ve akademik nedenlere bağlı olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu nedenlerin önem sırasının UAÖ'lerin geldikleri bölgelere değişkenlik gösterdiği anlaşılmıştır. Benzer şekilde UAÖ'lerin Türkiye'deki deneyimlerinde akademik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin rol oynadığını ve bu faktörlerin ağırlığının UAÖ'lerin geldikleri bölgelere göre değişiklik gösterdiği anlaşılmıştır. Nitel çalışmada elde edilen bulgular öğrencilerin ülke tercihinde akademik kaliteyi oturttuğu ancak akademik ve kültürel nedenlerin tercihlerini sağlama sağlayan (veya zayıflatan) bir etki yaptığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Türkiye'yi tercih nedenlerinin coğrafi bölgelere göre farklılık gösterdiğini, benzer şekilde Türkiye'deki deneyimlerinden memnuniyetlerinin de yine bölgelere göre birbirinden farklılaştığını göstermiştir. Bu bakımdan Türkiye'nin uluslararasılaşma politikasının da bölgelere göre özelleşmiş ve sıklıkla güncellenen bir politika olması gerekmektedir. Türkiye'nin uluslararasılaşma politikası farklı bölgeleri dengeleyebilen katmanlı bir politika olmalıdır. Diğer bir ifade ile Türkiye dünyanın farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin farklı beklentilerine cevap verebilen yine bölgelere göre özelleşmiş stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Proje kapsamında geliştirilen aracın bu konudaki politikaların bilgi temelli olmasına katkı yapması beklenmektedir.</p>
Anahtar Kelimeler:	Yükseköğretim, Uluslararasılaşma, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği
Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu Mu?:	Hayır
Projeden Yapılan Yayınlar:	1- Uluslararası Öğrencilerin Türkiye'deki Akademik ve Sosyal Yaşam Doyumları (Bildiri - Ulusal Bildiri - Sözlü Sunum), 2- Emergence of regional hubs: Attraction of international students to the periphery (Bildiri - Uluslararası Bildiri - Sözlü Sunum),